

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**YAYINLARI ÜZERİNDEN ÖMER ÖNGÜT, GÖRÜŞLERİ VE
CEMAATİ**

Rukiye ÖKDEM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Feyza DOĞRUYOL

TEMMUZ - 2025

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YAYINLARI ÜZERİNDEN ÖMER ÖNGÜT, GÖRÜŞLERİ VE
CEMAATİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rukiye ÖKDEM

Enstitü Anabilim Dalı: Temel İslâm Bilimleri

“Bu tez 01/07/2025 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Gülşen YAĞIR AHMETOĞLU	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Mücahid DÜNDAR	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Feyza DOĞRUYOL	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Rukiye ÖKDEM

01/07/2025

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasının hazırlanma sürecinde emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim. Öncelikle, tezimin başından sonuna kadar yanımda olan, rehberliği, sabrı ve desteğiyle süreci benim için daha verimli kılan kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Feyza DOĞRUYOL'a gönülden teşekkür ederim.

İslam Mezhepleri Tarihi alanında bilgi ve bakış açımı geliştirmeme katkı sağlayan değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Mücahid DÜNDAR ve Doç. Dr. Habib KARTALOĞLU'na şükranlarımı sunarım. Özellikle Habib KARTALOĞLU hocama, kaynak temini konusunda kıymetli kütüphanesini benimle paylaşarak çalışmama büyük katkı sunduğu için müteşekkirim.

Akademik yolculuğumda bana ilham veren, bilgi ve tecrübeleriyle ufkumu açan kıymetli ablam Sümeyra ÖKDEM ZEHİR'e ve her aşamada desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım Saliha VİDİNLİOĞLU BERBER'e teşekkür ederim.

Son olarak, manevi destekleriyle her zaman yanımda olan aileme en derin minnettarlığımı sunarım.

Bu çalışmanın ilmî katkı sunmasını ve alana faydalı olmasını temenni ederim.

Rukiye ÖKDEM

01/07/2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: ÖMER ÖNGÜT VE HAKİKAT VAKFI	3
1.1. Bir Dini Grup Lideri Olarak Ömer Öngüt	3
1.1.1. Ömer Öngüt'ün Hayatı	3
1.1.2. İlmi Şahsiyeti	9
1.1.3. Manevi Şahsiyeti	10
1.1.4. Ömer Öngüt'ün Eserleri	12
1.2. Ömer Öngüt'ün Ardından: Hakikat Vakfı ve Cemaatin Günümüzdeki Yapısı ve Faaliyetleri	15
1.2.1. Hakikat Vakfı	18
1.2.2. Basın-Yayın Faaliyetleri	21
1.2.2.1. Hakikat Yayıncılık	21
1.2.2.2. Hakikat Kırtasiye	22
1.2.2.3. Hakikat Aylık İslâm Dergisi	22
1.2.2.4. İnternet Yayınları	25
2. BÖLÜM: ÖMER ÖNGÜT'ÜN GÖRÜŞLERİ	26
2.1. Tasavvufî Görüşleri	26
2.1.1. Tarikat	28
2.1.2. Mutasavvıf	29
2.1.3. Vahdet-i Vücûd	30
2.1.4. Mürşid-i Kâmil	31
2.1.5. Mürid	33
2.1.6. Nefis ve Ruh	34
2.1.7. İlm-i Ledün	35
2.1.8. Rabîta	36
2.1.9. Nakşîlik, Kâdirîlik, Mevlevîlik	37

2.2. Fıkıhî Görüşleri.....	38
2.2.1. Abdest.....	40
2.2.2. Organ Nakli	40
2.2.3. Tesettür	43
2.2.4. Dini Nikâh	43
2.2.5. Faiz	45
2.2.6. Kadın-Erkek Eşitliği.....	46
2.3. Siyasi Görüşleri	47
2.4. İtikadi Görüşleri.....	50
2.4.1. Mehdîlik İnancı	50
2.4.2. Hâtemü'l-evliyâ	52
2.4.3. Kıyamet Alâmetleri	57
2.4.4. Nüzûl-i Îsâ	59
2.4.5. Kader	59
2.4.6. Şefaât	60
2.4.7. Rü'yetullah	61
2.4.8. Tenasüh.....	61
3. BÖLÜM: “BÖLÜCÜLERLE MÜCADELE”: ÖMER ÖNGÜT’ÜN DİĞER KİŞİ	
VE GRUPLARA BAKIŞI.....	62
3.1. Fırkalaşma ve Bölünme	62
3.1.1. 73 Fırka Hadisi	65
3.2. “İlk Dalâlet Fırkaları”	67
3.2.1. Hâricîler	67
3.2.2. Şîlik	68
3.2.3. Mu‘tezile.....	69
3.3. Diğer Kişi ve Gruplara Yönelik Eleştiriler.....	69
3.3.1. Süleymancılar	69
3.3.2. Refahçılar.....	72
3.3.3. Kaplancılar.....	73
3.3.4. Nurcular ve “Narcılar”	74
3.3.5. Işıkçılar	78
3.3.6. İsmailâğa Cemaati	79

3.3.7. Yaşar Nuri Öztürk	79
3.3.8. Edip Yüksel	81
3.3.9. Reşad Halife ve Selman Rüşdi	82
3.3.10. Maymuncular.....	83
3.3.11. Hizbullah	84
3.3.12. Diyanet İşleri Başkanlığı	84
3.3.13. İskender Evrenesoğlu	85
3.3.14. Nazmi Sakallıoğlu	86
3.3.15. Vehhâbilik	87
3.3.16. Hristiyanlık ve Yahudilik	88
SONUÇ	90
KAYNAKÇA.....	94
EK	102
ÖZ GEÇMİŞ	117

ÖZET	
Başlık: Yayınları Üzerinden Ömer Öngüt, Görüşleri ve Cemaati	
Yazar: Rukiye ÖKDEM	
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Feyza DOĞRUYOL	
Kabul Tarihi: 01/07/2025	Sayfa Sayısı: v (ön kısım) + 101 (ana kısım) + 15 (ek)
Ömer Öngüt, Türkiye’deki dini gruplar arasında kendine özgü söylemleri ve sert eleştirileriyle dikkat çeken bir isimdir. Bilinen herhangi bir tahsili olmadığı ve ümmi olduğu belirtilen Öngüt, İslami düşüncüyü belirli bir çerçevede yorumlayarak özellikle bazı fikhî konularda keskin görüşleriyle ve farklı cemaat ve şahısları tekfir etmesiyle öne çıkmıştır. Çeşitli cemaat ve tarikatları “bölücü” ve “sapkın” olarak nitelendiren Öngüt, bu yaklaşımıyla, Öngüt Cemaati’nin diğer dini yapılarla ilişkisini büyük ölçüde şekillendirmiştir. Hakikat Yayıncılık tarafından yayımlanan kitapları ve Hakikat Aylık İslâm Dergisi’nde pek çok kişi ve cemaat hakkında yazılar kaleme almış ve onlara yönelik ağır ithamlarla küfre düştüklerini ifade ederek tekfirden bulunmuştur. Ömer Öngüt, kendisini “hâtemü’l-velî” olarak tanımlamaktadır. Bu unvanın kendisinde bulunduğu dair çeşitli görüş ve argümanlar sunmuş ve müntesipleri tarafından da bu görüş desteklenmiştir. Cemaatinin üyeleri, Öngüt’ü hâtemü’l-velî olarak kabul etmekte ve onu aynı zamanda gelecek mehdinin öncüsü olarak görmektedirler. Bu inanç, cemaatin toplumsal yapısında önemli bir yer tutmakta ve Öngüt’ün liderlik figürünü pekiştirmektedir. Öngüt’ün vefatının ardından, cemaatin liderlik yapısı belirginleşmemiş olmakla birlikte, Hakikat Vakfı ve hâlen yayımlanan Hakikat Aylık İslâm Dergisi gibi yayın organları aracılığıyla söylemleri ve fikirleri yayılmaya devam etmektedir. Cemaat, büyük ölçüde yayıncılık alanında faaliyet göstermekte; Öngüt’ün kitapları derlenerek yeniden yayımlanmakta ve farklı dillere çevrilmektedir. Sakarya merkezli olarak varlığını sürdüren cemaat, kendine ait yerleşim alanları ve ticari girişimleriyle kapalı bir topluluk yapısını muhafaza etmekte, yayın faaliyetleri aracılığıyla belirli bir çizgide varlığını sürdürmekte ve kendine özgü yorumlarını korumaktadır.	
Anahtar Kelimeler: Ömer Öngüt, Hakikat Vakfı, Öngüt Cemaati	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Ömer Öngüt, His Views and Community Through Publications	
Author of Thesis: Rukiye ÖKDEM	
Supervisor: Assist. Prof. Feyza DOĞRUYOL	
Accepted Date: 01/07/2025	Number of Pages: v (pre text) + 101 (main body) + 15 (add)
Ömer Öngüt is a prominent figure among religious groups in Türkiye, known for his distinctive discourses and harsh criticisms. It is stated that Öngüt had no formal education and was illiterate, yet he gained attention for interpreting Islamic thought within a specific framework. He particularly stood out for his sharp views on certain jurisprudential issues and his practice of excommunicating different religious communities and individuals. Labeling various religious communities and Sufi orders as “divisive” and “heretical,” Öngüt’s approach significantly shaped the Öngüt Community’s relationship with other religious structures. Through books published by Hakikat Publishing and articles <i>in</i> Hakikat Aylık İslâm Dergisi, Öngüt wrote extensively about many communities, accusing them of heresy and declaring them apostates. Ömer Öngüt defines himself as the “hatm al-awliyā” (the Seal of Saints). He has presented various arguments and viewpoints to support his claim that this title is embodied in him, a position also supported by his followers. Members of his community accept Öngüt as the “hatm al-awliyā” and view him as the precursor to the coming Mahdi. This belief holds significant importance in the social structure of the community and reinforces Öngüt's leadership role. After Öngüt’s passing, although the leadership structure of the community remains unclear, his discourses and ideas continue to spread through publication organs such as the Hakikat Foundation and Hakikat Aylık İslâm Dergisi. The community primarily engages in publishing activities, with Öngüt’s books being compiled and published, and translated into different languages. Based in Sakarya, the community maintains a closed society structure with its own settlements and commercial enterprises, preserving a specific ideological line through its publishing activities and maintaining its unique interpretations.	
Keywords: Ömer Öngüt, Öngüt Community, Hakikat Foundation	

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Bu çalışma, Ömer Öngüt liderliğinde gelişen ve halk arasında “Hakikatçiler” veya “Öngüt Cemaati” olarak bilinen dini grubu incelemektedir. Çalışmada, Ömer Öngüt’ün eserlerinde ortaya koyduğu itikadi görüşler, cemaatini yönlendirdiği temel meseleler ve Türkiye’de faaliyet gösteren diğer cemaat ve tarikatlara yönelik bakış açısı ele alınmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, cemaatin kurucusu Ömer Öngüt’ün hayatı, ilmî ve manevî yönü ile kaleme aldığı eserler ele alınmış; bu çerçevede Hakikat Vakfı ve bu vakfa bağlı cemaatin yapısı, faaliyetleri ve günümüzdeki konumu değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, Ömer Öngüt’ün fikhî, itikadi, tasavvufî ve siyasi görüşleri ele alınarak, bu görüşlerin cemaatin söylem ve pratiğine nasıl yansıdığı aktarılmaktadır. Son bölümde ise, Ömer Öngüt’ün “bölücü” olarak nitelendirip tekfir ettiği cemaatler, tarikatlar ve şahıslara yönelik eleştirileri incelenmiştir. Bu çalışma, Ömer Öngüt ve cemaatine ait yayınlardan elde edilen verileri esas alarak, söz konusu dini yapının düşünce dünyasını ve faaliyetlerini akademik bir çerçevede analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Önemi

Türkiye’deki dini yapılar ve cemaatler üzerine yapılan çalışmalar genellikle köklü ve yaygın tarikatlara veya müntesip sayısı ve nüfuz alanı büyük cemaatlere odaklanmaktadır. Ancak, Öngüt Cemaati gibi nispeten daha küçük ve kendine özgü söylemleri olan gruplar hakkında akademik incelemeler oldukça sınırlıdır. Bu çalışma, Öngüt Cemaati’nin teolojik yapısını, söylemlerini ve diğer İslâmî gruplarla olan ilişkisini ele alarak, literatürdeki bu eksikliğe katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Özellikle cemaatin yayın organları ve Ömer Öngüt’ün eserleri üzerinden yapılacak analiz ve değerlendirmeler hem cemaatin itikadi duruşunu hem de diğer dini yapılarla arasındaki ayrışma noktalarını belirlemeye yardımcı olacaktır.

Bunun yanı sıra, Türkiye’deki İslâmî gruplar üzerine yapılan akademik çalışmalar arasında Öngüt Cemaati’ne dair detaylı bir bilimsel araştırmanın bulunmaması, bu

çalışmanın önemini artırmaktadır.¹ Literatürde konuya ilişkin akademik yayın eksikliği, bu araştırmanın alandaki boşluğu doldurmasına katkı sağlayacaktır. Çalışma, Türkiye’deki dini gruplar ve cemaatler üzerine yapılan araştırmalara yeni bir perspektif sunarak, literatüre özgün bir katkı yapmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, hakkında daha önce detaylı akademik bir çalışma yapılmamış olan Ömer Öngüt ve onun liderliğindeki Öngüt Cemaati hakkında bir değerlendirme sunmaktır. Bu bağlamda, özellikle cemaatin yayın faaliyetleri mercek altına alınarak, Hakikat Vakfı’nın ve cemaatin süreli yayın organı olan Hakikat Aylık İslâm Dergisi’nin (Temmuz 2025 itibariyle 382. sayı) içerik analizi yapılacaktır. Çalışma, Ömer Öngüt’e ait eserleri temel alarak, onun itikadi, fikhî ve tasavvufî görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

İslâm Mezhepleri Tarihi, bir bilim dalı olarak betimleyici yöntemi temel alır. Bu doğrultuda, çalışmamız Öngüt Cemaati’nin görüş ve düşüncelerini tarafsız bir yaklaşımla ele alarak, bu fikirlerin ortaya çıktığı sosyokültürel bağlamı da göz önünde bulunduracaktır.

Araştırma, cemaatin kendi basın-yayın organları, kitapları ve diğer yazılı kaynakları esas alınarak yürütülecektir. Hakikat Aylık İslâm Dergisi, Ömer Öngüt’ün eserleri ve cemaatin yayımladığı diğer materyaller analiz edilerek, grubun çeşitli görüşleri objektif bir biçimde değerlendirilecektir. Böylece, cemaatin düşünsel yapısını anlamaya yönelik doğrudan birincil kaynaklardan beslenen bir inceleme sunulacaktır.

Bu yöntemin temel amacı, Öngüt Cemaati’nin kendi söylemlerini çarpıtma veya yorum katmadan doğrudan kaynaklarından hareketle ortaya koymaktır. Aynı zamanda, cemaatin görüşlerinin İslâm düşüncesi içerisindeki konumunu belirlemek ve diğer dini yapılarla ilişkisini analiz etmek de çalışmanın yöntemsel çerçevesinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

¹ Cemaat hakkında yalnızca Adem Efe’nin Isparta’da dini grupları incelediği *Dini Gruplar Sosyolojisi* adlı eserinde Ömer Öngüt Cemaati’ne dair yaklaşık beş sayfalık bir bölüm yer almakta olup, literatür taraması sırasında bu kaynak dışında herhangi bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır. Bk. Adem Efe, *Dini Gruplar Sosyolojisi: Isparta Örneği* (İstanbul: Dönem Yayıncılık, 2013), 156-161.

1. BÖLÜM: ÖMER ÖNGÜT VE HAKİKAT VAKFI

Bu bölümde, Öngüt Cemaati'nin² kurucusu olan Ömer Öngüt'ün şahsiyeti ve eserleri ile günümüzde onun fikrilerini yaşatan Hakikat Vakfı ele alınacaktır. Öngüt'ün ilmi ve manevi şahsiyeti ile eserlerini ve faaliyetleri bilmek, onun fikir dünyasını ve cemaati üzerindeki etkisini anlamak açısından önemli bir yere sahiptir. Bölümün diğer bir alt başlığı olarak Ömer Öngüt tarafından kurulan Hakikat Vakfı ise onun liderliğinde hem dini hem de toplumsal alanlarda çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Günümüzde de bu dini grubun temsilciliğini yürüten vakfın gerçekleştirdiği çalışmalar ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

1.1. Bir Dini Grup Lideri Olarak Ömer Öngüt

1.1.1. Ömer Öngüt'ün Hayatı

Ömer Öngüt, 1927 yılında Yugoslavya'nın Yenipazar şehrinde doğmuştur. Aslen Medineli bir aileye mensup olduğu ve soyunun buraya dayandığı iddia edilmektedir. Babası Muharrem Efendi, annesi ise Çelebiye Hanım'dır. Aile, Hz. Muhammed'in soyundan gelen Medineli Şeyh Ahmed'in torunları olarak bilinmektedir.³ Şeyh Ahmed Efendi, geçici olarak Yugoslavya'nın Yenipazar şehrine gelmiş ve burada vefat etmiştir. Ailesi, bu şehirde kalmış, ancak torunları 1936 yılında Yugoslavya'dan Türkiye'ye göç etmişlerdir. İlk olarak Zonguldak'ta altı ay ikâmet eden aile, daha sonra Düzce'ye yerleşmiştir.⁴

Altı yaşında babasını kaybetmesiyle birlikte zor bir hayatla karşı karşıya kalan Ömer Öngüt, dokuz yaşında ailesiyle birlikte göç ettiği Türkiye'de de zor bir çocukluk ve ilk gençlik dönemi geçirmiştir. Babası, zengin bir tüccar olmasına rağmen Türkiye'ye göç ettikten sonra bu maddi refah sona ermiş ve Öngüt küçük yaşta çalışmak durumunda kalmıştır. On altı yaşında esnaf olarak ayakkabıcılık mesleğine başlamış, bu yeni hayatlarında ailesine maddi destek sağlamaya çalışmıştır.⁵

² Ömer Öngüt'ün karizmatik liderliği ve fikirleri etrafında şekillenen bu yapı, söylem ve örgütlenme biçimi açısından bir "cemaat" niteliği taşımaktadır. Bu nedenle çalışmada söz konusu yapı "cemaat" olarak adlandırılacaktır.

³ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar 2* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1996), 585.

⁴ Ömer Öngüt, *Hakikat ile Delaleti Bilmemiz Lazım* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2011), 382.

⁵ Hakikat, "Ömer Öngüt - Hayat-ı Saadetleri" (Erişim 24 Aralık 2024).

Öngüt'ün ayakkabıcılık mesleğinde başarılı olduğu kendi ifadelerinden anlaşılmaktadır. 16 yaşında Düzce'de bir dükkan açtığını ve işinde gösterdiği başarının ona büyük bir rağbet ve şöhret kazandırdığını her fırsatta ifade etmiştir. Uzak yerlerden gelen müşterilerin verdiği ayakkabı ve çizme gibi siparişlerle iş hacminin giderek büyüdüğünü, çok sayıda kalfası ve geniş bir teşkilatı olduğunu hatta dükkanının yanı sıra evde dahi tezgahlarının bulunduğunu söylemiştir. Bununla birlikte şeyhine intisap ettikten sonra, onun emriyle işini küçültmek durumunda kaldığını da eklemiştir. Şeyhinin talimatına uyarak, maddi olarak sadece geçimine yetecek kadar çalışmayı sürdüren Öngüt, yanına sadece bir çırak alarak işlerini küçültmüştür. Şeyhinin bu emrini gönül rızası ile yerine getirdiği anlaşılmaktadır. Nitekim ticaretine eskisi gibi devam etmesi durumunda kat kat zengin olabileceğini belirtmiş, ancak Allah'ın kendisini zenginlikten koruduğunu ifade etmiştir. Ayakkabı işinden sonra Düzce'den Sakarya'ya gelen Öngüt, vefatına kadar yaşamını sürdüreceği Beşköprü Mahallesi'ne yerleşmiştir.⁶

Ömer Öngüt için Düzce şehri, özel bir manevi anlam taşımaktadır. “Düzce sizin için manevi bir emanettir.” ifadesiyle bu şehre yüklediği değeri vurgulayan Öngüt, Düzce'nin çok güzel ve gizli halleri bulunduğunu belirtmiş ve özellikle oradaki evine girip çıkarken dikkatli olunması gerektiğini ifade etmiştir. Kendisinin şehirden ayrılmasının ardından evde kimsenin kalmadığını belirtmesine rağmen, temizlik yapan bir kişinin “Sizin bulunduğunuz odayı açtım, baktım dolu, içeride sarıklılar var. Hemen usulca kapattım, rahatsız etmeyeyim dedim.” şeklindeki anlatımını aktarması, Öngüt'ün bu mekâna atfettiği manevi boyutun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu tür anlatımlar, onun Düzce'yi “manevi bir emanet” olarak görmesinin temelini oluşturur.⁷

Öngüt'ün ileride bir dini grup lideri olarak temayüz etmesine imkan tanıyacak manevi eğitime erken yaşlardan itibaren başladığı görülmektedir. Henüz on sekiz yaşlarında iken Nakşibendî-Hâlidî şeyhi olan Şeyh Muhammed Esad Erbilî'nin⁸ (ö. 1931) halifelerinden olan Şeyh Halil Fevzi'ye (ö. 1950) bağlanmıştır. Şeyh Halil Fevzi Efendi, 1868 yılında Bulgaristan'da dünyaya gelmiştir. Henüz on üç yaşındayken ailesiyle birlikte Düzce'nin Yeni Taşköprü köyüne yerleşmiştir. İstanbul Fatih Medresesi'nde dinî tahsilini tamamlamış ve müderrislik unvanını almıştır. Eğitim hayatının ardından

⁶ Hakikat, “Ömer Öngüt - Hayat-ı Saadetleri”.

⁷ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 204 (Eylül 2010), 19.

⁸ Hasan Kamil Yılmaz, “Esad Erbilî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 11/147-148.

Düzce’de kürsü vaizliği görevine atanmıştır. Tasavvufî hayatına, İstanbul Erenköy’de bulunan ve dönemin önemli mutasavvıflarından biri olan Muhammed Esad Erbîlî’ye intisap ederek başlamıştır. İntisabından kısa bir süre sonra, yetmiş iki gün içinde, kendisine irşad yetkisi verilmiş ve böylece tasavvufî alandaki etkinliği artmıştır. Nakşibendî ve Kâdirî tarikatları içerisinde önemli hizmetlerde bulunmuş, özellikle Düzce ve çevresinde tasavvufî faaliyetlerini sürdürmüştür. Şeyh Halil Fevzi Efendi, 29 Kasım 1950 tarihinde, Muhammed Esad Erbîlî’nin halifesi sıfatıyla irşad faaliyetlerini sürdürdüğü sırada vefat etmiştir. Türbesi, Düzce Şehir Mezarlığı’nda bulunmaktadır.⁹

Öngüt, genç yaşta henüz intisap etmemişken Halil Fevzi Efendi’nin dikkatini çekmiş, onun nazarına mazhar olmuştur. Halil Fevzi Efendi’nin, Öngüt’ü gördüğünde “Bu gence iyi bakın.” diyerek işaret ettiği aktarılmaktadır. Öngüt, on dokuz yaşındayken Halil Fevzi Efendi’ye intisap ettikten sonra, tasavvufî terbiyesini onun rehberliğinde sürdürmüş ve 1950 yılında şeyhinin vefatının ardından irşad faaliyetlerine başlamıştır. Bu süreçte, şeyhinin manevi mirasını devam ettirerek hizmetlerde bulunmuştur.¹⁰

Öngüt, genç yaşta kardeşini, ardından bir yıl sonra şeyhi Halil Fevzi’yi ve kısa süre sonra da annesi Çelebiye Hanım’ı kaybetmiştir. Bu art arda yaşanan kayıplar, Öngüt’ün takipçileri tarafından Hz. Muhammed’in amcasını ve eşini kaybettiği yıl olarak betimlenen “Hüzün Yılı”na¹¹ benzetilmiş ve Öngüt’ün bu zorlukları sabır ve imanla karşıladığı vurgulanmıştır.¹²

Şeyhi Halil Fevzi’yi kaybetmesi Ömer Öngüt’ün dini liderliğinin başlangıcına da tekabül etmektedir. Nitekim Halil Fevzi’nin 1950 yılındaki vefatının ardından irşad görevine başlamıştır. Yaklaşık altmış yıl süren bu irşad süresince birçok manevi hizmette bulunmuş ve geniş bir takipçi kitlesine hitap etmiştir. İleride “Öngüt Cemaati” olarak vücut bulacak bu yapılanmanın faaliyetleri Öngüt’ün bu süreçteki gayretleri neticesinde ortaya çıkmıştır. Vefat edene kadar bağlılarına dini ve manevi önderliğini sürdürmeye devam etmiştir.¹³

⁹ “Halil Fevzi Kuddise Sırruh Efendi Hazretleri”, *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 110 (Kasım 2002), (Erişim 23 Mayıs 2025); T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Düzce İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, “Kûtbü’l-Aktâb Halil Fevzi Hazretleri”, (Erişim 23 Mayıs 2025).

¹⁰ Ömer Öngüt, “Çocukluk ve Gençlik Yılları” (Erişim 23 Mayıs 2025).

¹¹ Mustafa Sabri Küçükbaşçı, “Senetü’l-Hüzn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 36/519-520.

¹² İsmail Yavuz, “Başyazı”, *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 376 (Ocak 2025), 6.

¹³ Ömer Öngüt, *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2009), 32.

Ömer Öngüt, 28 Haziran 2010 tarihinde Bursa’da tedavi gördüğü özel bir hastanede seksen üç yaşında vefat etmiştir. Cenazesi, Sakarya’nın Beşköprü Mahallesi’ndeki dergahına getirilmiş ve burada yoğun bir katılımı ile defin işlemleri gerçekleştirilmiştir. Daha sonra Öngüt’ün naaşı, Sakarya Erenler Mezarlığı’na defnedilmiştir.¹⁴

Ömer Öngüt’ün 28 Haziran 2010 tarihinde vefat etmesine rağmen, bu gelişmeye Hakikat Aylık İslâm Dergisi’nin Temmuz 2010 sayısında muhtemelen baskının hazır olması sebebiyle doğrudan yer verilmemiştir. Ancak söz konusu sayının kapağında, Öngüt’ün son günlerinde hastanede dile getirdiği ifade edilen ve cemaat mensupları tarafından vasiyet olarak değerlendirilen “Din emanettir, dinine hıyanet eden imanını kaybetmiş olur.”¹⁵ ifadesine yer verilmiştir. Öngüt’ün vefatına dair ilk kapsamlı içerik ise Ağustos 2010 sayısında yayımlanmıştır. Bu sayının kapağında “Ben Rabbime misafireten gideceğim.” sözü dikkat çekmekte, iç sayfalarda ise Öngüt’ün hayatı ve hizmetleri hakkında değerlendirmelere yer verilmektedir. Onun en büyük hedefinin Kur’ân-ı Kerîm’i ve Sünnet-i Seniyye’yi tahriften korumak ve müminlerin imanını muhafaza etmek olduğu ifade edilmiştir. Tüm ömrünü bu yolda harcadığı, küfrün karşısında “İslâm mücahidi ve iman müdafîi” bir şahsiyet olarak mücadele verdiği belirtilmiştir. Ayrıca ümmete en büyük hizmetlerinden birinin, tüm âyetlerin içeriğine dercedildiği belirtilen *Kalblerin Anahtarı* adlı külliyatı yazmak olduğu vurgulanmıştır. Öngüt’ün daima ayet ve hadis merkezli bir söylem benimsediği, hiç kimsenin kınamasından çekinmeden Allah yolunda mücadele ettiği ifade edilerek, “İslâm âleminin başı sağ olsun” cümlesiyle taziye mesajı yayımlanmıştır.¹⁶

Müntesipleri, Öngüt’ün ölümünün yalnızca zahirî bir ayrılık olduğunu, kâmil insanların aslında “ölmediğini” ve Allah’ın izniyle her şeyden haberdar olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Hızır Aleyhisselâm’a özgü bir vazifenin yalnızca Hâtemü’l-velî’ye yani inançlarına göre Öngüt’e mahsus olduğu vurgulanarak, Öngüt’ün cesedinin toprağa verilmiş olsa da Allah’ın dilediği şekilde onunla tasarrufta bulunabileceği belirtilmiştir.¹⁷ Vefatının ardından dergide yayımlanan diğer sayılarda Ömer Öngüt hakkında, onun manevî şahsiyetini yücelten bazı ayetlere yer verilmiştir. Kullanılan ayetlerden bazıları şu şekildedir:

¹⁴ *Sakarya Yenihaber*, “Ömer Öngüt Vefat Etti” (29.06.2010), 1.

¹⁵ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 202 (Temmuz 2010).

¹⁶ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 203 (Ağustos 2010).

¹⁷ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 322 (Temmuz 2020).

- “Onlar o kimselerdir ki, Allah imanı kalplerine yazmış ve onları kendinden bir ruh ile takviye edip desteklemiştir.”¹⁸
- “Allah dilediğini yardımıyla destekler.”¹⁹
- “Onlar sıdk makamında, kudret ve kuvvet sahibi hükümdarın huzurundadırlar.”²⁰
- “Senin için dünya, ahiretten daha hayırlıdır.”²¹
- “Biz onu kudsî ruhla destekledik.”²²

Bu çerçevede, cemaat mensupları Ömer Öngüt’ü “peygamber vârisi” olarak görmekte ve onun zaman zaman izn-i ilâhî ile zuhur eden kerametler gösterdiğini düşünmektedirler. Dergide, bu kerametlerin kimi zaman keşif ve hâl yolu ile, kimi zaman da ruhâniyetin tezahürü şeklinde gerçekleştiği belirtilmektedir. Ancak Öngüt’ün bu tür olağanüstü halleri hiçbir zaman kendine mal etmediği, aksine daima tevazu içinde kalarak, “Hep O, hep O’ndan!” ifadesiyle bütün tecelliyatı Allah’ın kudretine atfettiği ifade edilmektedir. Yakınında ya da uzakta bulunan birçok mensubun yaşadığı bu tür hadiseler, cemaat içinde irşad ve ikaz aracı olarak görülmekte, Öngüt’ün manevî otoritesini pekiştiren unsurlar arasında değerlendirilmektedir.²³

Ömer Öngüt’ün vefatının ardından yayımlanan dergi sayılarında, önceki dönemlerde daha mutedil bir üslup benimsenmişken, ölümü sonrası dönemde cemaatlerde sıklıkla görülen “lider sünneti”²⁴ anlayışına dayalı bir anlatının öne çıktığı görülmektedir. Özellikle bazı sayıların bütünüyle Öngüt’e ve onunla ilgili hatıralara ayrılması, anlatılan hikmetli ve sırlı olaylar üzerinden hem liderin idealize edilmeye hem de onun hatırasının cemaat içinde canlı tutulmaya çalışıldığını göstermektedir.

Vefatından bir yıl sonra Ömer Öngüt’ün kabri türbeye dönüştürülmüş ve bu durum basında geniş yer bulmuştur.²⁵ Sakarya’daki Erenler Mezarlığı’nda bulunan kabri, mermer işlemeli duvarlar ve tel örgülerle çevrilmiş; türbeye güvenlik amacıyla yirmi dört saat izlenen kameralar yerleştirilmiştir. Ayrıca türbenin girişine Öngüt’ün “Hazreti Mehdi’nin öncüsü” olduğuna dair bir yazı asılması dikkat çekmiştir (bk. Ek.1). Bu

¹⁸ el-Mücâdele 58/22.

¹⁹ Âl-i İmrân 3/13

²⁰ el-Kamer 54/55.

²¹ ed-Duhâ 93/4.

²² el-Bakara 2/87.

²³ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 204 (Eylül 2010).

²⁴ Mehmet Ali Büyükkara, “Dinî Grup Yapılarında Dine İlişkin Muhtemel Anlama ve Temsil Sorunları”, *Usûl İslâm Araştırmaları* 7/7 (Haziran 2007), 123.

²⁵ *Milliyet*, “Cemaat önderinin kabri türbeye dönüştürüldü” (16.09.2011), 1; *Sakarya Yenihaber*, “Ömer Hocaya Anıt Mezar” (16.09.2011); *Medyabar*, “Öngüt’ün Kabri Türbeye Çevrildi” (16.09.2011).

gelişme, özellikle medyada türbenin inşası ve mehdilik iddiaları üzerinden tartışmalara neden olmuştur. Öngüt'ün irşad ve dini liderlik konumuna dair bu tür söylemler hem sevenleri hem de halk arasında farklı tepkiler doğurmuştur. Söz konusu meselenin basına yansımalarının ardından bu eleştirilere karşılık olarak cemaat mensupları, Hakikat Aylık İslâm Dergisi'nde yaptıkları açıklamada, Öngüt'ü sevenlerin olduğu kadar, onu sevmeyenlerin de bulunduğunu; İslâm hükümlerini kendi zan ve hevalarına göre yorumlamak isteyenlerin onun tesiriyle rahat hareket edemez hale geldiklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle bazı çevrelerin, Öngüt'e hayatında olduğu gibi vefatından sonra da düşmanlık besledikleri ve onun kabrine yönelen halk teveccühünü hazmedemedikleri belirtilmiştir. İlgili açıklamalarda, “Bu Zât-ı âli'nin kabrinin güzelliğini ve halkın teveccühünü hazmedemiyorlar, kendi akıllarınca hedef göstermek istiyorlar.” ifadelerine yer verilerek, söz konusu eleştirilerin kıskançlıktan kaynaklandığı ima edilmiştir. Ayrıca Öngüt'ün mezar yerinin kendisine ait tapulu mülk olduğu, mezar etrafında herhangi bir yapı inşa edilmediği ve yalnızca yasal sınırlar çerçevesinde çevre düzenlemesi yapıldığı vurgulanmıştır.²⁶

Ömer Öngüt'ten sonra cemaatin liderliğini üstlenen belirli bir isim öne çıkmamaktadır. Cemaat lideri şeklinde bir ismin topluma ilan edilmemesi veya basına yansımaması Öngüt'ün kendisinden sonra birisini tayin etmediği düşüncesiyle örtüşmektedir. Onun öncülüğünde kurulan ve cemaatin faaliyetlerinin sürdürüldüğü Hakikat Vakfı, Öngüt'ün ardından cemaatin resmi temsilciliğini sürdüren kurum sayılmaktadır. Nitekim kendisinden sonra vakfın yönetimini devralacak bir halef belirlemediğini ifade eden Ömer Öngüt, bunun ilahi bir hikmet doğrultusunda olduğunu belirtmiştir. Öngüt, Allah'tan bir erkek ve bir kadın olmak üzere iki yönetici istediğini, ancak Allah'ın henüz böyle bir kişi nasip etmediğini açıklamıştır. Bu durumun altında yatan ilahi hikmeti anlayışla karşıladığını, Allah'ın uygun gördüğü zaman bu kişileri bildireceğini de vurgulamıştır. Bu bağlamda, vakıf üyelerinin dayanışma ve istişare yoluyla vakfın idaresini üstlenmelerini tavsiye etmiştir. Öngüt, bu sürecin bir raporla desteklenmesini talep ederek, vakfın yönetimine dair sorumlulukların ortak akıl ve iş birliğiyle yürütülmesini teşvik etmiştir. Onun bu yaklaşımı, liderliğin bireysel kararlar yerine kolektif bilince dayanması gerektiği anlayışını yansıtmaktadır.²⁷

²⁶ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 217 (Ekim 2011).

²⁷ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3 (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1996), 233-234.

1.1.2. İlmi Şahsiyeti

Ömer Öngüt çeşitli sebeplerden ötürü resmi eğitim almamış bir cemaat lideridir. Müntesipleri, onun eğitim geçmişinde yalnızca okur-yazar olmasının üzerinde durmakta ve bu özelliğini övünme vesilesi olarak sıkça vurgulamaktadırlar. Öngüt, bir gün dahi resmi bir tahsil almadığını belirtmiştir.²⁸ Buna rağmen, müntesiplerine verdiği sohbetlerin ve vaazların yazılı olarak kayda geçirilmiş olması, bu durumun takipçileri açısından herhangi bir eksiklik teşkil etmesini engellemiştir. Nitekim müntesipleri, onun manevi rehberliğini bilgi edinme sürecinin dışında kalan bir bağlamda ele alarak, kendisini eğitilmiş bir alimden ziyade, ruhani bir lider olarak tanımlarlar.²⁹

Müntesiplerinden aktarılan bilgiye göre Öngüt, küçük yaşta ailesine bakmak durumunda olduğu için okula gidememiştir. Seneler sonra ise akşam okuluna gitmek isteyip, öğretmeninin cinsiyetinin kadın olduğunu görünce “Bana yakışmaz.” diyerek bir daha gitmemiş ve kendi kendine okuma yazma öğrenmiştir.³⁰ Dolayısıyla önceleri maddi imkansızlıklardan ötürü tahsil göremeyen Öngüt’ün, daha sonradan imkanı olmasına rağmen dini tercihlerinden ötürü eğitim hayatından feragat etmesi müntesiplerinin gözünde onu daha değerli bir konuma oturtmuştur.

Ömer Öngüt, eğitimsiz olmasının dini liderlik açısından dezavantajlı bir durum olmadığını vurgulamak için Hz. Muhammed’in ümmî olmasına atıflarda bulunmuştur. Hz. Peygamber’in hiçbir beşerî eğitim almaksızın ilahi bilgiye vakıf olduğunu belirterek kendisini de aynı çizgide görmüş ve bu yolla Hz. Muhammed’le kendisini özdeşleştirmiştir. Öngüt, Allah’ın Hz. Peygamber’e doğrudan öğretici olduğu gibi, kendi öğretiminin de ilâhi bir kaynaktan geldiğini vurgulamaktadır. Hz. Muhammed’in ümmî olup, hiç kimseye bağlı olmadan, ilâhi bir bilgi kaynağını özümseyişine dikkat çekerek, bu öğretme ve ilim aktarma sürecini dünyevî tahsile veya insana dayalı bir öğrenim sürecine ihtiyaç duymadan gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.³¹ Bu vurgu, Öngüt’ün ilmiyle değil, maneviyatıyla ön plana çıkmakta olduğunu altını çizmektedir. Eğitim almamış olmasına rağmen dini konularda güçlü bir otorite olarak kabul edilmesinin, onu destekleyenler açısından ilahi bir tasarruf olarak görüldüğü söylenebilir.

²⁸ Öngüt, *Sözler ve Notlar 1*, 140.

²⁹ Ömer Öngüt, *Her İsim Bir Dindir* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1996), 122.

³⁰ İsmail Yavuz, “Başyazı”, *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 376 (Ocak 2025), 15.

³¹ Ömer Öngüt, *Refah Dini’ne Mensup Mahmut Efendi’nin Mollalarına Cevaptır* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1996), 39.

1.1.3. Manevi Şahsiyeti

Ömer Öngüt'ün Şeyh Halil Fevzi'nin vefat etmesinin ardından irşad faaliyetlerine başlaması onun ileride bir dini grubun manevi lideri olmasının da başlangıcını ifade etmiştir. Öngüt'ün müntesipleri tarafından çizilen portresi, maneviyat yolunda örnek bir şahsiyet olduğuna dair kuvvetli bir algı ortaya koymaktadır. Nitekim müntesiplerinin aktarımlarına göre Öngüt irşad göreviyle donatılmış, dünyalık menfaatlerden uzak duran ve yaşamını tamamen manevi gayelere adayan bir lider olarak tasvir edilmektedir. Kendisine atfedilen özelliklerden biri de maddi konulardaki tutumu ve vakıf hizmetlerindeki yaklaşımıdır. İddialara göre Öngüt, hiçbir beklenti içerisinde olmamış, hatta kendi yazdığı kitap ve dergileri dahi kendi parasından temin etmiştir. Bunun yanında, vakıfta hizmet vermesine rağmen herhangi bir maaş veya maddi karşılık almadığı, hatta yemeklerini bile kendi hazırladığı dile getirilmiştir. Bu durum, Öngüt'ün dünya malına dair bir arzu taşımadığını göstermek amacıyla müntesipleri tarafından vurgulanmaktadır. Ticari konularda da Öngüt'ün prensipleri dikkat çekmektedir. Onun, az kârla bereket elde etme anlayışını savunduğu ve özellikle faiz temelli finansal sistemlere mesafeli durulmasını öğütlediği belirtilmektedir. Bankacılık sistemine ve faize karşı eleştirel yaklaşımı, onun İslâm hukukundaki hassasiyetleriyle ilişkilendirilmekte ve müminler için bir rehber olarak sunulmaktadır.³²

Ömer Öngüt'ün yaşam tarzı ve dini bağlılığı, müntesipleri tarafından örnek alınan ve övgüyle aktarılan yönlerdendir. Müntesiplerine göre, geceleri yalnızca 2-3 saat uyur ve kalan vaktini teheccüd, tesbih namazları gibi ibadetlerle geçirirdi. Özellikle teheccüd ve tesbih namazlarını düzenli kılardı; yolculuk veya ciddi hastalık durumları dışında bu alışkanlığını bozmadı. Aktarımlara göre, misafir olarak konakladığı evlerde, gece boyunca namaz ve zikirle meşgul olduğundan sabah yatağının bozulmadan kaldığı fark edilirdi. Ayrıca zaman yönetimine de önem verdiği; vakit namazları, zikir saatleri, istirahat ve misafir ağırlama zamanlarının belirli olduğu belirtilmiştir.³³

Ömer Öngüt'ün kişisel yaşamı ve davranışları, onun müntesipleri tarafından örnek bir lider olarak idealize edilmesine katkı sağlamaktadır. Müntesiplerinin aktardığına göre Öngüt, dış görünüm ve temizliğe büyük önem vermiş, Müslümanların nezih ve düzenli bir hayat tarzını benimsemesi gerektiğini savunmuştur. Hem giyim tarzında hem de

³² Hakikat, "Ömer Öngüt - Manevi Şahsiyeti" (Erişim 25 Ekim 2024).

³³ Hakikat, "Ömer Öngüt - Manevi Şahsiyeti".

kişisel bakımında bu tutumunun izleri görülmektedir. Öngüt, dışarı çıktığında takım elbise giymeyi tercih ederken, cemaat üyeleri arasında beyaz veya krem cübbelerle sade bir görünüme bürünmüştür. Mütevazılığına sıkça vurgu yapılan Öngüt'ün, şöhretten özellikle kaçındığı dile getirilmektedir. Onun “Elimizden gelse, ismimizi kitaplardan kazımak isteriz.” ifadesi, bu tutumunun açık bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Kitaplarının tanıtımı için yapılan önerilere ise “Kitaplarımızın reklamını Hazret-i Allah yapıyor.” diyerek bunun gereksiz olduğunu belirtmesi, onun dünya işlerinden ziyade manevi değerlere önem verdiğine dair bir algı oluşturmaktadır.³⁴

Ömer Öngüt'ün müntesipleri onu “Hâtemü'l-evliyâ” olarak tanımlamakta ve kendisi için bu unvanı açıkça kullanmaktadırlar. Bu tanım, Öngüt'ün eserlerinde ve çeşitli yayınlarda sıkça karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, “Ömer Öngüt'ün Manevi Şahsiyeti” başlığı altında yer alan ifadeler, onun evliya vasıflarıyla kuşatıldığına, asırlardır evliyalarca işaret edilen bir figür olarak kendini gösterdiğine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda, “Asırlar boyunca Evliyâullah hazerâtının zuhûrunu müjdelediği, mücadelesini, vasıflarını haber verdikleri Hatemü'l-Evliyâ olan zât idi.”³⁵ şeklindeki ifade, Öngüt'ün takipçileri karşısındaki manevi misyonuna ve onlar üzerindeki etkisine işaret etmektedir. Öngüt'ün bu şekilde nitelenmesi hem onun ruhani kimliğini hem de müntesipleri nezdindeki önemini göstermektedir. Tasavvuf geleneğinde Hâtemü'l-Velî kavramı, velâyet anlayışı içerisinde oldukça özel bir yere sahiptir. Nasıl ki peygamberlik kurumu Hz. Muhammed'in “Hâtemü'l-Enbiyâ” oluşuyla tamamlandıysa, bazı sûfî geleneklerde de velâyet kurumu bir “hâtem” ile kemale erer.³⁶ Bu anlayışa göre, Hâtemü'l-Velî, velîlerin sonuncusudur ve tüm evliyanın mânevî mirası onun şahsında toplanır. Öngüt'ün bu unvanla tanımlanması, onun şahsiyeti etrafında oluşan manevi algıyı daha da belirgin hale getirmektedir. Bu yaklaşım, müntesiplerinin onun öğretisini ve mirasını evliya geleneğinde özel bir yere koyduklarını gösterirken; aynı zamanda Öngüt'ün dini ve toplumsal mesajlarını aktarırken bu kimliğe dikkat çektiklerini ortaya koymaktadır.

³⁴ Hakikat, “Ömer Öngüt - Manevi Şahsiyeti”.

³⁵ Hakikat, “Ömer Öngüt - Manevi Şahsiyeti”.

³⁶ Süleyman Uludağ, “Velî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 43/25-28.

1.1.4. Ömer Öngüt'ün Eserleri

Ömer Öngüt'ün eserleri, kurucusu olduğu Hakikat Yayıncılık tarafından basılmakta olup, eserlerin tekrar basım ve yayın süreçleri günümüzde de devam etmektedir. Bu eserler, Kalblerin Anahtarı Külliyyatı adı altında toplanmış olup, halihazırda külliyyat kapsamında 40 kitap bulunmaktadır ve külliyyata zamanla yeni kitaplar eklenmektedir. Külliyyatın ihtiva ettiği kitapların büyük çoğunluğu, Öngüt'ün sohbetlerinden derlenerek müntesipleri tarafından kitaplaştırılmıştır. Eserler incelendiğinde, içerik bakımından büyük oranda tekrarların bulunduğu ve her ne kadar yeni başlıklar altında eserler yayımlanmaya devam etse de temelde önceki eserlerle büyük benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Bu nedenle külliyyat, hacim olarak geniş görünse de içerik açısından büyük ölçüde tekrar eden bilgiler ve ifadelerden oluşmaktadır.

Ömer Öngüt, kaleme aldığı eserlerden herhangi bir maddi kazanç elde etmediğini ve kitaplarının tanıtımı ya da reklamı konusunda herhangi bir girişimde bulunmadığını ifade etmektedir.³⁷ Daha önce de belirtildiği üzere Öngüt zaten kitaplarının reklamının ilahi yolla yapıldığını belirtmektedir.³⁸ Bu düşünceye paralel şekilde Öngüt, dini grup yapılanmalarında görülebilen bir temâyül olarak³⁹ kitaplarının kaynağını ve manevi niteliğini açıklarken, bu eserlerin aslında kendisine ait olmadığını, Allah'ın bir lütfu ve ikramı olduğunu yani bizzat Allah tarafından yazdırıldığını vurgular. Elde ettiği bilgilerin kendi çabası veya layık olduğu bir ilim sonucu değil, doğrudan doğruya Allah'tan gelen bir ikram olduğunu ifade eder. Kitaplarının hakiki sahibi olmadığını da belirten Öngüt, kendisini büyük bir ağaca benzeterek, zahirde görünüşünün büyük olsa da özünde bu değerli ilimlere layık olmadığını belirtir. Öngüt müntesiplerine, bu eserlerin korunması ve değiştirilmemesini vasiyet ederek kendisinin bu eserleri nasıl doğrudan sahiplenmeyip Allah'tan bir ikram olarak gördüğünü hatırlatır. Vefatından sonra da bu kitaplarda yapılacak herhangi bir değişiklikten sakınılması gerektiğini, zira değişikliklerin Allah'ın ikram ettiği ilimlerin orijinallliğini bozabileceğini dile getirir. Onun vasiyet sadedinde eserlerini korumaya yönelik bu uyarısı, eserlere ekleme veya çıkarma gibi değişikliklere izin ve yetki vermediğini ortaya koyar.⁴⁰ Öngüt'ün bu tutumu, vefatı sonrası kendisinin söylemediği sözlerin ona nispeti konusundaki bir endişesine işaret etmektedir.

³⁷ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar 4* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1996), 231.

³⁸ Hakikat, "Ömer Öngüt - Manevi Şahsiyeti".

³⁹ Büyükkara, "Dinî Grup Yapılarında Dine İlişkin Muhtemel Anlama ve Temsil Sorunları", 122.

⁴⁰ Öngüt, *Sözler ve Notlar 3*, 14.

Ömer Öngüt, kendi eserlerini birer ilmî çalışma olarak değil, Allah'ın ilmiyle dolu eserler olarak tanımlar. Onun görüşüne göre, bu kitaplar birer “nur” olup, içerdikleri sırlar, gerçek anlamda Allah'ın lütfu ve hikmetine dayanmaktadır. Bu görüşünü her kitabının sonunda yer alan “Vasiyetimdir” (bk. Ek.2) başlığı altında şu şekilde açıklar: “Size bu kitapları bırakıyorum. Bu İlâhî bir nurdur. Emanet-i İlâhiyye'dir.”⁴¹ Öngüt, bu kitaplara sarılanların, Allah ve Resûlünün ipine tutunduklarını ve bu kitapların insanları doğru yolda tutarak, fitne ve bölücülükten uzaklaştıracağını belirterek kitaplara hem bir yük hem de ilahi bir misyon yüklemiştir.⁴²

Ömer Öngüt, kitaplarının değerini ve önemini anlatırken, bu eserlerin geniş bir kabul gördüğünü çeşitli örneklerle destekler. Misalen, bir İngilizce öğretmeninin kitaplarını okuduktan sonra, “Kur'ân ve hadislerden sonra üçüncü olarak bu kitapları kabul ettim.” dediğini aktarır. Öngüt, bu tür ifadeleri sıkça duyduğunu ve bu tür beyanların, kitaplarının hem manevi hem de ilmî yönlerinin ne kadar önemli olduğunu vurguladığını ifade eder.⁴³ Ömer Öngüt'ün yazıya dökülen sohbetleri de onun eserlerinden diğer bir kısmını teşkil etmektedir. Bu metinler Öngüt'ün Şeyh Halil Fevzî'nin vefatından sonra 1950 yılında başladığı irşad faaliyetleri sürecinde verdiği sohbetlere aittir. Uzun yıllar boyunca bu sohbetlerden herhangi bir kayıt tutulmamış olsa da⁴⁴ 1970'lere gelindiğinde sohbetlerinden notlar alınmaya başlanmış ve başlarda kısa konular halinde not edilen bu içerikler, daktilo ile çoğaltılarak cemaat üyeleri arasında elden ele dolaştırılmıştır. Zamanla bu notlar birikmiş ve tasnif edilerek 1980'de “Notlar” adıyla basılmıştır. Esere bakıldığında, sohbetlerinde bazen kendisine yöneltilen sorular ya da katılımcıların gördüğü rüyalar üzerinden konuları ele aldığı; bazen de zamana, dinleyicilerin ruh haline ve kapasitesine uygun olarak farklı meseleleri konu edindiği görülmektedir.

Eserin ilk baskısı piyasaya sunulmamasına rağmen yoğun ilgi görmüş ve 1982'de ikinci baskısı yapılmıştır. Aynı yıl, ikinci cilt Sözler ve Notlar adıyla yayımlanmıştır. Bu eserler, Öngüt tarafından bizzat yazılmamış; sohbetlerdeki fikirlerinin, müritlerince not edilip tasnif edilmesinin ardından, kendisinin onay ve düzeltmeleriyle yayımlanmıştır. Bu sohbetler sevenleri tarafından “Allah'ın lütfu” olarak görülmekte, sohbetlerinde sarf ettiği sözler ise “hakikat cevherleri” olarak tanımlanmaktadır.⁴⁵

⁴¹ Öngüt, *Nûr-i Muhammedî*, 626.

⁴² Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 59.

⁴³ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 132.

⁴⁴ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 1, 7.

⁴⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 1, 8.

Müntesipleri aynı hissiyatı Kalblerin Anahtarı Külliyyatı için de paylaşmaktadır. Müntesipleri tarafından “Kur’ân-ı Kerîm’in tefsiri” ve “ümme-i Muhammed için bir hediye” olarak nitelendirilen bu külliyyatın İslâm ümmetine bir hizmet olarak Öngüt tarafından sunulduğu vurgulanmaktadır. Müntesipler, onun eserlerinde Allah sevgisini ve Resûlullah’a bağlılığı ön planda tutmaya çalıştığını belirtmişlerdir.⁴⁶

Kalblerin Anahtarı Külliyyatı’nın bir uzantısı olarak cep kitapları da yayımlanmaktadır. Bu tür yayınlar, daha küçük boyutlu ve taşınabilir formatlarıyla okuyuculara kolaylık sağlamayı amaçlamaktadır. Halihazırda 61 adet cep kitabı mevcuttur.

Ömer Öngüt’ün eserleri, Hakikat Yayıncılık aracılığıyla uluslararası okuyucu kitlesine ulaştırılmak üzere çeşitli yabancı dillere çevrilmiştir. Bu çerçevede, söz konusu eserler İngilizce, Arapça, İspanyolca, İtalyanca, Boşnakça, Fransızca, Felemenkçe, Rusça ve Arnavutça dillerinde yayımlanarak farklı coğrafyalarda da erişime açılmıştır. Bunun yanında, 10 adet kitap seti ve bir Kur’ân-ı Kerîm meali de okuyuculara sunulmaktadır.

Ömer Öngüt’e nispet edilen eserler, Hakikat Yayıncılık aracılığıyla geniş bir yelpazede yayımlanmış olup, bu durum ilk bakışta onun oldukça üretken bir yazar olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Ancak detaylı şekilde incelendiğinde, eserlerin içerik açısından birbirinin tekrarı niteliğinde birçok unsur barındırdığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu eserlerin, yazarın kendisi tarafından değil, belirli komisyonlar ya da başka kişilerce hazırlanmış olabileceği düşüncesini güçlendirmektedir. Öte yandan, Öngüt’ün eğitim durumu ve bilgi-kültür seviyesine ilişkin aktarılanlar da bu kanaati destekler niteliktedir.

Ömer Öngüt’e nispet edilen eserlerin en önemli kaynaklarını Kur’ân-ı Kerîm ve hadis metinleri oluşturmaktadır. Öngüt, görüşlerini temellendirmek ve desteklemek amacıyla Kur’ân ayetlerini ve Hz. Peygamber’in hadislerini eserlerinde sıklıkla kullanmaktadır. Ayet ve hadislerin metin içerisindeki yoğunluğu, bu eserlerin daha hacimli görünmesine neden olmakta ve bu durum, okuyucuda muhteva açısından dolgun bir izlenim uyandırmaktadır. Kullandığı hadis kaynakları ise; Buhârî, Müslim, Tirmizî ve Nesâî’nin hadis derlemeleridir. Bu eserlerin dışında bazı konularda diğer İslâm âlimlerinin görüşlerine yer verdiği de görülmektedir. Özellikle hâtemü’l-evliyâ meselesinde, çeşitli âlimlerin fikirlerini referans alarak konuyu detaylandırmıştır. Bu bağlamda, Hakîm et-Tirmizî (ö. 320/932), Gazzâlî (ö. 505/1111), Abdulkâdir Geylânî (ö. 561/1166),

⁴⁶ Hakikat, “Duyurular” (Erişim 30 Kasım 2024).

Muhyiddin İbnü'l-Arabî (ö. 638/1240), Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 672/1273), İsmail Hakkı Bursevî (ö. 1137/1725) ve Said Nursî (ö. 1960) gibi tasavvuf geleneğinin önde gelen isimlerinin görüşlerine sıkça başvurduğu görülmektedir.

Ömer Öngüt, her ne kadar eserlerinin reklamını Allah'ın yaptığını belirtse de eserlerinde bazı kitaplarına övgülerde bulunarak bunların okunmasını özellikle tavsiye etmiştir. Örneğin Nûr-i Muhammedî adlı eserini, derin manevi sırlar barındıran ve okuyucusuna aydınlanma sunan bir kitap olarak nitelendirmiştir. Öngüt, bu kitabın sadece bilgi içermekle kalmayıp, bir “nur” taşıdığını ve manevi bir rehberlik sunduğunu ifade etmiştir. Eserin tamamlanmasının ardından ilk kez okuduğunda şükür secdesine kapandığını dile getirmesi, kitaba olan bağlılığını ve ona yüklediği manevi anlamı göstermektedir. Öngüt, kitabı yazma sürecini bir ilahi ilhamın sonucu olarak görmüş ve bunun Allah'ın kendisine bahsettiği bir lütuf olduğunu belirtmiştir.⁴⁷

Bir diğer övgüyle bahsettiği eseri olan Gerçek Mürşid Hazret-i Allah'tır, Öngüt tarafından özellikle “hakikati arayanlar ve ilim öğrenmek isteyenler için bir rehber” olarak tanımlanmıştır. Kitap, kendi deyimiyle cehaleti gidermek ve okuyucularına dini ilim kazandırmak amacıyla yazılmıştır.⁴⁸ Öngüt, bu eserin Allah'ı derinlemesine tarif ettiğini ve hakikati arayanların yolunu aydınlatacak bir rehber niteliğinde olduğunu ifade etmiştir.⁴⁹ Ömer Öngüt'ün kendi eserlerine yönelik bu yorumları, onun yazılarına manevi bir anlam yüklediğini ve bu eserlerin sadece birer metin olmayıp aynı zamanda ilahi bir misyon taşıdığına inandığını göstermektedir.

1.2. Ömer Öngüt'ün Ardından: Hakikat Vakfı ve Cemaatin Günümüzdeki Yapısı ve Faaliyetleri

Ömer Öngüt'ün 2010 yılındaki vefatının ardından, cemaate yönelik en dikkat çekici hususlardan biri, belirgin bir liderlik yapısının ortaya çıkmamış olmasıdır. Karizmatik liderlik, dini hareketlerin oluşumu, kurumsallaşması ve devamlılığı açısından merkezi bir rol oynamaktadır.⁵⁰ Aynı zamanda kurucu isimler, karizmatik liderlik vasıfları olduğuna

⁴⁷ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 10-11.

⁴⁸ Ömer Öngüt, *Gerçek Mürşid Hazret-i Allah'tır* (İstanbul, Hakikat Yayıncılık, 1996), 15.

⁴⁹ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar* 7 (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 1999), 454.

⁵⁰ Şahin Ahmetoğlu, “İslam Mezhepleri Tarihi'nde Karizmatik Liderlik Anlayışı: Hz. Ali Örneği”, *Milel ve Nihal* 7/3 (Eylül-Aralık 2010), 175.

inanılan şahsiyetlerdir.⁵¹ Bu bağlamda Ömer Öngüt, Öngüt Cemaati'nin karizmatik lideri olarak cemaatin hem düşünsel hem de yapısal yönelimini şekillendirmiştir. Öngüt her eserinin sonunda “Vasiyetimdir” başlığı altında çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur (bk. Ek.2). Ancak vasiyetlerinde özellikle büyük harflerle vurguladığı “Hak yolunun yolcusunu Hazret-i Allah seçer ve tayin eder. Bunun içindir ki ne erkekten ne de kadınlardan hiç kimseyi bırakmış değilim.”⁵² ifadesi dikkat çekicidir. Bu beyanı, onun kendi iradesiyle bir halef tayin etmediğini açıkça göstermektedir. Dolayısıyla Öngüt'ün vefatının ardından cemaat içinde yeni bir liderin ortaya çıkmaması yahut lider olarak bir ismin ilan edilmemiş olması doğrudan onun bu yaklaşımıyla ilişkilendirilmektedir. Türkiye'deki birçok dini oluşumda, karizmatik lider figürünün ardından bir halef belirlenmesi yaygın bir durumken, Öngüt Cemaati bu bakımdan istisnai bir örnek teşkil etmektedir. Cemaatin, Öngüt'ün ölümünden sonra herhangi bir yeni şeyh, mürşid ya da manevi lider etrafında yeniden yapılandırılmamış olması, liderliğin kurumsallaşmadığını ve karizmatik otoritenin kişisel düzeyde kaldığını göstermektedir.

Ömer Öngüt'ün vefatı sonrasında cemaatin karşı karşıya kaldığı en önemli meselelerden biri, karizmatik liderin yokluğunda kolektif kimliğin nasıl sürdürüleceği ve cemaatin ideolojik bütünlüğünün nasıl muhafaza edileceği olmuştur. Max Weber'in “karizmatik otorite”⁵³ kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, Öngüt'ün liderliği döneminde cemaatin temel dayanağının kişisel karizma olduğu görülmektedir. Bu tür liderliklerde, liderin ölümü genellikle ya yapısal çözülmeye ya da otoritenin rasyonel ya da geleneksel kalıplara aktarılmasıyla kurumsallaşmaya neden olur.⁵⁴ Ömer Öngüt Cemaati'nde ise, doğrudan bir halefin belirlenmemesi, karizma sonrası dönemin kolektif hafıza üzerinden inşa edilmesine neden olmuştur. Bazı durumlarda cemaat olmanın gerektirdiği kurumsal yapıyı oluşturmayı başarmaları ve bu yapıyı mevcut gelenekle ilişkilendirmeleri ya da zamanla kendi geleneksel yapılarını inşa etmeleri sayesinde, karizmatik kurucu liderin vefatı, cemaatin sürekliliğini ciddi ölçüde etkilememektedir. Bu noktada karizmatik

⁵¹ Ramazan Bulut, “Dini Gruplarda Karizmatik Otoritenin Sosyal Temsilleri”, *Rusuh Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/2 (Aralık 2022), 250.

⁵² Ömer Öngüt, *Şeytan Fırkasına Uymamanız İçin Vasiyetimdir* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1995).

⁵³ Max Weber, *Sosyoloji Yazıları*, çev. Taha Parla (İstanbul: Deniz Yayınları, 1995), 142.

⁵⁴ Max Weber, *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*, çev. Özer Ozankaya (Ankara: İmge Yayınları, 1995), 359.

otorite, yerini geleneksel otoriteye bırakarak cemaatin tarihsel sürekliliğini besleyen yazılı ya da sözlü bir anlatı formuna evrilmiştir.⁵⁵

Bu bağlamda cemaatin karizma sonrası varlığını sürdürebilmesinde, “kurumsal hafıza”nın aktarımı ve yeniden üretimi belirleyici bir rol oynamaktadır. Kurumsal hafıza, cemaatin geçmişteki liderlik deneyimini, söylemsel mirasını, ritüellerini ve toplumsal alışkanlıklarını koruyan ve yeni nesillere aktaran yapılar bütünü olarak işlev görür.⁵⁶ Öngüt’ün söylemleri, kitaplaştırılmış sohbetleri, dergi yazıları ve video kayıtları bu hafızanın en temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu materyaller, cemaat içinde sadece bilgi kaynağı değil, aynı zamanda bir tür otorite ve meşruiyet üretim aracı olarak işlevseldir. Liderin düşüncelerini birebir muhafaza etmeye yönelik bu çaba, Öngüt’ün şahsında temellenen dini yorumu mutlaklaştırmakta ve cemaatin yönelimlerinin sapmadan devam etmesini sağlamaktadır. Nitekim daha önce de belirtildiği üzere Öngüt’ün kendi eserlerine yönelik ifadeleri müntesiplerin bu metinlere daha sıkı bağlanması ve “hakikat”e ulaşmada lider olmasa bile eserlerin bir araç olacağı düşüncesi ile sonuçlanmıştır.

Öngüt’e ait sözlerin belirli vurgularla tekrar edilmesi, onun kitaplarının düzenli şekilde okutulması ve sohbetlerinin cemaat içi buluşmalarda dinlenmesi gibi uygulamalar, karizmatik liderin yokluğunu simgesel düzeyde telafi etmeye yönelik stratejilerdir. Böylelikle cemaat mensupları, liderlerinin fiziksel yokluğunu hissetmeksizin onun öğretisini yaşamaya ve yaşatmaya devam ederler. Bu süreçte, liderin sözleri zamandan bağımsız, evrensel ve değişmez hakikatler olarak algılanır; bu da kurumsal hafızanın sabitlenmesine neden olur.

Öngüt’ün sohbetlerinin, yazılı eserlerinin ve ona ait video ve ses kayıtlarının yaygın bir biçimde dolaşıma sokulması; karizmatik otoritenin sembolik düzeyde devam ettirilmesini sağlamaktadır. Ancak bu durum, cemaat içerisinde karar alma mekanizmalarının kimler tarafından yürütüldüğü, örgütlenmenin ne ölçüde kolektif ya da bireysel olduğu gibi soruları da gündeme getirmektedir. Herhangi bir halefin açıkça belirlenmemesi, liderliğin kurumsal düzeyde devam etmesini engellemiş; bunun yerine yayın faaliyetleri ve mevcut yapılar üzerinden bir tür hafıza koruma stratejileri benimsenmiştir. Bu bağlamda, cemaat,

⁵⁵ Mehmet Ali Büyükkara, *Türkiye’de Dini Liderlik* (Ankara: Oku Okut Yayınları, 2024), 156.

⁵⁶ Semih Evciman, “Hafıza Mekânlarının ve ‘Hafıza-Bireylerin’ ‘Bir Aradalığı’ ve Hafıza-Kimliğin Sürekliliği: Türkiye Caferileri Örneği”, *Ege Sosyal Bilimler Dergisi*, 3/1 (Ocak 2022), 11.

liderin yokluğunda kolektif bir yürütücülükle faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir.

Ömer Öngüt Cemaati, liderinin vefatından sonra açık bir hiyerarşik yapılanma ya da yeni bir karizmatik önder ortaya koymamış olmasına rağmen, içerideki örgütsel işleyişini ve dışa kapalı karakterini büyük ölçüde muhafaza etmiştir. Bu durum, cemaatin kurucu figürün otoritesini mutlaklaştıran yapısal özelliklerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Öngüt'ün hayattayken tesis ettiği söylem, pratikler ve kurumsal ilişkiler ağı, onun ardından gelen süreçte doğrudan bir halef belirlenmese bile, mevcut yapının sürekliliğini sağlayacak biçimde kurumsallaşmıştır.

Cemaatin kapalı yapısı, öncelikle dış dünya ile olan ilişkilerindeki seçicilik ve mesafe üzerinden kendisini göstermektedir. Diğer dini gruplarla temas kurmaktan imtina eden, hatta onları açıkça eleştiren söylem, cemaatin sınırlarını belirlemede önemli bir rol oynamıştır. Öngüt'ün yaşarken benimsediği tekdüze üslup, sadece ideolojik bir duruşu temsil etmekle kalmamış; aynı zamanda cemaati dış etkilerden koruyan bir savunma mekanizmasına da dönüşmüştür. Kapalı yapının devamlılığı aynı zamanda cemaatin fiziksel yerleşim alanlarında da gözlemlenebilir. Sakarya merkezli olarak varlık gösteren cemaat, kendi mülkiyetindeki alanlarda dini ve sosyal hayatını sürdürmekte, böylelikle üyeleriyle dış dünya arasında sınır çizen bir mekânsal izolasyon da sağlamaktadır. Cemaatin ekonomik faaliyetlerinin büyük ölçüde kendi iç yapısına dönük olması bu içe dönüklüğün ekonomik boyutunu da ortaya koymaktadır.

1.2.1. Hakikat Vakfı

Ömer Öngüt'ün vefatının ardından cemaatin kurumsal devamlılığını sağlayan en önemli yapısal unsur Hakikat Vakfı olmuştur. Vakıf, Öngüt hayattayken de cemaatin sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini koordine eden merkezî bir kurum işlevi görmüştür. Ancak Öngüt'ün ölümünden sonra bu işlev daha da merkezi bir hâle gelmiş; liderlik boşluğunun kurumsal mekanizmalarla doldurulmasında belirleyici olmuştur.

Hakikat Vakfı, Ömer Öngüt'ün liderliğinde, her seviyeden öğrenciye kalacak yer sağlamak, burs vermek ve çeşitli kültürel etkinlikler düzenlemek amacıyla 1988 yılında Sakarya'da kurulmuştur. Vakıf, eğitim alanında destek sunmanın yanı sıra, yayıncılık faaliyetlerini de sürdürmektedir. Yayın hizmetleri, Hakikat Yayıncılık adı altında yürütülmekte olup, bu faaliyetlerin büyük bir kısmının gönüllü personelin katkılarıyla

gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Vakıf, kendi söylemlerine göre bugüne dek maaşlı bir personel çalıştırmamış olmasıyla dikkat çekmektedir. Hakikat Vakfı'nın yurt hizmetleri kapsamında öğrencilere ücretsiz barınma imkânı sağladığı da ifade edilmektedir.⁵⁷ Bu tür hizmetler, vakfın eğitim ve sosyal dayanışmaya önem veren bir misyon benimsediğini ortaya koymaktadır. Vakfın bu tür etkinliklerinin, Öngüt'ün liderlik anlayışındaki manevi değerlerin yansıması olduğu söylenebilir. Gönüllülük temelli bir yönetim anlayışı, özellikle toplumsal dayanışmayı güçlendirme hedefiyle uyumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Hakikat Vakfı'nın yürüttüğü faaliyetlere vakfın internet sitesinden erişilebilmektedir. Bu doğrultuda kuruluş amacına uygun olarak dini ve toplumsal yardımlara yönelik çok çeşitli faaliyetler yürüttüğü anlaşılmaktadır. Vakfın, özellikle İslâmi eğitim ve ilmi çalışmalara odaklanarak toplumun ihtiyaçlarına cevap verme misyonuna yönelik adımlar attığı görülmektedir. Bu kapsamda, ihtiyaç sahiplerine yiyecek, giyecek, yakacak yardımları yapılmış; kurban bağışlarının ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması sağlanmıştır. Ayrıca, okullara kırtasiye yardımları gibi eğitim desteği vermek de vakfın hizmetleri arasında yer almaktadır. Vakfın faaliyetleri yalnızca yerel yardımlarla sınırlı kalmamış; Marmara, Dinar ve Erzincan depremleri gibi büyük doğal afetlerde geniş çaplı aynî ve nakdî yardım kampanyaları düzenlenmiştir. Benzer şekilde, uluslararası yardımlarda da aktif bir rol üstlenilmiş; özellikle Pakistan'daki doğal afetlerde yardım organizasyonları gerçekleştirilmiştir. Bu süreçlerde Ömer Öngüt, müntesiplerini yardıma teşvik ederek vakfın faaliyetlerini genişletmiştir. Hakikat Vakfı'nın yardımlarda reklam ve tanıtım kaygısından uzak bir yaklaşım sergilediği belirtilmektedir. Yapılan yardımların öne çıkarılmasını istemeyen bir anlayışı benimsediğini söyleyen vakıf, faaliyetlerini tamamen manevi bir sorumluluk bilinciyle sürdürmüştür. Örneğin, yardım araçlarının üzerine "Hakikat Vakfı" adının yazılması önerildiğinde Öngüt'ün bu talebi reddettiği ve yalnızca Allah'ın bilmesinin yeterli olduğunu ifade ettiği aktarılmaktadır.⁵⁸ Bu yaklaşım Öngüt'ün hayır işlerinde tanıtım kaygısı gütmmediği şeklinde anlaşılabilir. Ömer Öngüt, Hakikat Vakfı'nın yalnızca bir vakıf ismi olduğunu, bu ismin cemaatin yoluna atfedilerek herhangi bir ayrımcılığa yol açmaması gerektiğini belirtmekte ve esas gayesinin isim değil, İslâm olduğunu vurgulamaktadır.⁵⁹

⁵⁷ Ömer Öngüt, *İlahi Görüş Birliğine Davet* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1991), 3.

⁵⁸ Hakikat, "Hakikat Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfı" (Erişim 28 Ekim 2024).

⁵⁹ Öngüt, *İlahi Görüş Birliğine Davet*, 15.

Öngüt, yazdığı eserlerden hiçbir maddi kazanç sağlamadığını belirtmiş ve kitaplarının tanıtımı ya da reklamı konusunda herhangi bir girişimde bulunmamıştır. Kendisi vakıf binasında ikamet etmiş, ancak yemek, çamaşır ve diğer kişisel ihtiyaçlarını kendi imkanlarıyla karşılamıştır. Hâlihazırda aktif olarak bir işte çalışmamakla birlikte, geçimini önceki yıllarda esnafılık yaparak kazandığı birikimle sürdürdüğünü ifade etmiştir.⁶⁰ Vakfın çalışanları da Öngüt'ün ortaya koyduğu “Kimseden bir şey istemeyin, geleni reddetmeyin.” ilkesi doğrultusunda herhangi bir maaş talep etmeden hizmet vermekte ve vakıf gönüllülük esasına göre faaliyet göstermektedir. Vakıf, herhangi bir kişi ya da kuruma bağlı olmadan bağımsız bir şekilde çalışmalarını sürdürmekte ve yapılan yardımlarda isimlerinin öne çıkarılmasından özellikle kaçınılmaktadır.⁶¹

Öngüt'ün ifadesine göre, vakfa bağlı olarak faaliyet gösteren aşevleri ve kreşler, tamamen hizmet odaklı çalışmaktadır. Aşevlerinden yemek alabilenlere yerinde hizmet sunulurken, gelemeyenlerin ihtiyaçları da bizzat bulundukları yerlere kadar götürülmektedir. Kreşlerde çocuklardan alınan ücretlerin ise doğrudan çocukların ihtiyaçlarına harcandığı, bu gelirlerin vakıf adına kullanılmadığı vurgulanmaktadır. Öngüt, vakfın çalışma prensiplerini açıklarken özellikle başkalarından talepte bulunmamaya dikkat ettiklerini ifade etmektedir. Zekat dahi istemediklerini belirterek, bireylerin meşru yollarla çalışarak kendi ihtiyaçlarını karşılamaları gerektiğini bir düstur olarak benimsemiştir. Kitap satışlarından elde edilen gelirlerin de vakfın çalışmalarına tahsis edildiğini, bu gelirlerden şahsi bir kazanç sağlanmadığını açıkça dile getirmektedir.⁶²

Ömer Öngüt, vakfının gelir kaynaklarını ve bu konudaki prensiplerini net bir şekilde ifade etmektedir. Vakfın gelirlerinin yalnızca kitap satışlarından ve gönüllülerin kendi iradeleriyle bağışladıkları teberrulardan oluştuğunu belirten Öngüt, herkesin yaptığı bağışı kabul etmediğini ve bazı kişilerin bağışlarını almaktan kaçındığını dile getirmektedir. Öngüt'e göre, maddi desteklerin kaynağı ve niyeti, vakıf faaliyetlerinin ilahi rızaya uygunluğunu koruma açısından önem taşır. Bu yaklaşımı, vakıf gelirlerinin belirli sınırlamalar ve dikkatli bir elemeden geçerek kabul edildiğini göstermektedir.⁶³

Ömer Öngüt, Hakikat Vakfı'nın nasihat niteliğindeki temel prensiplerini “Vasiyetimdir” başlığı altında her kitabının sonuna eklemiştir.⁶⁴ Bunları şu şekilde sıralamıştır:

⁶⁰ Öngüt, *Sözler ve Notlar 4*, 231.

⁶¹ Öngüt, *Her İsim Bir Dindir*, 118.

⁶² Öngüt, *Sözler ve Notlar 3*, 426-427.

⁶³ Öngüt, *Sözler ve Notlar 3*, 19-20.

⁶⁴ Hakikat, “Hakikat Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfı”.

- Çalışırken takva yolunu seçin. Takva Hakk’a yöneltir, diğer yollar ise halka yöneltir.
- Talebe az ama öz olsun. Aç dursak da avuç açmayalım. Lüksü ve süsü içimize sokmayalım.
- İyi olan verir ama almaz. Kötüler menfaat için çalışır. O da bize yaramaz.
- Kimseden hiçbir şey istemeyin, geleni de reddetmeyin. Fakat başka kurum ve kuruluşlardan geleni kabul etmeyin.
- Dünya hayatı yolunda olanlara ve müsriflere vazife vermeyin.
- Sert, ters ve şahsiyet güdenlerden çekinin. Çünkü onlar parçalayıcıdır ve ilerde bölücülük yapabilirler.⁶⁵

1.2.2. Basın-Yayın Faaliyetleri

1.2.2.1. Hakikat Yayıncılık

Ömer Öngüt’ün kurucusu olduğu Hakikat Yayıncılık, kendisi tarafından kurulan Hakikat Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfı gibi çeşitli alt kuruluşlar ile faaliyetlerini yürütmüştür. 1980’den itibaren Hakikat Neşriyat ismi altında yayımlanan eserler, Öngüt’ün İslâmi çizgiyi takip eden bir yayıncılık amacıyla kaleme aldığı Kalblerin Anahtarı Külliyyatı ve Hakikat Aylık İslâm Dergisi gibi yayınları kapsar. Ömer Öngüt’ün eserleri birçok farklı dile çevrilerek de yayımlanmıştır. Dolayısıyla bu durum Hakikat Yayıncılık’ın uluslararası tanıtım ve İslâm’a dair temel anlayışlarını farklı kültürlerle ulaştırma amacını desteklediğini göstermektedir. Eserlerin Almanca, Fransızca, İngilizce, İtalyanca, İspanyolca, Rusça, Felemenkçe ve Arnavutça gibi dillerde yayınlanması, vakfın ve yayıncılığın, mesajlarını küresel çapta duyurmak ve daha geniş bir okuyucu kitlesine hitap etmek isteğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu çeşitlilik, İslâm’ı farklı dillerde sunarak kültürel farkındalığı arttırmayı ve farklı dil konuşan toplumlarda manevi içeriklere ilgi duyan okuyuculara ulaşmayı amaçlamaktadır. Böylece Öngüt’ün görüşleri ve öğretilerinin uluslararası alanda yayılmasının önünün açıldığı, vakfın küresel bir okuyucu kitlesi oluşturma gayesinin de olduğu anlaşılmaktadır.

⁶⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 249.

1.2.2.2. Hakikat Kırtasiye

İlerleyen yıllarda İstanbul merkezli olarak Hakikat Yayıncılık ismiyle daha geniş bir organizasyon haline gelen bu yapı, dini yayınların yanı sıra kırtasiye sektöründe de varlık göstermiştir. Hakikat Kırtasiye, günümüzde Türkiye genelinde on sekiz farklı şehirde⁶⁶ bayilikleri bulunan ve aynı zamanda çevrim içi platformlarda satış yapan tanınmış bir kırtasiye firması haline gelmiştir. Yıllar içinde ürün çeşitliliği ve hizmet ağını genişleterek özellikle sanat sektörü ve kırtasiye alanında ihtiyaç duyulan ürünleri sağlamada önemli bir yer edinmiştir. Hakikat Kırtasiye, sanat, teknik ve hobi kırtasiye alanlarında geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Hat, ebru gibi geleneksel Türk sanatlarında ihtiyaç duyulan ürünlerde uzmanlaşarak, sanatsal ihtiyaçları karşılamayı amaçlamaktadır. Zengin çeşitliliği, özellikle geleneksel sanatlara ilgi duyan müşterilere hitap ederken, fiyat avantajları ile de geniş bir müşteri kitlesine ulaşmayı başarmıştır. Öngüt'ün talimatları doğrultusunda, vakıf ve kırtasiye gibi ticari alanlarda da herhangi bir dilencilik ya da bağış toplama faaliyetinden uzak durulması gerektiği vurgulanmış, maddi gelir elde etme yollarının çalışma ve ticaret yoluyla sağlanması gerektiği sıklıkla ifade edilmiştir.⁶⁷

Hakikat Kırtasiye'nin en dikkat çekici özelliklerinden birisi, uzun yıllar boyunca yalnızca nakit ödeme kabul etmesidir. Müşterilerden kredi kartı ile ödeme alınmazken, bu uygulama yeni düzenlemeler sonucunda değişmek zorunda kalmıştır. 2025 yılı itibarıyla, esnaf için ödeme kaydedici cihaz kullanma zorunluluğunun getirilmesiyle birlikte, Hakikat Kırtasiye de kredi kartı ile ödeme almaya başlamıştır. Bununla birlikte, işletme hâlâ müşterilerini nakit ödeme yapmaya teşvik etmektedir. Bu amaçla, nakit ödemelerde %10 indirim uygulanmaktadır. Ayrıca, kırtasiyeden alışveriş yapan müşterilerin poşetlerine genellikle, Hakikat Aylık İslâm Dergisi'nin son sayısı ücretsiz olarak eklenmektedir. Kırtasiye malzemelerinin yanı sıra, Ömer Öngüt'ün kendi eserleri de burada satışa sunulmaktadır.

1.2.2.3. Hakikat Aylık İslâm Dergisi

Hakikat Yayıncılık'ın en önemi faaliyetlerinden birisi olan Hakikat Aylık İslâm Dergisi, Ekim 1993'ten bu yana kesintisiz olarak yayımlanan bir dergidir. Ömer Öngüt'ün

⁶⁶ Hakikat Kırtasiye'nin bayiliklerinin bulunduğu şehirler şunlardır: Adana, Afyon, Aksaray, Ankara, Antalya, Bolu, Bursa, Düzce, Eskişehir, Isparta, Hatay, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Konya, Sakarya, Yalova, Zonguldak.

⁶⁷ Hakikat, "Hakkımızda" (Erişim 28 Ekim 2024).

kurucusu olduğu Hakikat Yayınevi tarafından çıkarılan dergi, vakfın ideolojisini ve görüşlerini topluma sunma amacı taşımaktadır. İnternet üzerinden derginin 2000 yılından itibaren günümüze kadar yayımlanan sayılarına erişim sağlanabilmektedir.

Hakikat Aylık İslâm Dergisi'nin her sayısında yer alan “başyazı” bölümü, derginin ilk sayısından itibaren İsmail Yavuz tarafından kaleme alınmıştır. Yavuz'un yazım üslubu, Ömer Öngüt'ün eserlerindeki dil ve anlatımla büyük benzerlik taşımakta olup, yazılarında yoğun şekilde ayet, hadis ve Öngüt'e ait alıntılara yer verilmektedir. Bunun yanı sıra, Hakikat Yayıncılık'ın Sorumlu Yazı İşleri Müdürü de 1993'te yayımlanan ilk sayısından bu yana İsmail Yavuz'dur. Ancak kendisi hakkında açık kaynaklarda başka herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Derginin kapak tasarımı ve içeriği belirli bir düzen çerçevesinde şekillenmektedir. Ön ve arka iç kapakta Ömer Öngüt'e ait eserlerin tanıtımı yapılmaktadır. İçeriğe bakıldığında, her sayının belirli bir sıralamaya göre hazırlandığı görülmektedir. İç kapakta genellikle Ömer Öngüt'ün bir eserinin tanıtımı yer almakta, ardından İsmail Yavuz'a ait “Başyazı” bölümü gelmektedir. Başyazının ardından Kur'ân-ı Kerîm tefsiri bulunmakta olup, genellikle kısa sûrelerden birinin tefsiri yapılmaktadır. Daha sonra Öngüt'ün eserlerinden birinin tanıtımı ve ilgili kitaptan bir bölüme yer verilmektedir. Dergide ayrıca, Öngüt'ün sohbetlerinden ve hayatına dair hatıralardan oluşan özel bir bölüm bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, “Hâtemü'l-Evliya” başlığı altında Hakîm et-Tirmizî, Mevlânâ, İbnü'l-Arabî ve Ebü'l-Abbâs Mürsî (ö. 685/1287) gibi âlimlerin görüşleri ele alınmaktadır. Tasavvuf başlığı altında ise terbiye, asalet ve edeb gibi tasavvufî kavramlar işlenmektedir. İslâm ilmi hali bölümünde kumar ve diyet gibi çeşitli ilmi hal konularına yer verilmekte, “Ashab-ı Kirâm Hazerâtı” başlığında ise sahâbenin hayatlarından kesitler sunulmaktadır. Son olarak, “Gündem” başlığı altında derginin yayımlandığı döneme ait güncel olaylar değerlendirilmektedir. Gündem başlığı Uğur Kara tarafından kaleme alınmaktadır. Arka kapakta ise yine Ömer Öngüt'e ait kitaplardan birinin tanıtımı bulunmaktadır.

Hakikat Aylık İslâm Dergisi, güncel toplumsal ve siyasal gelişmelere duyarsız kalmayan bir yayın çizgisine sahiptir. Özellikle Türkiye'de yaşanan önemli olaylara ilişkin değerlendirmelere sıklıkla yer verilmekte; bu değerlendirmeler kimi zaman doğrudan derginin kapağında çarpıcı ifadelerle sunulmaktadır. Misalen 15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminin ardından yayımlanan sayıda da bu olaya dair kapsamlı yorumlara yer verilmiş; girişimin, “İslâm ve vatan haini, küffarın ajanı” olarak

nitelendirilen Fethullah Gülen ve çevresi tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir (bk. Ek. 5). Aynı sayıda Ömer Öngüt'ün bu yapılanmaya ilişkin geçmişte dile getirdiği eleştiriler hatırlatılmış; özellikle eserlerinde bu grubu “küfür ordusuna asker yetiştiren” bir yapı olarak tanımladığı ve onların inkâra saptığını vurguladığı belirtilmiştir. Müntesiplerine göre Öngüt, yıllar öncesinden itibaren gerek kitap, dergi ve sohbetlerinde Fethullah Gülen'in din dışı ve vatan aleyhtarı bir figür olduğunu kamuoyuna duyurmuş ve bu yapının oluşturduğu tehlikelere karşı toplumu uyarmıştır.⁶⁸

Özellikle son dönemde İsrail'in Filistin'e yönelik saldırıları bağlamında yayımlanan yazılarda da geçmişte Ömer Öngüt'ün İsrail ve Amerika hakkındaki değerlendirmelerine yer verilmiş ve bu değerlendirmeler güncel gelişmelerle ilişkilendirilmiştir. Dergide Öngüt'e atfen yer verilen ifadeler arasında, “İsrail demek Amerika demek, Amerika demek Hristiyan âlemi demek” şeklindeki söylemi dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, Batı dünyasının özellikle de Hristiyan Avrupa'nın, Amerika kadar olmasa da İsrail'e destek verdiği vurgulanmaktadır. Ayrıca Öngüt'ün “bugünkü harp ve harabiyet devri”ne dair ileriye dönük yorumlarının da dergi sayfalarında yer aldığı görülmektedir. Bu yorumlarında, Yahudilerin zulmüne dikkat çekerek, Allah'ın izniyle bu zulmün ilahi bir kahırla karşılık bulacağını, bu sürecin Hz. Mehdî ve ardından Hz. İsâ'nın zuhuru ile son bulacağını ifade etmektedir.⁶⁹ Dergi, bu tür alıntılarla Öngüt'ün geçmişteki sözlerini aktarmakta ve bu sözler üzerinden güncel siyasi olaylara yönelik bir perspektif sunmaktadır.

Ömer Öngüt'ün vefatının ardından Hakikat Aylık İslâm Dergisi'nde, onun hayattayken dile getirdiği bazı öngörülerin zaman içinde gerçekleştiğine dair yorumlar dikkat çekmektedir. Müntesipler, özellikle siyasal ve toplumsal gelişmelerin Öngüt tarafından önceden haber verildiğini savunarak, onun bu bilgileri ilahî bir bildirimle edindiğine inandıklarını ifade etmektedirler. Dergideki yazılarda, Öngüt'ün kıyametin yaklaştığına, küresel ölçekte büyük savaşların çıkacağına, açlık ve kuraklık gibi felaketlerin yaşanacağına dair uyarılarının birer birer gerçekleşmekte olduğu vurgulanmakta; onun “Hâtem-i velî” oluşuna gönderme yapılarak, bu tür bilgilerin böyle bir zata ancak Allah tarafından bildirilebileceği belirtilmektedir. Ayrıca, Öngüt'ün FETÖ gibi yapılanmaları çok önceden ifşa ettiğine, bu konuda eserler neşrederek ümmeti ve vatani korumaya

⁶⁸ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 275 (Ağustos 2016).

⁶⁹ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 370 (Temmuz 2024).

çalıştığına da sıkça yer verilmektedir.⁷⁰ Tüm bu anlatımlar, cemaatin liderini sadece bir kanaat önderi değil, ilahî hakikatlerle donatılmış bir figür olarak konumlandığını ve yaşanan gelişmeleri bu manevî çerçevede yorumladığını göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, derginin içeriğinin büyük ölçüde Öngüt'ün eserlerine ve sohbetlerine dayandığı, her sayıda belirgin bir tekrarın söz konusu olduğu ve Öngüt'ün fikirlerinin merkeze alındığı görülmektedir. Dolayısıyla derginin de Öngüt'ün eserleri ekseninde hareket ettiği söylenebilir.

1.2.2.4. İnternet Yayınları

Hakikat Yayıncılık, Ömer Öngüt'ün vefatından beş yıl sonra, 2015 yılında YouTube'da bir kanal açarak yayın hayatını dijital platformlara da taşımıştır. Kanaldaki videolar, büyük ölçüde Ömer Öngüt'ün sohbetlerinden alınan ses kayıtlarından oluşmaktadır. Bunun yanı sıra, çeşitli ilahi ve zikirler de kanalın içeriğinde yer almaktadır. Ancak kanal, içerik çeşitliliği açısından sınırlıdır ve aktif bir kullanım alanına sahip değildir. Kanal, 2025 yılı itibarıyla sekiz binden fazla aboneye sahiptir ve içerik olarak yetmiş sekiz video barındırmaktadır. Öngüt'ün düşünceleri ve dini öğretileri hakkında bilgi edinmek isteyen takipçiler için kanal, doğrudan kaynak olma işlevi görmektedir.⁷¹

⁷⁰ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 306 (Mart 2019).

⁷¹ *Hakikat, YouTube* (Erişim 28 Ekim 2024).

2. BÖLÜM: ÖMER ÖNGÜT'ÜN GÖRÜŞLERİ

Ömer Öngüt, dini-sosyal alanlarda ortaya koyduğu görüşleriyle cemaatin inanç yapısını ve yönelimlerini belirleyen temel figürlerden biri olmuştur. Onun düşünce dünyasını anlamak, cemaatin ideolojik ve dini duruşunu kavrayabilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Öngüt'ün fikirlerine dair temel kaynaklar, Hakikat Vakfı tarafından yayınlanan çok sayıda eseri ile Hakikat Aylık İslâm Dergisi'dir. Bu yayınlar aracılığıyla; itikat, tasavvuf, siyaset, diğer cemaatlere bakışı gibi pek çok konuya dair değerlendirmelerine ulaşmak mümkündür. Bu başlık altında Öngüt'ün belirtilen konulara dair görüşlerine yer verilecektir. Cemaatin kurucu lideri olarak onun fikirleri cemaatin yönelimlerinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

2.1. Tasavvufî Görüşleri

Ömer Öngüt yalnızca belirli bir cemaatin kurucusu ve lideri değil, aynı zamanda tasavvuf geleneğine bağlı bir tarikat mensubu ve şeyh olarak kabul edilmektedir. Bu durum, onun dini ve toplumsal meselelerdeki görüşlerinin yalnızca bir fikir beyanı olmaktan ziyade, müritleri ve takipçileri nezdinde bağlayıcı nitelik taşımasına neden olmaktadır. Öngüt'ün şahsında şeyhlik, irşad ve cemaat liderliği gibi roller iç içe geçmiştir. Bu nedenle, onun genel düşünsel çerçevesi içerisinde tasavvufî yaklaşımlar ve kavramsallaştırmalar belirgin bir ağırlığa sahiptir. Dolayısıyla çalışmada ilk olarak onun tasavvufla ilgili görüşlerinin ele alınması hem düşünsel yönelimini anlamak hem de müntesiplerinin zihniyet dünyasını çözümlemek açısından yerinde olacaktır.

Bu bölümde, Öngüt'ün tasavvufî literatürde önemli yer tutan bazı temel kavramlar hakkında ortaya koyduğu yaklaşımlar üzerinde durulacaktır. Özellikle vahdet-i vücûd, mutasavvıf, tarikat, mürşid-i kâmil, râbita, nefis ve ruh gibi kavramlar etrafında şekillenen tasavvufî görüşleri, kendine ait eserlerden hareketle ele alınacaktır. Söz konusu görüşler, öncelikle onun en temel metni olarak kabul edilen ve çok sayıda cilt hâlinde yayımlanan Kalblerin Anahtarı adlı külliyyatında geniş yer bulmaktadır. Ayrıca, bu külliyata bağlı olarak basımı yapılan “cep kitapları” niteliğindeki eserlerde ve Hakikat Aylık İslâm Dergisi sayılarında da bu tasavvufî anlayışın tekrarlandığı ve çeşitli biçimlerde vurgulandığı görülmektedir.

Tasavvufun tanımı ve tarihsel kökeniyle ilgili olarak akademik literatürde yaygın şekilde kabul edilen görüş, tasavvufun İslâm'ın temel kaynaklarından, özellikle de Kur'ân-ı Kerîm ve Hz. Muhammed'in örnek yaşantısından doğduğu yönündedir.⁷² Bu anlayışa göre, tasavvuf, ilk dönem Müslümanlarının özellikle zühd temelli ibadet hayatlarında kendisini göstermiş; bireysel olarak yaşanan bu manevi eğilim, ilerleyen süreçte sistematik hale gelerek tarikat yapılanmaları ile kurumsallaşmıştır.⁷³

Ömer Öngüt'ün tasavvuf anlayışı da bu genel çerçeveye büyük ölçüde örtüşmektedir. Öngüt, tasavvufun İslâm'ın ilk dönemlerinden itibaren mevcut olduğunu, Hz. Peygamber ve sahâbe tarafından adeta tabii bir yaşayış biçimi olarak benimsendiğini ifade eder. Ona göre, Asr-ı Saâdet'te henüz tarikatlar teşekkül etmemiş olsa da tasavvufun özü o dönemde yaşanmıştır. Tasavvufun kaynağını İslâm dışı düşünce sistemlerinde değil, bizzat İslâm'ın kendisinde aramak gerektiğini vurgular.⁷⁴ Öngüt, tasavvufu İslâmî ilimlerin temelinde yer alan manevi bir disiplin olarak değerlendirir ve bu yapının kıyamete kadar aslından hiçbir şey kaybetmeden varlığını sürdüreceğini savunur.⁷⁵

Ömer Öngüt, Allah'ın sevdiği ve seçtiği kullarına bahsettiği bazı nimetler ve mertebeler üzerinde durmuştur. Ona göre, Allah tarafından görevlendirilen veliler, belirli zamanlarda bir araya gelerek toplantılar düzenlemektedirler. Bu toplantılar genellikle Mekke'de veya Ravza-i Mutahhara'da gerçekleşmekle birlikte, bazen hiç beklenmedik yerlerde de yapılabilmektedir. Bu toplantılara katılanlar, verilecek hükmü beklerler ve bu hüküm Allah'tan Peygamberine, oradan da zamanın kutbuna ve naibine iletilir. Öngüt, bu toplantılarda şahsın bizzat kendisinin ya da ruhaniyetinin bulunabileceğini ifade etmekte ve Allah'ın dilediği kişileri, dilediği şekilde yönlendirdiğini belirtmektedir.⁷⁶

Ömer Öngüt, Allah tarafından kendisine üç önemli görev verildiğini ifade etmektedir. Birincisi, bölücülükle mücadeledir. Bu bağlamda, vatani ve dini parçalamak isteyen bölücü grupların liderler tayin ederek Müslümanları kendi saflarına çekmeye çalıştığını vurgulamaktadır. İkincisi, ahir zaman ulemâsının iç yüzünü ortaya koymaktır. Öngüt'e göre, bu dönemin din âlimleri tehlikeli bir sapkınlığa düşmüş ve halkı da peşlerinden sürüklemektedir. Üçüncü olarak ise, vahdet-i vücûd konusundaki ihtilaf ve çekişmeleri

⁷² Durmuş Tatlıhoğlu, "Tasavvuf ve Tarikatlara Sosyolojik Bir Bakış", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 9/1 (2009), 103.

⁷³ Hasan Kâmil Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2000), 17.

⁷⁴ Ömer Öngüt, *Tasavvufun Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 2000), 15.

⁷⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar 1*, 5.

⁷⁶ Öngüt, *Sözler ve Notlar 4*, 195-196.

sonlandırmaktır. Yüzyıllardır tartışılan bu meselede, Allah'ın gönülleri tatmin edecek bir çözümü kendisi aracılığıyla insanlığa ulaştırdığını iddia etmektedir.⁷⁷ Onun ileride “Bölücülerle Mücadele” başlığı altında ele aldığımız fikirleri ve cemaatlere ve onların liderlerine dair görüşleri bu bağlamda değerlendirildiğinde anlaşılabilir. Sarf etmiş olduğu ithamlar ve kullandığı ağır ifadeler Allah tarafından kendisine verilen bu üç görevi ifa etmek için attığı adımlar olarak açıklanabilir.

Tasavvufa ilişkin bazı kavramların onun fikri dünyasında ne ifade ettiği ve tasavvuf literatüründe nereye konumlandığını bilmek Ömer Öngüt'ün tasavvufî fikirlerini anlayabilmek için önemlidir.

2.1.1.Tarikat

Klasik tasavvuf literatüründe tarikat, “sâliki hakikate ulaştıran yol” olarak tanımlanmış; bu yolun, şeriat kurallarına riayet edilmeden hakikate ulaştırmasının mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Tasavvuf erbabı, şeriat-tarikat-hakikat ilişkisini çeşitli benzetmelerle açıklamış; şeriat cevizin kabuğuna, tarikat iç kabuğuna, hakikat ise meyvesine benzetilmiştir. Bu yaklaşımda, tarikat şeriatla beslenen ve ona mutlak bağlılık gösteren bir iç derinlik olarak konumlandırılmıştır. Aynı zamanda bu anlayışta, tarikatların tarihsel kökeni Hz. Peygamber'e ve sahâbe dönemine kadar götürülmüş, Hz. Peygamber'in ortaya koyduğu zikir ve irşad yöntemlerinin zamanla sistematikleşerek tarikatlara dönüştüğü ifade edilmiştir.⁷⁸

Ömer Öngüt'ün tarikat anlayışı da bu klasik geleneğin izlerini taşımakla birlikte, modern dönemde karşılaşılan dinî yozlaşma ve cemaatleşme sorunlarına karşı güçlü bir perspektif içerir. Ona göre tarikat, İslâm şeriatının bir destekleyicisi, onu içsel olarak anlamaya ve yaşamaya yardım eden bir yapıdır. Öngüt, tarikatı abdestin namaza hazırlık olması gibi, kalbi temizleyip ibadete hazırlayan bir süreç olarak tanımlar. Bu noktada şeriat-tarikat ilişkisini oldukça net biçimde kurar ve şeriata aykırı düşen herhangi bir tasavvufî oluşumun “tarikat” sıfatını hak etmeyeceğini belirtir. Bu yaklaşımıyla hem geleneğe sadık kalmakta hem de modern dönemde ortaya çıkan gayri meşrû tasavvufî yapıları dışlamaktadır. Ayrıca Öngüt, tasavvufun bireyin iç dünyasında ahlâkî dönüşüm sağladığını, nefis terbiyesiyle ibadetlere şevk kazandırdığını ve toplumsal düzeyde

⁷⁷ Öngüt, *Sözler ve Notlar 4*, 47-53.

⁷⁸ Reşat Öngören, “Tarikat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/96.

müminler arasında güçlü bir kardeşlik ve dayanışma ruhu oluşturduğunu savunur.⁷⁹ Onun bu görüşü, tasavvufun hem bireysel hem toplumsal işlevlerine vurgu yapması bakımından dikkat çekicidir.

2.1.2. Mutasavvıf

Klasik tasavvuf literatüründe “mutasavvıf” kavramı, başlangıçta “sûfî” ile eş anlamlı olarak kullanılmış, zamanla aralarında niteliksel bir ayrım yapılmaya başlanmıştır. Sûfî, Hakk’a ulaşmış, mânevî kemale ermiş kişi olarak tanımlanırken; mutasavvıf ise bu kemale ulaşmaya çalışan, henüz yolun başında veya ortasında bulunan kimse olarak anlaşılmıştır. Tasavvuf müellifleri, sûfilîğin sahih ve ilâhî bir tecrübe olduğunu belirtmiş, bu yola gerçekten ehil olmayan; dünya menfaatleriyle ya da bâtinî eğilimlerle bu kisveye bürünenleri eleştirmiştir.⁸⁰

Ömer Öngüt’ün mutasavvıf kavramına ilişkin fikirleri bu klasik ayrımı sürdürmekte ve daha da netleştirmektedir. O, mutasavvıfları hakiki ve sun’î (sahte) olmak üzere iki kategoriye ayırarak tasavvufî anlayışa dair özgün bir yaklaşım sergiler. Ona göre, hakiki mutasavvıflar, Allah tarafından seçilip hakikate ulaştırılmış, kalplerinde saklı ilahi sır ve marifete erişmiş kimselerdir. Bu kişiler, doğrudan Allah’ın lütfu ve hidayetiyle aydınlanırlar ve kitaplardan öğrenilmeyen marifet ilmine sahiptirler. Yani, onların bilgisi, manevi bir eğitim sonucu kalplerine indirilen bir ilimdir. Öngüt’e göre sahte mutasavvıflar ise gerçek manevi bilgilere vakıf değildirler. Bu kişilerin tasavvuf ile olan ilişkileri yüzeyseldir ve gösteriştendir ibarettir. Öngüt, hakiki bir irfan ve ihlas eksikliği taşıyan bu bireylerin Allah ile hakiki bir bağları olmadığını ifade eder. Ayrıca tasavvufu sadece zahirî bir bilgi olarak gören bu kişileri eleştirir ve onları hakikatten uzaklaşmakla suçlar. Bu bakış açısıyla, Öngüt, İslâm’da tasavvufun yalnızca şekli bir ibadet olmadığını, ruhsal olgunluğa ve Allah’ın lütfuna dayanan derin bir manevi eğitim olduğunu vurgular. Gerçek tasavvuf, onun anlayışında, sadece sözde kalan bir bilgi değil, Allah’ın lütfuna mazhar olarak kalpte tecelli eden bir yaşam biçimidir.⁸¹

Bu bağlamda Öngüt’ün yaklaşımı, klasik sûfî anlayışıyla paralellik gösterse de özellikle çağdaş dönemdeki yozlaşma ve sahte şeyh/mutasavvıf fenomenine karşı daha sert ve

⁷⁹ Hakikat, “Tasavvufun Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri” (Erişim 21 Ocak 2025).

⁸⁰ Süleyman Uludağ, “Mutasavvıf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 31/379.

⁸¹ Ömer Öngüt, *Hakiki Mutasavvıflar, Hakiki Vahdet-i Vücutcular ve Sahteleri* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 1996) 15-35.

doğrudan bir duruş sergilemektedir. Bu yönüyle Öngüt hem geleneği sahiplenmekte hem de geleneğin içine sirayet eden tahrif unsurlarına karşı açık bir tavır ortaya koymaktadır.

2.1.3.Vahdet-i Vücûd

Tasavvuf düşüncesinde önemli kavramlardan biri olan vahdet-i vücûd, “varlıkta birlik” anlamına gelir ve mutlak varlığın yalnızca Allah olduğunu, O’ndan başka her şeyin O’nun tecellisinden ibaret olduğunu ifade eder.⁸² Bu anlayışa göre, mevcudat Hak’tan başka değildir; her şey O’nun isim ve sıfatlarının bir tezahürüdür. Hak, zatı itibarıyla bir ve mutlak varlıktır; zuhur ettiği her varlıkta tecelli eder ama hiçbir varlığa da tam anlamıyla sığmaz.⁸³ İnsan, seyr-ü sülûk süreciyle beşerî sıfatlarından sıyrıldıkça ve Hak’ta fâni oldukça bu ilâhî birlik hakikatine yaklaşır. Bu süreçte kişi, çoklukta birliği, görünende görünmeyi idrak etmeye başlar. Böylece Allah’tan başka gerçek bir varlık olmadığını “bilme” değil, “olma” yoluyla tecrübe eder.⁸⁴

Ömer Öngüt ise vahdet-i vücûd anlayışını daha içe dönük, seçkinci ve sezgisel bir çerçevede ele alır. Ona göre bu hakikat, herkesin idrak edebileceği aklî bir bilgi değil, ancak Allah’ın özel kullarına lütfettiği bir “ilâhî sır”dır. Öngüt, bu hakikatin doğrudan marifetullah ehline verildiğini ve hatta her veliye dahi bu sırrın açılmadığını ifade eder. Vahdet-i vücûd onun anlayışında teorik değil, tamamen hâl ile tecrübe edilen, varlığını yok bilen kulların mazhar olduğu bir idrak makamıdır. Bu makamda kişi, Allah’ın azametini görebilecek bir “hiçlik” derecesine ulaşmalı ve benliğini tamamen silmelidir. Bu yokluk bilinci sayesinde Allah’ın nuruyla bakmaya ve Hakk’ı hakikatiyle tanımaya başlar. Öngüt’e göre bu tecelli, her veli kulda aynı şekilde tecelli etmez; Allah dilediğine, dilediği kadarını açar. Dolayısıyla vahdet-i vücûd anlayışı da bireysel bir farklılık taşır ve mutlak bir sistematığe indirgenemez.⁸⁵

Öngüt, özellikle vahdet-i vücûd kavramı hakkında yapılan aklî ve felsefî yorumları eleştirir; zira ona göre vahdet-i vücûd ancak Allah’ın doğrudan tecellisiyle “yaşanarak” anlaşılabilir mânevî bir sırdır. Bu yönüyle Öngüt, vahdet-i vücûdu bir nazariyeden çok, Allah’ın özel kullarına lütfettiği bir marifet olarak tanımlar. Teorik çerçevede

⁸² Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü* (İstanbul: Anka Yayınevi, 2005), 683.

⁸³ Ekrem Demirli, “Vahdet-i Vücûd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/431-435.

⁸⁴ İbnü’l-Arabî, *Fusûsu’l-Hikem*, çev. Ekrem Demirli (İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1999), 29.

⁸⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar 4*, 42-44.

kalındığında bu hakikatin yanlış anlaşılacağına ve hatta bâtinî sapmalara neden olabileceğine dikkat çeker.⁸⁶

Sonuç olarak, Öngüt'ün vahdet-i vücûd anlayışı klasik yorumla bazı yönlerden örtüşse de onu daha sezgisel, bireysel tecrübelerle dayanan ve ilahî seçimle sınırlandırılmış bir “kalbî sır” olarak görmesi bakımından farklılık arz eder. Bu yönüyle onun yaklaşımı, vahdet-i vücûdu seçkin bir mânevî deneyim olarak konumlandırmakta ve herkesin erişimine açık olmadığını vurgulamaktadır.

2.1.4. Mürşid-i Kâmil

Mürşid, tasavvuf geleneğinde Hakk'a ulaşmak isteyen müridin yolculuğunda ona rehberlik eden, manevî terbiyesini üstlenen yetkin kişidir. Mürşid, tasavvuf yoluna giren ve mürid olarak adlandırılan kimseye doğru yolu gösteren, onu hem dış dünyada hem de iç âleminde irşad eden kişi olarak tanımlanır.⁸⁷ Bu bağlamda mürşid, sadece öğretene değil; hal ehli, feraset sahibi, ahlakıyla örnek olan ve müridin hâlini gözetken bir mürşidlik makamını temsil eder. Tasavvuf kaynaklarına göre bir mürşidin sahip olması gereken temel vasıflar arasında şeriatı bilmesi, Ehl-i sünnet inancına sahip olması, dünyaya meyletmemesi, cömert ve tok gözlü olması gibi çeşitli nitelikler yer alır. Aynı zamanda mürşid, müridini hemen kabul etmez; önce onun istidadını gözetir, eğitime layık olup olmadığını değerlendirir. Tasavvufî eğitim, her müride aynı şekilde uygulanmayan bir süreçtir ve mürşid, müridin kişiliğine göre yöntem geliştirir. Mürşidin amacı, halk arasında bir mevki elde etmek değil, Allah'ın rızasını kazanmak olmalıdır.⁸⁸

Ömer Öngüt'ün mürşid-i kâmil anlayışı ise bu genel çerçeveyi daha mistik ve mutlak bir yaklaşımla derinleştirir. Öngüt'e göre mürşid-i kâmil, Allah tarafından yetiştirilen, Allah'ın izniyle konuşan ve davranan bir zât-ı muhteremdir. O, mürşid-i kâmilin önemini manevî yolculukta tıpkı beden sağlığı için gerekli olan bir tabip gibi manevi rehberlik sağladığını ifade eder. Bu anlayışa göre, Hz. Muhammed, nasıl ki bedensel hastalıkların tedavisi için uzman bir hekime başvurmayı teşvik etmişse, aynı şekilde ruhun ve maneviyatın hastalıklarından arınmak için de güvenilir ve deneyimli bir mürşide başvurmanın gerekliliğini vurgulamıştır. Mürşid, müridinin içsel durumunu

⁸⁶ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 2, 133.

⁸⁷ Reşat Öngören, “Şeyh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/50-52.

⁸⁸ Abdulcebbar Kavak, “Mevlânâ Halid el-Bağdâdî'ye Göre İrşad ve Mürşid-i Kâmil”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/22 (Haziran 2019), 16-20.

değerlendiren, onun ruhsal gelişimine uygun rehberlik sağlayan, müridin bireysel özelliklerini göz önünde bulundurarak yön veren bir manevî terbiye kaynağıdır.⁸⁹

Öngüt, “Ey iman edenler! Allah’tan korkunuz ve sadıklarla beraber olunuz.”⁹⁰ ayetinde geçen sadıklardan kastın mürşid-i kamil olduğunu belirterek iman edenlerin onunla birlikte olup sohbetlerinden feyz alınmasının Allah’ın emri olduğunu söyler.⁹¹ Tasavvuf bir ilim irfan mektebidir, ilahi sırlara ve hakikate ulaşmak ancak mürşid-i kamil ile olur diyen Öngüt, onları bizzat Allah’ın yetiştirdiğinden bahseder.⁹² Öngüt, doğru bir mürşid arayışının önemini vurgularken, rehberlik edecek kişide bulunması gereken özelliklere dikkat çekmiştir. Ona göre, hakiki bir mürşid-i kâmil yalnızca irşad görevini yerine getirir. Böyle bir rehber, bilgisi ve ahlakıyla kendisini takip edenlerin manevî gelişimini destekler. Ancak bazı kişiler, gerçek anlamda bir mürşid olmadan, kendi nefsi arzuları veya dünyevi beklentilerle etrafındakilere rehberlik etmeye çalışabilir. Bu kişiler, manevi rehberlik iddiasında bulunsalar da aslında ifsat edici bir etkiye sahiptir.⁹³ Öngüt, sahte mürşitlere dair uyarılarda bulunurken, bu tür kişilerde “Müridim kaçır.” korkusunun belirgin olduğunu ifade etmektedir. Ona göre, sahte mürşitler için şeyhlik doğrudan Allah’a dayalı bir manevi liderlik değil, aksine yalnızca müritlerinin ona yüklediği bir sıfat haline gelir. Bu tür kişilerin, müritlerinin kendisini şeyh olarak kabul etmesine dayanan sahte bir konumu vardır; onların asıl korkusu, kendilerine bağlı olan müritlerin uzaklaşmasıyla bu konumu ve unvanı kaybetme endişesidir. Öngüt’e göre, hakiki bir mürşit yalnızca Allah’a bağlı olan, sahte unvanlara ve sıfatlara bağımlı olmayan biridir. Sahte mürşitlerin ise çoğu zaman dünyevi kazanç veya sosyal statü gibi geçici çıkarlara odaklandığı, bu nedenle maneviyattan uzaklaştığı düşünülmektedir.⁹⁴

Ömer Öngüt, tarikata girebilmek için Allah’a, Hz. Peygamber’e ve mürşide karşı edebli olmayı temel bir şart olarak öne sürmüştür. Özellikle müridin edebi üzerinde önemle duran Öngüt, mürşidin söz ve eylemlerinin, zâhiren yanlış görünse bile, mutlak doğru olarak kabul edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Zira, ona göre mürşidin fiilleri, ilahi ilham ve Allah’ın izni ile gerçekleşmektedir. Bu bağlamda, müridin şeyhe karşı itirazda bulunması uygun değildir; aksine, her sözü ve davranışı itirazsız kabul edilmelidir.

⁸⁹ Öngüt, *Tasavvuf’un Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri*, 78.

⁹⁰ et-Tevbe 9/119.

⁹¹ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 4, 37.

⁹² Öngüt, *Sözler ve Notlar* 2, 201.

⁹³ Öngüt, *Tasavvuf’un Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri*, 134.

⁹⁴ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 74.

Ayrıca, müridin şeyhinden keramet beklememesi gerektiğini belirtmiştir. Müridin gönlünde bir şüphe oluştuğunda, bu şüphenin kaynağını şeyhte değil, kendi nefsinde araması gerektiğini ifade eden Öngüt, müşşidin herhangi bir kusurla suçlanmaması gerektiği hususunda da uyarılarda bulunmaktadır.⁹⁵

Sonuç olarak, müşşid-i kâmil anlayışı hem klasik tasavvuf literatüründe hem de Ömer Öngüt'ün tasavvuf yorumunda merkezi bir konuma sahiptir. Ancak bu iki yaklaşım arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Klasik tasavvuf literatüründe müşşid, şeriat bilgisiyle donanmış, ahlâkî erdemlerle bezenmiş, müridinin kişilik özelliklerini gözeterek onu bireysel olarak eğiten bir rehberdir; burada müşşid ve mürid ilişkisi daha dengeleyici, eleştiriye açık ve pedagojik temellidir. Öte yandan Ömer Öngüt'ün yorumunda müşşid-i kâmil, doğrudan Allah tarafından yetiştirilen, söz ve fiilleri ilahi hikmete dayanan, sorgulanmaması gereken bir hakikat kaynağıdır. Bu yorum, müşşidi mistik bir otorite olarak idealize ederken, müridin tam teslimiyetini zorunlu kılar. Böylece Öngüt'ün yaklaşımı, klasik sûfi metinlerde zaman zaman ima edilen ancak bu kadar katı biçimde vurgulanmayan “müşşide mutlak bağlılık” anlayışını açık bir biçimde öne çıkarır.

2.1.5. Mürid

Tasavvuf literatüründe mürid, Hakk'a ulaşmak isteyen ve bu uğurda kendi iradesinden vazgeçen kişi olarak tanımlanır. Bu anlayışta mürid, müşşidine tam bir teslimiyet içerisinde olan, onun terbiyesine muhtaç ve eğitime açık bir kimlik taşır. İlk sûfiler, mürid kavramını hem Hakk'a ulaşmak için güçlü bir irade ortaya koyan hem de bu iradeyi terk ederek Allah'ın iradesine râm olan kişi olarak tanımlamışlardır. Buradaki temel vurgu, müridin kendi nefsinin terk edip mutlak anlamda Hakk'ın iradesine teslim olmasıdır.⁹⁶ Ömer Öngüt'ün mürid anlayışı da bu teslimiyet çizgisi üzerinde şekillenir. O, müridin sahip olması gereken temel özellikleri edeb ve itaat çerçevesinde değerlendirir. Ona göre mürid her durumda, hatta en mahrem anlarda dahi, Hakk'ın huzurunda olduğunu düşünmeli ve buna uygun şekilde hareket etmelidir. Müridin her hâl ve hareketini kontrol altında tutması, ölçülü ve dikkatli adımlar atması gerektiğini vurgular. Zanna kapılmaktan kaçınarak edeble hareket etmeli, gevşeklik ya da laubali tavırlardan uzak durmalıdır. Laubalilik, mürid ile müşşid arasındaki saygı ve hiyerarşik ilişkiyi zedeleyebilir ve eşitlik

⁹⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 2, 242-245.

⁹⁶ Süleyman Uludağ, “Mürid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 32/47-49.

algısına yol açarak müridin manevi yolculuğunda helakına neden olabilir. Bu durum, müridin bütün amellerini bir anda geçersiz kılabilecek ciddi bir hata olarak tanımlanır. Öngüt'e göre, tarikata girmenin temel şartları Allah'a, Resûlullah'a ve mürşide karşı edeb içinde olmaktır. Ancak günümüzde bu edebi tam anlamıyla taşıyan hakiki müridlerin oldukça az olduğunu ifade eder. Öngüt, müridlerin çoğunluğunun gönüllerinde şeyhlik ya da halifelik gibi makam arzuları olduğu belirtir ki bu durum, tarikatta ilerlemek isteyen bir kimse için ciddi bir engel teşkil eder. Hakiki bir mürid olmanın ölçütü olarak, müridin mürşidini kendisine tercih etmesi gerektiğini vurgular. Mürşidden hizmet ya da hürmet bekleyen, hatta bunu gönlünden geçiren bir kimsenin gerçek bir mürid olamayacağını söyleyen Öngüt, tasavvufta müridin tam bir teslimiyet ve adanmışlık içinde olması gerektiğini ifade eder.⁹⁷

2.1.6. Nefis ve Ruh

Tasavvufî düşüncede nefis ve ruh, insanın manevi yapısının iki temel unsuru olarak ele alınır. Ömer Öngüt'ün bu konudaki yaklaşımı, klasik tasavvuf literatürüyle hem benzerlikler hem de özgün yönler taşır. Öngüt'e göre nefis, maddi unsurlardan oluşan ve insanı süflî arzulara yönlendiren bir yapıdır. Ruh ise ulvî bir kaynaktan gelen, ahlâkî erdemlerle donatılmış bir varlıktır. Bu ikisi arasındaki ilişki, Allah'ın ruhu nefse âşık etmesiyle açıklanır; ancak ruh, nefsin cazibesine kapıldığında asliyetini kaybedebilir ve onun esiri haline gelebilir. Bu durum, insanın manevi değerlerinden uzaklaşmasına ve dünyevi heveslerinin peşinden gitmesine yol açar.⁹⁸ Klasik tasavvuf literatüründe de benzer bir anlayış mevcuttur. Nefis, terbiye edilmediği takdirde insanı kötülüğe yönlendiren bir güç olarak görülür. Ruh ise Allah'tan gelen ve insanın manevi yükselişini sağlayan bir cevherdir. Tasavvuf ehli, nefsi terbiye ederek ruhun yücelmesini hedefler. Bu süreçte nefisle mücadele, ruhun ulvî âlemlere yükselmesi için bir vesile olarak kabul edilir.⁹⁹

Öngüt, ruhun çeşitli boyutlarını da açıklar. Ona göre cismânî ruh, bedende terbiye edilir ve et ile kan arasında yer alır. Ruhânî ruh, kalpte bulunur. Sultânî ruh, kalbin derinliğine yerleşmiştir. Kudsî ruh, sır mahallindedir ve bu ruh, Allah ile özel bir bağa sahip olan

⁹⁷ Hakikat, "Tasavvuf'un Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri" (Erişim 7 Ocak 2025).

⁹⁸ "Nefis ve Ruh", *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 210 (Mart 2011).

⁹⁹ Hasan Bulut, "Tasavvufî Bir Bakış Açısıyla Nefis", *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 1 (Bahar 2020), 165-188.

kimselere mahsustur. Bu farklı ruh seviyelerinin her birinin ayrı bir terbiyesi ve görevi olduğunu belirtir. Öngüt'e göre sır, Allah ile mahlûk arasında bir vasıta olarak konumlanır ve kudsi ruha sahip olan kişi Allah'ın mahremi sayılır. Öngüt, nefis ve ruh arasındaki ilişkiyi bir tür aşk bağlamında ele alır. Ona göre Allah, bu zıt unsurları bir arada tutmak için ruhu nefse meftun etmiştir. Ancak ruh, nefse aldanıp onun boyasına girerse özündeki ulviyeti kaybedebilir. Nefsin cazibesine kapılan ruh, kararır ve asliyetinden uzaklaşarak onun esiri haline gelir. Bu durum ruhun hem kendisini hem de Allah'ı unutmasına sebep olabilir ve böylece vücutta hâkimiyeti nefis ele geçirir. Nefsin bu üstünlüğü, insanın manevi değerlerinden uzaklaşarak dünyevi heveslerin peşinden gitmesine yol açar.¹⁰⁰

2.1.7. İlm-i Ledün

Tasavvuf literatüründe “ilm-i ledün”, doğrudan Allah tarafından kalbe ilham edilen, akılla değil keşif ve ilhamla elde edilen özel bir bilgi türü olarak tanımlanır. Bu ilim, kesbî değil vehbî olup, cehd ve fikir yoluyla değil; Allah'ın lütfuyla kalpte zuhur eder.¹⁰¹ Sûfîler, ilm-i ledünü bâtinî ilim, hakikat bilgisi ya da mârifet olarak da adlandırmışlardır. Bu bağlamda ilim ve mârifet kavramlarının birbirinden ayrıldığı görülür: İlim akıl ve istidlal yoluyla elde edilirken, mârifet kalp ve sır yoluyla gelen sezgisel bir bilgidir.¹⁰² İlm-i ledün, özellikle Hz. Musa ve Hızır kıssasında örneklediği gibi, aklın sınırlarını aşan bir bilgi alanını temsil eder. Bu bilgi, Kur'ân'ın lafzî anlamından çok hakikî manasına yönelmiş sûfîler tarafından tercih edilir ve bezm-i eleste tattırılmış olan ilahî hakikatin dünyada yeniden idrak edilmesine imkân tanır.¹⁰³ İlm-i ledün, dolayısıyla hem Allah'a yaklaşmayı hem de eşyanın hakikatini kavramayı hedefleyen, kalbin eğitilmesiyle açığa çıkan bir bilgidir.

Ömer Öngüt'ün ilm-i ledün anlayışı ise klasik sûfî yaklaşımlarla ortaklık taşımaktadır. Ona göre ilm-i ledün, Allah'ı bilmek ve görmekle birlikte kişinin kendi varlığını bir “maske” olarak görmesi ve bu varlığı yok saymasıdır. Bu anlayışa göre kişi, Allah'ı görüp tanırken kendisini görmemeli ve varlığını geri planda bırakmalıdır. Öngüt, bu bilgilere

¹⁰⁰ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar 9* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 1999), 411-413.

¹⁰¹ Hasan Kamil Yılmaz, “Ledün İlmi ve Keşf”, *Altınoluk Dergisi* 105 (Kasım 1994), 31.

¹⁰² M. Necmettin Bardakçı, “İsmail Hakkı Bursevî'nin Musa-Hızır Kıssası Yorumunun İlim-Marifet Uygunluğu Açısından Değerlendirmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (1998), 84.

¹⁰³ Amiran Kurtkan Bilgiseven, “Önemi, Tarifi, Konusu ve Özellikleri ile İlm-i Ledün”, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 4 (1997), 12.

yalnızca Allah'ın öğretmesiyle vakıf olduğunu, aksi halde bu tür bilgilerin hiçbir şekilde öğrenilmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Ona göre, bu bilgiler kitaplarda yer almadığı gibi, daha önce böyle bir ilim de insanlara indirilmemiştir.¹⁰⁴

Öngüt, Hâtemü'l-evliyâ'nın Allah'ı en iyi tanıyan kişi olduğunu ve bu ilmin en yüksek düzeyine sahip bulunduğunu ifade eder. Diğer velilerin ruhları bedenleriyle irtibatlıken, Hâtemü'n-nebî ve Hâtemü'l-evliyâ'nın ruhları cesetlerinden bağımsızdır. Bu yönüyle Öngüt'ün ilm-i ledün anlayışı, sadece bâtınî bilgiye değil, aynı zamanda manevî otoriteye ve seçilmişlik vurgusuna da dayanmaktadır.¹⁰⁵

2.1.8. Rabıta

Tasavvuf literatüründe rabıta, kelime anlamıyla “bağ, alâka, bağlantı” manasına gelir ve terim olarak, sâlikin kâmil bir mürşide kalben bağlanmasını ifade eder. Bu bağ, sadece yüzeysel bir yöneliş değil, mürşidin sûretini ve sîretini zihinde canlandırmak suretiyle gerçekleştirilir. Rabıta uygulaması, kalbi dünyevî düşüncelerden arındırmak, mürşidin ruhaniyetinden feyiz almak ve onun vasıtasıyla Allah'ı zikretmek gibi çok katmanlı amaçlara yönelir. Özellikle “muhabbet” yani müridin mürşidine duyduğu sevgi, rabıtanın merkezinde yer alır. Çünkü sevgi, tasavvufî anlayışta, feyzin aktarımı için en güçlü vasıtaadır. Mürşidin manevî hâlinin müride sirayet etmesi, müridin mürşidine olan sevgi ve teslimiyeti ile doğru orantılı görülür. Rabıta, bu anlamda mürşid ile mürid arasında kurulan ruhani bir yakınlık ve eğitsel bir modeldir.¹⁰⁶

Ömer Öngüt'ün rabıta anlayışı da bu klasik tasavvufî çizgiye oldukça yakındır; ancak bazı açılardan daha belirgin mistik bir yorum taşır. Öngüt'e göre rabıta, sadece bir yöntem değil, doğrudan ilahi bir buyruktur. Onun yaklaşımında rabıta, kul ile Allah arasında bir köprü işlevi görür ve mürşid bu köprünün merkezindeki ruhani varlıktır. Öngüt, mürşit ile beraberliğin cismânî ve ruhânî olmak üzere iki boyutu olduğunu belirtir. Ruhani beraberlik, rabıta aracılığıyla gerçekleşir ve bu bağın kuvveti, müridin mürşidine olan muhabbeti ile doğru orantılıdır. Muhabbet arttıkça rabıtanın gücü de artar. Ona göre, maddi yardım önemli olmakla birlikte, asıl olan manevi yardımdır; çünkü manevi yardım

¹⁰⁴ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 9, 402.

¹⁰⁵ Öngüt, *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar*, 276-277.

¹⁰⁶ Necdet Tosun, “Râbıta”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 34/378-379.

ebedidir ve kalıcıdır. Rabıta, itimat edilen bir kimseye yapılır ve mürşidine sık sık rabıta yapan kişi, onun hâlini kendisine nakleder.¹⁰⁷

Öngüt, rabitanın ancak belirli vasıflara sahip sadıklara yapılması gerektiğini öne sürerek, bu kişilerin üç temel özelliğe sahip olması gerektiğini belirtmiştir:

1. Allah ile iftihar edenler: Hakk'ta fânî olmuş ve varlığından eser kalmamış kimselerdir.
2. Kendisini bir maskeden ibaret görenler: Bu kişiler, kendi varlıklarının sadece bir örtü olduğunu idrak etmişlerdir.
3. Vücudunu bir elbise olarak görenler: Bunlar, Allah ile bakar ve her şeyi ilahi bir perspektifle görürler.¹⁰⁸

Öngüt'ün rabıtaya dair yaklaşımı, onun tasavvufî düşünceye olan bağlılığını ve manevi rehberliğin önemine duyduğu inancı yansıtmaktadır. Rabitanın reddedilmesi veya yanlış anlaşılması konusundaki eleştirileri ise, bazı zâhirî âlimlerin manevi derinlikten yoksun olmalarına dayandırılmıştır.¹⁰⁹

2.1.9. Nakşîlik, Kâdirîlik, Mevlevîlik

Tasavvuf tarihinin en köklü yapılarından olan Nakşibendiyye, Kâdiriyye ve Mevleviyye tarikatları hem manevî eğitim hem de toplumsal dönüşüm açısından derin etkiler bırakmış üç önemli tarikattır. Ömer Öngüt, bu üç tarikata yönelik değerlendirmelerinde, birçok dinî grup ve cemaate karşı sergilediği eleştirel tutumdan farklı olarak, son derece olumlu ve kutsayıcı bir yaklaşım benimsemektedir. Öngüt'ün görüşlerine geçmeden önce, söz konusu tarikatlar dair kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır.

Mevlevîlik, XIII. yüzyılın sonlarında Konya'da, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî adına, oğlu Sultan Veled tarafından kurulmuş bir tarikattır. Tarikat, “efendimiz” anlamına gelen Mevlânâ unvanıyla anılan Belhli Celâleddîn Muhammed'e nispet edilmiştir. Mevlânâ'nın musiki, semâ ve şiir gibi üç temel unsurla şekillendirdiği tasavvuf anlayışı, vefatından sonra Konya merkezli olarak gelişmiş; Anadolu Beylikleri dönemiyle birlikte yayılmış ve altı asırlık Osmanlı İmparatorluğu boyunca Türk toplumunu derinden etkileyen önemli tarikatlardan biri hâline gelmiştir.¹¹⁰ Kâdiriyye Tarikatı, İslâm dünyasında en yaygın

¹⁰⁷ Ömer Öngüt, *Nûr-î Muhammedî* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2022), 361-362.

¹⁰⁸ Öngüt, “Rabıta”, *Tasavvufun Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri* (Erişim 21 Ocak 2025).

¹⁰⁹ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 4, 129-131.

¹¹⁰ Sezai Küçük, “Geçmişten Günümüze Mevlevîlik”, *Demokrasi Platformu Dergisi* 6 (Bahar 2006), 82.

tarikatlardan biri olarak kabul edilmektedir.¹¹¹ Bu tarikatın kurucusu Abdülkâdir-i Geylânî, İslâm tarihinde pek az şahsiyete nasip olan bir şöhrete sahiptir. Öyle ki, tasavvufa eleştirel yaklaşan birçok isim dahi onun şahsiyetine ve fikirlerine büyük saygı göstermiştir. Nitekim tasavvuf karşıtı duruşuyla bilinen İbn Teymiyye bile Abdülkâdir-i Geylânî'ye saygı duyup takdir etmiştir.¹¹² İslâm dünyasında Kâdiriyye'den sonra en yaygın tarikat olarak Nakşibendiyye gelmektedir. Nakşibendiyye, XIV. yüzyılda Orta Asya'da yaşayan Bahâeddin Nakşibend (ö. 1389) tarafından sistemleştirilmiştir. Tarikat adını da bu önemli sûfiden almıştır. Nakşibendiyye, silsilesini Hz. Ebû Bekir'e dayandıran ve hafi zikir uygulaması ile tanınan bir tarikattır. "Halvet der encümen" (halk içinde Hakk'la olmak) ilkesi, bu tarikatın en belirgin özelliklerinden biridir.¹¹³

Ömer Öngüt, birçok din, cemaat ve mezhebi bölücü olarak nitelendirip tekfir ederken, Nakşibendilik, Kâdirîlik ve Mevlevîlik gibi tarikatlara Allah'ın emir ve tayini ile vazife gören topluluklar olarak tanımlamaktadır. Bu grupları, hakikati bildirmek üzere gönderilen irşad memurları olarak görmektedir. Öngüt, bu tarikatların tüm iş ve icraatlarının şeriata uygun olduğunu belirtmekte ve yalnızca onların marifetullah ve vahdet-i vücûddan bahsedebileceğini ifade etmektedir. Ayrıca, bu kişileri, halka zâhirî ilmi, tarikat ve hakikat ilmini öğretmek üzere Allah tarafından görevlendirilmiş kimseler olarak tanımlamakta ve sahip oldukları ilmin herhangi bir hocadan değil, doğrudan Allah'tan geldiğini vurgulamaktadır. Diğer grupların insanları kendi yollarına çağırdığına işaret eden Öngüt, bu tarikatların ise yalnızca Allah'a yönelttiğini ve kendilerine uyanlardan hiçbir ücret talep etmediklerini ifade etmektedir. Bu tarikatlara düşmanlık besleyen ve haklarında kötü zan taşıyan kimselerin helak olacağını söyleyen Öngüt, bu irşad ehlinin güçleri yettiği kadar ibadet ve taatle meşgul olduklarını belirtmektedir.¹¹⁴

2.2. Fıkî Görüşleri

Ömer Öngüt'ün eserlerinde İslâm fıkına ilişkin çeşitli temel konular ele alınmakta ve bu meseleler genellikle Hanefî mezhebine ve Sünni anlayışa uygun bir çerçevede değerlendirilmektedir. Öngüt'ün fıkî yaklaşımı, klasik Hanefî mezhebinin temel

¹¹¹ Osman Türer, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi* (İstanbul: Seha Neşriyat, 1998), 172.

¹¹² Süleyman Uludağ, "Abdülkâdir-i Geylânî" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1988), 1/234-239.

¹¹³ Hamid Algar, "Nakşibendiyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/335-342.

¹¹⁴ Öngüt, *Sözler ve Notlar 4*, 489-501.

prensiplerine sadık kalmakla birlikte, çağdaş dönemde ortaya çıkan bazı hukuki ve pratik sorunlara özgün yorumlar getirme çabası içindedir. Bu bağlamda, onun eserlerinde özellikle üzerinde durduğu bazı fikhî meseleler, yalnızca mezhebi bir bağlılık göstermekle kalmayıp aynı zamanda güncel tartışmalar ve farklı yorumlar ışığında kritik bir analizle ele alınmıştır. Hanefî mezhebinin metodolojisini ve hukuk anlayışını esas alan Öngüt, Sünnî fikhin genel kabul görmüş normlarına da bağlılığını sürdürmektedir. Ancak bu bağlamda, belirli fikhî konulara yönelik özgün ve zaman zaman sert eleştiriler getirmesi, onun çağdaş fikhî tartışmalara aktif biçimde katkı sunduğunu göstermektedir. Öngüt'ün Kalblerin Anahtarı Külliyyatı içerisinde bulunan “İslâm İlmihali” ve “Allah-u Teâlâ'nın Hükümü İslâm'ın Hukuku” başlıklı eserlerinde fikhî meseleler ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu eserlerde, Hanefî mezhebine ve ehl-i sünnet çizgisine uygun bir biçimde fikhî hükümler açıklanmakta ve mezhebin klasik metinleriyle uyumlu bir yorum benimsenmektedir. Bununla birlikte, tez çalışmamız kapsamında Öngüt'ün ele aldığı tüm fikhî konulara yer verilmemiştir; daha çok onun eleştirel ve tartışmalı yaklaştığı bazı fikhî meseleler incelenmiştir. Nitekim, Öngüt bir fikhî hükmü açıklarken, o konuda farklı görüşte olup da tartışmalı veya ön planda bulunan bir âlim veya ekol varsa, bu kişi veya gruba karşı zaman zaman ayrımcı, sert, eleştirel hatta tekfir edici bir dil kullanabilmektedir. Bu yönüyle Öngüt, fıkıh alanında sadece bilgi aktarımı yapmakla kalmayıp, aynı zamanda mezhebi ve itikadi duruşunu savunan aktif bir duruş sergilemektedir.

Bunun yanı sıra bir dini lider olarak Ömer Öngüt, fikhî bazı hususlarda insanları uyarırken onların manevi gelişimleri noktasında da bazı hususları vurgulamaktadır. Öngüt, toplumdaki manevi yozlaşmanın temel nedenlerini açıklarken, hayasızlık, içki, kumar, faiz, dans ve futbol gibi unsurların yaygınlaşmasına özellikle dikkat çekmektedir. Bu unsurları ahlaki çöküşün önemli belirtileri olarak görür ve özellikle futbolu bir “küfür adeti” olarak nitelendirerek, bu alandaki eleştirileriyle dikkat çeker. Öngüt, bir kişinin namaz gibi kutsal bir ibadeti yerine getirmekle birlikte futbolla ilgilenmesini bir çelişki olarak değerlendirir ve bu durum karşısındaki hayretini açıkça ifade eder. Ona göre, bu tür eğlence ve alışkanlıklar insanları ilahi yoldan uzaklaştıran, manevi gelişimi engelleyen araçlar olarak işlev görmektedir.¹¹⁵ Dolayısıyla, Öngüt'ün fikhî ve ahlaki

¹¹⁵ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar 5* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1996), 118.

yorumları, bireysel ve toplumsal düzeyde manevi bütünlüğün korunması adına önemli uyarılar içermektedir.

2.2.1. Abdest

Öngüt, abdestin ibadetin en temel şartlarından biri olduğunu ifade eder ve bu konuda Hanefî mezhebinin kuralları doğrultusunda hareket eder. Bu yönüyle abdestin farzları, sünnetleri ve uygulanış şekli bakımından geleneksel fıkıh anlayışıyla tamamen uyumlu bir tutum sergiler. Abdest konusuna özel bir başlık açılmasının temel sebebi, onun bu meselede Hanefî mezhep anlayışından sapmamasına rağmen, dönemin müftüsünün modernist yaklaşımlarına karşı gösterdiği eleştirel tavrıdır.

Naim Arınık isimli bir müftünün, abdestte azaları yıkamanın Arap çölüne özgü bir uygulama olduğu, Arapların el ve yüzlerine kum bulaştığı için yıkama zorunluluğunun bulunduğu, ancak günümüzde daha temiz yaşam koşulları nedeniyle günde bir kez yıkanmanın yeterli olacağına dair fetvası bulunduğunu söyleyerek bu fetvaya şiddetle karşı çıkmış ve bu görüşlerinden dolayı müftüyü tekfir etmiştir. Abdest konusunda son derece titiz olan Öngüt, bu tür kimselere dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamakta, onların arkasında namaz kılınmaması ve verdikleri yanlış fetvalarla insanları dinden çıkarabilecekleri konusunda uyarılarda bulunmaktadır.¹¹⁶

2.2.2. Organ Nakli

Ömer Öngüt'ün organ nakline yönelik değerlendirmeleri, İslâm dünyasında bu konuya dair hâkim olan fetvalar ve anlayışlarla önemli bir farklılık göstermektedir. 1979 yılında Kuveyt Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı Fetva Kurulu, 1985 yılında Dünya İslâm Birliği ve 1988 yılında İslâm Konferansı Teşkilâtı'nın ölüden organ naklinin caiz olduğuna ilişkin fetvası İslâm dünyasında konuya bakış açısını özetlemektedir.¹¹⁷ Konu, ülkemizde de uzun yıllar tartışılmış ve farklı fikirler serdedilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu, 1980 yılında yayınlamış olduğu bir kararla organ naklinin bazı şartlara bağlı olarak caiz olduğuna hükmetmiş ve bu yıllardan itibaren toplumda organ bağışına yönelik bilinci artırmak için çalışmalarda bulunmaya başlamıştır. Diyanet'in söz konusu fetvasında, organ naklinin hayat kurtarıcı bir işlem olduğu ve bağışın kişinin

¹¹⁶ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 4, 252-258.

¹¹⁷ İrfan İnce, "Organ Nakli", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 33/375.

rızasına dayalı olması şartıyla dinen uygun olduğu belirtilmiştir.¹¹⁸ Ömer Öngüt bu fetvanın aksine oldukça tepkisel ve sert bir yorum ile organ naklini ilahi düzene aykırı bir işlem olarak nitelendirmekte ve bunu bir tür katliam olarak değerlendirmektedir. Bu yaklaşımını, hem Kur’ân ve Sünnet bağlamında yaptığı yorumlarla hem de insan bedeninin bir emanet olduğu fikriyle desteklemektedir. Öngüt’e göre, bedenin herhangi bir kısmının bir başkasına verilmesi, emanete hıyanet anlamına gelmekte ve ciddi bir günah teşkil etmektedir. Öngüt, nakle cevaz veren yaklaşımları kesin bir dille eleştirmiş ve organ nakline cevaz verenlerin ağır dini sorumluluk taşıdığını ifade etmiştir. Ömer Öngüt organ naklini ölüye eziyet olarak tanımlamış ve bu nedenle haram kılındığını ifade etmiştir. Organ naklinin haramlığını temellendirirken mahşer günü ile ilişkilendirmiş ve neden olacağı problemlere de dikkat çekmiştir. Kıyamet günü Allah’ın her bir organı kişinin lehine ya da aleyhine şahitlik ettireceğini söylemiş, nakledilen organların bu durumda kimin hakkında konuşacağı sorusunu gündeme getirmiştir.¹¹⁹ Kan nakli konusunda da çoğunluğa aykırı bir yaklaşım sergileyerek, bir fâsıkın kanının ihlaslı bir kişiye nakledilmesinin akideyi bozacağı ve kişinin kötü işlere meyledeceği iddiasında bulunmuştur.¹²⁰ Bu düşünce, kanın ve organların manevi etkileri olduğuna dair bir inanç üzerine temellendirilmiştir.

Sonuç olarak Ömer Öngüt, organ naklinin dinen caiz olmadığı yönündeki kanaatini özetle bu beş temel gerekçeye dayandırmaktadır:

1. Bedenimiz Allah’ın emanetidir ve insanın vücudu üzerinde tasarruf yetkisi yoktur. Bu sebeple kişi organlarını bağışlayamaz, vasiyet edemez. İnsanın mükerrem vasfına kastedilmekte ve böylece ilâhî emanete ihanet edilmektedir.
2. Organlar kişi ölmeden can çekişirken alındığından dolayı organları alınan kişi katledilmiş, organlarının bağışını vasiyet eden kişi de kendi kendini katletmiş olur.
3. Bir kimse organlarının alınmasını vasiyet etmekle birlikte kendisini katlettiği için bu bir intihardır.
4. Kişi ölmüş dahi olsa ölüye eziyet etmek haramdır. Nitekim ruhla cesedin irtibatı öldükten sonra da devam eder.

¹¹⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı, “*Organ Nakli ve Bağışı Caiz midir?*”, Din İşleri Yüksek Kurulu, (Erişim 22 Şubat 2025).

¹¹⁹ Ömer Öngüt, *İslâm İlmihi* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2011), 749-766.

¹²⁰ Öngüt, *İslâm’ın Hukuku*, 704.

5. Beyin ölümü, organları alabilmek amacıyla icat edilmiş bir kavramdır. Organlar kalp atarken “Nasıl olsa ölecek” denilerek “Beyin ölümü” adı altında alınmaktadır. Kaldı ki beyin ölümünün tespiti çok zordur. Öldüğü söylendiği halde masadan kalkan çok insan vardır.¹²¹

Organ nakline cevaz vermeyen elbette yalnızca Ömer Öngüt değildir. Özellikle Vehhâbî Selefi gruplardan nakle şiddetle karşı duran isimler de olmuştur.¹²² Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere İslâm ulemasının çoğunluğunun bu konuda cevaz verdiği görülmektedir. Türkiye’de de toplumun geniş bir kesiminde Diyanet İşleri Başkanlığı’nın yaklaşımı benimsenmiş ve organ bağışısı konusunda bilinç oluşturma çabaları olumlu şekilde karşılık bulmuştur.¹²³ Onun bu muhalif görüşlerinin başta kendi cemaati olmak üzere bu konuda şüphe duyan ve eleştirel bir bakış açısına sahip olan bireyler üzerinde etkili olmuş olması muhtemeldir. Ancak hem bu etkinin sınırlı kaldığı hem de yayınlandığı dönemde tepki çektiği söylenebilir. Nitekim Öngüt’ün bu konuda getirdiği eleştiriler, özellikle basında tartışmalara neden olmuş ve kamuoyunda farklı görüşlerin ifade edilmesine zemin hazırlamıştır.¹²⁴ Öngüt’ün organ nakli konusundaki fetvası 30 Kasım 2004 tarihli Sabah gazetesinde “Korkunç Fetva” başlığıyla haberleştirilmiş ve kamuoyunda yoğun tepkilere neden olmuştur. Haberde, Öngüt’ün Adapazarı’ndaki dergâhında müritlerine yazdırdığı yazılarla organ bağışısı yapanları ve konu hakkında fetva veren Diyanet İşleri Başkanlığı’nı ağır şekilde eleştirdiği belirtilmiştir.¹²⁵

Söz konusu açıklamalar üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı harekete geçerek Öngüt hakkında soruşturma başlatmıştır. Başsavcılık, Öngüt’ün söz konusu kitabında ve gazetede yer alan ifadelerinde, “halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama” suçunun unsurlarının oluştuğu kanaatine varmış ve hakkında dava açmıştır. Bu kapsamda Öngüt’ün üç yıla kadar hapis cezası ile yargılanması talep edilmiştir. Öte yandan, Sabah gazetesinde çıkan haberlere karşılık olarak Öngüt, Sakarya Sulh Ceza Mahkemesi’ne başvurarak tekzip metni yayınlattır. Ancak bu metnin içeriğinin büyük ölçüde ayet ve

¹²¹ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 243 (Aralık 2013).

¹²² Organ naklinin cevazına ilişkin görüşler ve delilleri için bk. Mehmet Çetin, “Organ Nakli Konusunda İstidlal Edilen Hadisler ve Değerlendirilmesi”, *Tevilat* 2/2 (2021), 209-238.

¹²³ Türk toplumunun farklı kesimlerinden bireyler üzerinde yapılan oldukça güncel bir çalışma, bu bireylerin yüzde 71,3’ünün organ naklini İslâm’a uygun gördüklerini ortaya koymuştur. Bk. Şahin Akıncı vd., “Türk Halkının Organ Bağışısı Konusundaki Bilinç, Tutum ve Davranışları, Organ Bağışısına Etki Eden Faktörler ve Çözüm Önerileri”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20/1 (2025), 38.

¹²⁴ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 23-24.

¹²⁵ *Sabah*, “Korkunç Fetva” (30.11.2004).

hadislerden oluşması ve ilgili Basın Kanunu'nda belirtilen şekil şartlarını karşılamaması, tekzip sürecini de tartışmalı hale getirmiştir. Tekzibin uzunluğu ve içeriği, hukuki açıdan ayrıca eleştirilmiştir. Bu durum hem ifade özgürlüğü hem de dini yorumların kamu düzeniyle ilişkisi bağlamında önemli bir tartışma alanı doğurmuştur.¹²⁶ Müntesiplerine göre Öngüt, röportaj vermemesine rağmen gazetelerde organ nakli mevzusunda kendisine komplo kurulup kamuoyunda küçük düşürülmeye çalışılmış ve ardından adli takibatla mahkemelere gitmesine sebep olmuşlardır.¹²⁷

2.2.3. Tesettür

Tesettür başlığının bu çalışmada ele alınmasının temel nedeni, Ömer Öngüt'ün özellikle Fethullah Gülen'in tesettüre dair bazı açıklamalarına yönelik eleştirileridir. Öngüt, İslâm'da tesettürün önemine dair görüşlerinde, tesettürü dinin vazgeçilmez bir emri olarak tanımlamaktadır. Öngüt'e göre tesettür hem Allah'ın hem de peygamberin açık beyanları ile sabit olup, bu konuda bir tevile gitmek İslâm'ın esaslarına aykırıdır. Öngüt, Fethullah Gülen'in kadınların tesettürü hakkında yaptığı ve tesettürü temel iman konularından biri olarak görmeyen açıklamalarını dile getirip eleştirerek, bu yaklaşımı İslâm'ın sınırlarının dışında olarak tanımlamaktadır. Ona göre, Gülen'in tesettürü iman meselesi dışında tutması İslâm'ın özüne zarar verir.¹²⁸ Ayrıca, Öngüt Asr-ı Saâdet döneminden örnekler vererek tesettürün dinî ve toplumsal açıdan büyük bir hassasiyetle korunduğunu belirtir. Özellikle Benî Kaynukâ Yahudilerinden bir kuyumcunun Müslüman bir kadının tesettürüne müdahalesi üzerine çıkan savaş olayını örnek göstererek, tesettüre yönelik herhangi bir saldırının dahi İslâm toplumunda büyük bir tepkiyle karşılandığını ifade eder. Bu bakış açısıyla Öngüt, tesettürün Gülen tarafından bir "teferruat" olarak görülmesinin İslâm'ın bütünlüğünü tehlikeye attığını ve iman ile inkâr arasındaki çizginin bulanıklaştırıldığını savunmaktadır.¹²⁹

2.2.4. Dini Nikâh

Ömer Öngüt, nikah konusundaki görüşlerinde İslâm'ın meşru kıldığı dini nikahla, Türk Medeni Kanunu çerçevesinde kısıtlanan resmi nikahı birbirinden ayırır. Ona göre, resmi

¹²⁶ Sabah, "Tekzibe Sarıldı Davaya Takıldı" (22.02.2005).

¹²⁷ Yavuz, "Başyazı", *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 376 (Ocak 2025), 23.

¹²⁸ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 24.

¹²⁹ Ömer Öngüt, *Küfrü Hoş Gören Narcıların İç Yüzü* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2019), 23-27.

nikah, medeni kanuna dayanan bir uygulamadır ve bu sistemden yararlanmak isteyenler için geçerlidir. Ancak dini nikah, İslâm'ın ilahi bir hükmüdür ve Allah'ın koyduğu sınırları muhafaza etmek, hayatı bu hükümler çerçevesinde düzenlemek için kısıılır. Öngüt, bu ilahi hükümlerin iman edenleri kapsadığını, inanmayanlar için dini nikahın bağlayıcı olmadığını ifade eder. Böylece, nikah meselesinde iman ile yasal düzenlemelerin farklı bağlamlarda ele alınması gerektiğini savunur.¹³⁰

Ömer Öngüt, nikah meselesini İslâm'ın temel hükümleri çerçevesinde ele alır ve bu konunun ilahi emirlerle kesin bir şekilde düzenlendiğini ifade eder. Ona göre, imam nikahı bir formalite değil, dini ve hukuki açıdan gerekli bir akittir. Öngüt mehir meselesine de değinmiş, nikahın, mehirle birlikte esas olduğunu ve bu hakkın çiğnenmemesi gerektiğini belirtmiştir. Ona göre mehir, erkek tarafından kadına verilen mal veya para olup, kadınların İslâm hukukunda Kur'ân, Sünnet ve icma ile belirlenmiş meşru hakkıdır.¹³¹

Öngüt diğer fikhî meselelerde yaptığı gibi nikah konusunda da isim vererek eleştirilerde bulunmuş, hatta farklı düşünceleri sebebiyle tekfire varan ithamlarda bulunmuştur. Örneğin, 1992-2003 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanı olan Mehmet Nuri Yılmaz'ın resmi nikaha ek imam nikahının şart olmadığına dair fetvası,¹³² Öngüt tarafından şiddetle eleştirilmiştir. Öngüt, bu görüşün delilsiz ve İslâm'ın açık hükümleriyle çeliştiğini savunmuştur. Ona göre, bu tür beyanlar, dini hükümlere aykırı olduğu için Allah'ın emirlerini yok saymak anlamına gelmektedir. Bu bağlamda ona göre, nikahın şartlarını esnetmek ya da kaldırmak gibi girişimler, ilahi buyrukları inkar etmekle eş değerdir.¹³³ Bu ifadeleri ile o, Yılmaz'ın örneğinde bu görüşü savunanları Allah'ın emirlerini inkar etmekle suçlamaktadır.

Öngüt ayrıca Allah'ın hüküm koyma yetkisinin yalnızca O'na ait olduğunu ve mahlukatın bu konuda hiçbir yetkisinin bulunmadığını da vurgulamıştır. Nikahın meşru çerçevede gerçekleşmemesinin, İslâm hukukuna zarar verdiğini ifade etmiş ve bu fetvayı veren kişilerin yanı sıra, onlara uyanların da büyük bir vebal altında olduğunu belirtmiştir. Bu bakış açısıyla Öngüt, İslâm'ın geleneksel nikah anlayışının savunucusu olarak, dini hükümleri esnetme girişimlerine sert bir şekilde karşı çıkmıştır.

¹³⁰ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 559.

¹³¹ Hakikat, "Nikahta Mehir" (Erişim 10 Haziran 2025).

¹³² Diyanet İşleri Başkanlığı, *Diyanet Aylık Dergi* 90 (Mart 1997), 41.

¹³³ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 542.

2.2.5. Faiz

Ömer Öngüt'ün faizle ilgili görüşleri, onun İslâm'ın temel kaynaklarına dayalı yorumlarını açıkça yansıtmaktadır. Kur'ân-ı Kerîm çerçevesinde, Allah'ın müminlerden faizi tamamen terk etmelerini şart koştuğunu¹³⁴ ve bu emrin imanla doğrudan bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre, faizle ilgilenen kimseler, her ne kadar iman ettiklerini iddia etseler de bu niteliklere sahip değildir. Öngüt, özellikle çağdaş “bölücü kesim” olarak nitelendirdiği grupları eleştirmekte ve bu kesimlerin faize farklı isimler takarak onu meşru hale getirme çabalarını şiddetle reddetmektedir. Bu grupların, faizi helal saymak suretiyle hem Allah'a hem de Resulüne savaş açmış olduklarını ifade etmekte, dolayısıyla bu kesimlere karşı savaşmanın dinen bir zorunluluk olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Öngüt, faizin miktarının önemsiz olduğunu hem azının hem de çoğunun haram kabul edildiğini ifade eder. Faizin kat kat artırılması meselesine de değinen Öngüt, bir borcun sürekli faiz eklenerek büyümesini faizin en bariz şekli olarak tanımlar ve bu durumun toplumun adaletini zedelediğini savunur. Ona göre faiz yiyenler kıyamet günü büyük bir pişmanlıkla ve delirmiş gibi dirilecektir; zira faizi helal sayarak Allah'ın hükümlerini inkâr etmiş olmaktadır.¹³⁵

Ömer Öngüt, İslâm'da faizin kesin bir şekilde haram kılındığını ve büyük günahlardan biri olduğunu vurgulamakla birlikte, belirli şartlar altında farklı değerlendirmeler yapılabileceğini belirtmektedir. Öngüt, bir Müslümanın gayrimüslimlere ait bir bankaya parasını yatırmasının doğru olmadığını ifade etmekle beraber, bu durumda oluşan faiz gelirinin alınmasında bir sakınca olmadığını savunur. Ancak bu görüşü, Dârülharp bağlamında değerlendirilecek topraklarla sınırlandırmıştır. Öngüt'e göre, faiz geliri alınmadığı taktirde, bankanın bu parayı işleterek daha fazla kazanç elde edeceği ve Müslümanların ekonomik olarak zayıf düşeceği muhtemeldir. Bu nedenle, Dârülharp sayılan topraklarda Müslümanların faiz almalarına cevaz verilmekte, ancak bu durumun takva açısından her zaman sakıncalı olduğu belirtilmektedir.¹³⁶ Öngüt ayrıca faizi almak zorunda kalırsa bile bunun kötü bir alışkanlık haline gelmemesi gerektiği konusunda uyarıda da bulunur. Alınmasının zorunlu olması şeklinde bir tavsiyede bulunmadığını ifade eden Öngüt, bu durumun bir istisna olarak değerlendirilmesi gerektiğini ve faize

¹³⁴ el-Bakara 2/278.

¹³⁵ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar 8* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1998), 328-333.

¹³⁶ Ömer Öngüt, *Allah-u Teâlâ'nın Hükmü İslâm'ın Hukuku* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2001), 405.

dayalı sistemlerden uzak durmanın İslâmi bir yükümlülük olduğunu hatırlatmaktadır.¹³⁷ Bu hususta, Hakikat Vakfı'na bağlı Hakikat Kırtasiye'nin şubelerinde 2024 yılına kadar kredi kartı ile alışveriş yapılmadığını belirtmekte fayda vardır. Vakıf mensupları, Ömer Öngüt'ün “Fâiz sebebiyle şirketler batmakta, işyerleri kapanmakta, kredi kartları sebebiyle yuvalar dağılmaktadır.”¹³⁸ şeklindeki ifadesini esas alarak, yasal zorunluluk getirilinceye dek bu görüşü kararlılıkla uygulamaya devam etmişlerdir.

2.2.6. Kadın-Erkek Eşitliği

Ömer Öngüt, kadın ve erkeğin İslâm'daki rollerine dair çeşitli konuları ele alarak Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu husustaki görüşlerine eleştiriler yöneltmiştir. Öngüt'e göre, Diyanet'in kadın ve erkeği eşit gören yorumları Kur'ân ve Sünnetle çelişmektedir. Ayette geçen “Ancak erkekler, kadınlara göre bir derece üstünlüğe sahiptirler.”¹³⁹ ifadesinin ilahi bir hüküm olduğunu belirtir ve bunun, İslâm'daki düzenin temel taşlarından biri olduğunu savunur. Dolayısıyla, kadın-erkek eşitliği üzerine yapılan yorumlar, ona göre ilahi buyruklara aykırıdır.

Öngüt, miras hukukunda da benzer bir eleştiride bulunur. Ayetten hareketle erkeğin mirastaki payının kadına oranla daha fazla olması gerektiğini¹⁴⁰ hatırlatarak, bu ilahi düzeni değiştirmeye yönelik çağrılar, açık bir şekilde ayetleri inkâr olarak tanımlar. Öngüt'e göre, Diyanet'in kadın-erkek miras paylarını eşitleme yaklaşımı, ilahi hükme karşı bir duruş sergilemek anlamına gelir.¹⁴¹ Kadına yönelik şiddet ve disiplin konularında ise Öngüt bunun ilahi bir düzenin parçası olduğunu belirtir ve bu hükmü reddedenlerin Kur'ân'ın buyruklarına aykırı hareket ettiğini ifade eder. Bu bağlamda kadına yönelik şiddet konusundaki bazı yorumları, İslâm ahlakına aykırı ve modernist bir yaklaşıma dayalı sayarak eleştirir. Son olarak kadın-erkek ilişkilerinde tokalaşma meselesine de değinen Öngüt, tokalaşmanın “el zinası” olarak kabul edildiğini ve bunun İslâm ahlakıyla bağdaşmadığını dile getirir. Öngüt'e göre, tokalaşmayı caiz gören yorumlar, İslâm'ın toplumsal ahlakını zedeleyen bir yaklaşımı temsil etmektedir.¹⁴²

¹³⁷ Öngüt, *İslâm İlmihali*, 487-488.

¹³⁸ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 305 (Şubat 2019).

¹³⁹ el-Bakara 2/228.

¹⁴⁰ en-Nisâ 4/11.

¹⁴¹ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 545-549.

¹⁴² Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 545-549.

Bu değerlendirmeler, Öngüt'ün kadın-erkek eşitliği konusundaki geleneksel İslâmî yaklaşımları benimsediğini ve modern yorumlara karşı açık bir tavır sergilediğini göstermektedir. Öngüt, kadın ve erkeği mutlak anlamda eşit görmemekle birlikte, kendisinden sonrası için cemaatte yöneticilik meselesinde hem kadın hem erkek birer yönetici talep ettiğini, ancak Allah'ın böyle bir kişiyi işaret etmediğini ve bu durumda bir hikmet bulunduğunu ifade etmiştir.¹⁴³ Kadın yönetici talebinde bulunması, onun kadın-erkek eşitliğine dair fikirleriyle örtüşmeyen çelişkili bir durumu da beraberinde getirmektedir.¹⁴⁴

2.3. Siyasi Görüşleri

“Siyaset saadet getirmez.” ifadesiyle siyasetten uzak bir duruş sergileyen Ömer Öngüt, Allah'ın müminlere kardeşinin arkasından konuşmayı yasakladığını vurgulamakta, buna karşın siyasetçilerin bu yasağı ihlal ederek birbirlerinin kusurlarını araştırıp onları halk nezdinde küçük düşürmeye çalıştıklarını belirtmektedir. Allah'ın belirlediği sınırların aşıldığı takdirde yönetimin Müslümanların elinden alınarak küfür ehline verilebileceği hususunda uyarılarda bulunan Öngüt, böyle bir durum gerçekte olduğunda vebalin kimde olacağı sorusunu gündeme getirerek cemaatini düşünmeye sevk etmektedir. Siyaseti ve herhangi bir partiyi desteklemediğini ifade eden Öngüt, buna rağmen Müslümanların oy kullanmaları gerektiğini savunmaktadır. Oyunu vereceği kişinin ahlaki ve dini niteliklerinin mutlaka araştırılması gerektiğini vurgulayan Öngüt, kişinin oy verdiği kimsenin icraatlarından da sorumlu olacağını belirtmektedir. Zira ona göre eğer oy verdiği kişi Allah'a isyan ederse, kişi de isyan etmiş sayılacak; eğer günah işlerse, aynı günah kişinin hanesine de yazılacak; hayır işlerse kişi de sevap alacaktır, çünkü bu hayrın müsebbibi kendisidir.¹⁴⁵

Ömer Öngüt'ün siyaset konusundaki görüşleri, liderlerin ahlaki ve dini yeterliliklerine dikkat edilmesi gerektiği üzerine temellendirilir. Ona göre, bir liderin inancı ve yaşam

¹⁴³ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 233.

¹⁴⁴ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*'nin özellikle ilk sayılarına bakıldığında kadın yazarlara yer verildiği görülmektedir. Özellikle kadınlara dair meselelerde Hatice Üner, Hülya Aydın, Saliha Ürgüplüoğlu, Ayşe Egeli, Nuriye Sönmezay, Nuray Serbest ve Dr. Hediye Ezgin gibi isimlerin yazıları derginin farklı sayılarında yayımlanmıştır. Bu durum, Öngüt'ün cemaat içinde kadınların yazınsal ya da fikrî katılımına dair bir rahatsızlık taşımadığını göstermektedir. Bununla birlikte, yazıların içeriği incelendiğinde kadın kimliğinin çoğunlukla aile içindeki rolleri (eşlik ve annelik) üzerinden tanımlandığı ve bu rollerin ön plana çıkarıldığı bir yaklaşımın benimsendiği anlaşılmaktadır.

¹⁴⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 4, 329-333.

tarzı, toplum üzerindeki etkisini belirler ve bu nedenle dikkatle incelenmelidir. Siyasi liderlerin, dinine ve vatanına sadık olması gerektiğini savunan Öngüt, kötü niyetli liderlerin toplumun huzuru ve güvenliğini tehdit edeceğini vurgular. Öngüt, liderlerin icraatlarını değerlendirirken onların dürüstlüğünü ve dine bağlılığını sorgulamak gerektiğini ifade eder. Ona göre, yalan söyleyen veya Allah'ın emirlerine uymayan liderler, topluma ihanet eden ve makamlarını kötüye kullanan kişiler olarak nitelendirilir. Bu durum, halkın da seçimlerinde sorumluluk taşıdığını gösterir. Bu anlayış, bir lideri seçerken onun ahlaki ve dini değerlere ne kadar bağlı olduğunu göz önünde bulundurmaya zorunlu kılar. Ayrıca, Öngüt'ün bakış açısına göre, makam ve mevkilerin sadece kişisel çıkarlar için değil, Allah'ın rızasını gözeterek kullanılması gerekir. Liderlerin sorumluluklarını doğru ve adaletli bir şekilde yerine getirmesi, toplumun hem dini hem de sosyal huzurunu sağlamanın bir yoludur. Bu nedenle Öngüt, halkın, amirlerin davranışlarını yakından izlemesini ve Allah'ın emirleriyle uyuşmayan liderlerden uzak durmasını tavsiye eder.¹⁴⁶

Ömer Öngüt, kendi dönemindeki partilere açıktan eleştiriler de yöneltmiştir. Diğer meselelerdeki katı söylemin siyasi partiler hususunda da geçerli olduğu görülür. Mevcut siyasi yapının temel problemlerine değinen Öngüt'e göre, mevcut partilerde samimi bir "Allah için çalışma" motivasyonunu taşıyan liderler göze çarpmamaktadır. Öngüt, siyasetçilerin amacının koltuk sahibi olma ve kendi çıkarlarını koruma olduğunu ifade eder; bu yaklaşımı toplumdan çok kendilerini düşünme olarak görmektedir. Ayrıca, Öngüt siyasi dünyayı bir "sahne" metaforuyla yorumlar; dünyayı bir sinema veya film seti gibi görerek her bireyin sınıandığı bir sınav yeri olduğuna vurgu yapar. Bu çerçevede, siyasetteki aktörlerin aslında dünyadaki geçici rolleri oynadıklarını ancak esas olanın ilahi değerlere göre yaşamak olduğunu vurgulamaktadır.¹⁴⁷

Hakikat Aylık İslâm Dergisi'ne bakıldığında hem Öngüt hayatta iken hem de vefatı sonrasında Türkiye ve dünya gündemine yansıyan siyasi meselelere her sayıda değinildiği görülmektedir. İlk iki sayıda "Haber-Yorum" başlığı altında yer alan siyasi içerikler, üçüncü sayıdan itibaren "Gündem" başlığı altında düzenli bir şekilde sunulmaya başlanmıştır. Özellikle Türkiye siyasi gündemine ilişkin haberlerde, Öngüt'e yöneltelen eleştirilere verilen cevaplar ve tepkiler ön plandadır. Dünya gündemine dair siyasi

¹⁴⁶ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar 6* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 1999), 115-125.

¹⁴⁷ Öngüt, *Refah Dini'ne Mensup Mahmut Efendi'nin Mollalarına Cevaptır*, 79.

hadiselerde ise özellikle İslam dünyasının sorunları ve Müslümanların yaşadığı zulümler öne çıkmaktadır. İlk sayılardan itibaren hem Öngüt'ün hem de sonrasında cemaatin başta Filistin olmak üzere Bosna, Çeçenistan, Mısır, Afganistan, Pakistan gibi ülkelerdeki Müslümanlara karşı “ümme” vurgusu önemlidir. Dergi KKTC'ye de kayıtsız kalmamış, 1993 yılındaki genel seçim de konu edinilmiştir.¹⁴⁸

Öngüt'ün siyasi meselelere dair görüşleri bu başlık altında değerlendirilebilmekle birlikte, bazı hususların oldukça muğlak bırakıldığı görülmektedir. Özellikle oy kullanma, siyasete fiilen katılım ya da hangi partiye destek verileceği gibi konularda net bir yönlendirme bulunmamaktadır. Yahut en azından bu yönlendirme açıkça dergi sayılarına yansımamaktadır. Buna karşılık Ömer Öngüt'ün hayattayken dergide kaleme aldığı yazılarda dönemin siyasi olaylarına, siyasi partilere ve siyasetçilere doğrudan atıflarda bulunduğu ve onlara cevap verdiği dikkat çekmektedir.

Ömer Öngüt, siyasi yönetimler ve oy kullanma meselelerinin ilişkilendirildiği dârülharp¹⁴⁹ kavramı hakkında da fikirlerini açıklamıştır. Türkiye'nin bu kavramla nitelendirilemeyeceğini ifade eden Öngüt'e göre Türkiye dârülharp değildir; zira hükümet erkânı ve halkın büyük çoğunluğu Müslümandır. Bir ülkenin dârülharp olarak tanımlanabilmesi için yönetici kadrosunun ve toplumun ekseriyetinin gayrimüslim olması gerektiğini vurgulayan Öngüt, bu bağlamda örnek olarak Almanya'yı zikretmektedir. Almanya'da çok sayıda Müslüman işçi bulunsa da yönetim erkânı ve halkın çoğunluğu gayrimüslim olduğu için bu ülkenin küfür diyarı olduğunu belirtmektedir. Öngüt, Türkiye'ye dârülharp diyenlerin dolaylı olarak tüm hükümet mensuplarını ve halkı tekfir ettiklerini savunmakta ve bu yaklaşımı reddetmektedir. Bununla birlikte, hükümetin ilahi hükümlerin tamamını uyguladığını iddia etmediğini, devleti övme veya savunma gayesi taşımadığını açıkça belirtmektedir. Burada asıl amacının, fitne ve bölücülüğe karşı toplumu birlik ve dayanışmaya çağırarak olduğunu ifade etmektedir. Ona göre, bir ülkenin tam anlamıyla Müslüman bir devletin hâkimiyeti altındaki topraklar için kullanılan fıkıh terim olan “dârülslâm”¹⁵⁰ olarak sayılabilmesi için de ilahi hükümlerle yönetilmesi şarttır. Bu açıdan bakıldığında, ona göre Türkiye ne tam anlamıyla dârülslâm ne de dârülharp olarak nitelendirilebilir. Öngüt, toplumsal

¹⁴⁸ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 4 (Ocak 1994).

¹⁴⁹ Ahmet Özel, “Dârülharp”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/536-537.

¹⁵⁰ Ahmet Özel, “Dârülslâm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/541-543.

birlikteliğin korunmasını zaruri görmekte ve devletsizliğin ancak nifak ortamında doğacağını savunarak hem iç hem dış tehditlere karşı ittifakın önemine işaret etmektedir.¹⁵¹

Öngüt'ün söylemleri incelendiğinde, Türkiye'yi aslında İslâm dünyası açısından merkezi ve temsil niteliği taşıyan bir ülke olarak konumlandığı görülmektedir. Ona göre Türkiye, yalnızca jeopolitik değil, aynı zamanda dinî ve manevi anlamda da İslâm'ın en güçlü dayanak noktasıdır. Bu bağlamda Öngüt, Türkiye'ye yönelik dış müdahaleleri ve saldırıları yalnızca siyasi değil, aynı zamanda İslâm'a yönelik bir tehdit olarak değerlendirmektedir. Nitekim Kur'ân'a, bayrağa ve manevî değerlere yapılan saldırılar ile Türkiye'yi hedef alan terör örgütlerine verilen destekleri, "İslâm'ı yıkmak için Türkiye'yi yıkmaya çalışıyorlar." şeklinde yorumlamaktadır.¹⁵² *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*'nin kapak tasarımı yer alan ve "Hakikat" kelimesindeki "i" harfinin noktasına yerleştirilen kırmızı arka planlı ay-yıldız, bu vatansever yaklaşıma görsel bir vurgu niteliği taşımakta ve Türkiye'nin savunusunu dinî bir sorumluluk olarak gördüklerini yansıtmaktadır.

2.4. İtikadî Görüşleri

Ömer Öngüt ve cemaatinin düşünsel yapısını anlamak için Öngüt'ün itikadî görüşlerinin incelenmesi büyük önem arz etmektedir. Zira onun dinî anlayışı, inanç esasları etrafında şekillenmekte ve hem bireysel hem toplumsal düzeydeki dinî yorumlarını bu çerçeveye belirlemektedir. Bu bağlamda, Öngüt'ün akaide dair ortaya koyduğu görüşler, cemaatin diğer fırkalara, mezheplere ve dinî yapılara karşı tutumunu anlamada anahtar rol oynamaktadır. Bu sebeple, Öngüt'ün itikadî görüşlerinden önemli görülen bazı başlıklara bu bölümde yer verilecektir.

2.4.1. Mehdîlik İnancı

Ömer Öngüt, mehdîlik inancını eserlerinde geniş bir şekilde ele alarak hadislerden alıntılarla desteklemiştir. Ona göre mehdî, Hz. Muhammed'in soyundan gelecek ve adaleti sağlayarak yeryüzünü nurla dolduracaktır. Kıyametin kopmasına yakın bir dönemde gelecek olan mehdîyi adil bir idareci, önder ve cesur bir komutan olarak

¹⁵¹ Öngüt, *İslâm'ın Hukuku*, 119-122.

¹⁵² *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 356 (Mayıs 2023).

tanımlamaktadır. Öngüt, bugüne kadar “Mehdiyim” diyerek ortaya çıkan kişileri ise yalancı, sahtekâr ve soytarı olarak nitelemektedir. Öngüt, mehdînin henüz gelmediğini, ancak geldiği takdirde ona mutlaka itaat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.¹⁵³

Ömer Öngüt, mehdînin zuhuruna ilişkin tarihsel bir öngöründe de bulunmuştur. Aktarılan ifadelerde, mehdînin doğduğu vakitte Öngüt tarafından iki akîka kurbanı kesildiği belirtilmiştir. Ayrıca “Biz onun Hicaz’da olduğunu, orada hangi şehirde olduğunu çok iyi biliyoruz. Anne babası da onu biliyorlar.” şeklinde konuştuğu nakledilmiştir. 2001 yılında “*Mehdînin gelişine yaklaşık otuz sene var.*” dediği, 2006 yılında ise “Binaenaleyh artık ahir son zamanda yaşıyoruz. Hazret-i Mehdi’nin zuhuruna çok az kaldı. Allah-u âlem daha 25-26 yıl gibi bir zaman var.”¹⁵⁴ ifadelerini kullandığı göz önünde bulundurulduğunda, Öngüt’ün mehdînin zuhurunu yaklaşık olarak 2031–2032 yılları civarında beklediği söylenebilir.

Ömer Öngüt, eserlerinde mehdînin gelişine hazırlık olarak kalemle cihadın önemini vurgulamaktadır. Ona göre, mehdînin görevi ifsadı kılıçla ortadan kaldırmak olacaktır; ancak bu dönemde kalemle cihadın, yani yazılı eserlerle hakikatin neşrinin, büyük bir önemi bulunmaktadır. Öngüt, bu bağlamda, kendisine kalem ile cihad vazifesinin, mehdiye ise kılıç ile biçerek ifsadı ortadan kaldırma görevinin verildiğini vurgulamaktadır. Bu görüş, Öngüt’ün kendi eserlerinin, özellikle Kalblerin Anahtarı Külliyyatı’nın mehdînin misyonuna hazırlık olarak önemli bir rol üstlendiğini düşündürmektedir. Öngüt, eserlerinde fikirlerini ayet ve hadislerle destekleyerek, İslâm’ın temel hakikatlerini savunduğunu ve bu eserlerin mehdî tarafından okunup anlaşılacağını ifade etmiştir. Bu eserlerdeki sırların, mehdînin inisiyatifiyle ister açığa çıkarılacağını, isterse gizli tutulacağını da belirtmiştir.¹⁵⁵

Öngüt ayrıca, mehdînin gelişine hazırlık yapan bir zatın varlığından söz ederek bu şahsın mehdî için hazır bir program oluşturacak eserler bırakacağını dile getirmiştir. Kendisinin de bu bağlamda, Allah tarafından bölücü ve din düşmanlarına karşı kalemle cihad etme göreviyle gönderildiğini tekrar etmiştir. Bu görevin, mehdînin kılıçla cihad misyonunu tamamlayacak bir ön hazırlık olduğuna inanmıştır. Sonuç olarak, Ömer Öngüt’ün eserleri,

¹⁵³ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 4, 449-468.

¹⁵⁴ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 246 (Mart 2014).

¹⁵⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 229-230.

mehdînin gelişine hazırlık olarak kalemle cihadın önemini vurgulayan ve bu misyonun bir parçası olarak görülmektedir.¹⁵⁶

2.4.2. Hâtemü'l-evliyâ

Hâtemü'l-velî kavramı, İslâm tasavvufunda önemli bir yere sahiptir ve velâyet anlayışı çerçevesinde sıklıkla tartışma konusu olmaktadır. Bu kavramı ilk kez gündeme getiren ve sistematik biçimde ele alan sûfî Hakîm et-Tirmizî'dir.¹⁵⁷ Söz konusu mesele, sûfiler tarafından genellikle nübüvvet-velâyet ilişkisi bağlamında değerlendirilmiştir. Buna göre, nasıl ki peygamberlerin bir sonuncusu varsa nübüvvetin sona ermesiyle birlikte peygamberlerin manevî mirasını devralan ve bazı yönleriyle onlara benzeyen velîlerin de bir sonuncusunun yani Hâtemü'l-evliyânın bulunması gerektiği düşünülmüştür.¹⁵⁸

Ömer Öngüt'e göre, bu mesele oldukça derin ve sırlarla doludur. İslâm tarihinde birçok büyük zatın geldiği ve önemli görevler üstlendiği ifade edilse de bu özel vazifenin Hâtemü'l-velî olarak adlandırılan kişiye nasip olduğu belirtmektedir. Öngüt Hâtemü'l-velînin, faziletiyle tanınan ve ahir zamanda geleceği müjdelenen mehdîden farklı bir konumda olduğunu vurgular. Ona göre, mehdînin fazileti genel olarak bilinirken, Hâtemü'l-velînin makamı ve misyonu insan idrakinin ötesindedir.¹⁵⁹ Ömer Öngüt, Hâtemü'l-velînin ilmi, makamı, nitelikleri ve alâmetlerini açıklamak amacıyla kaleme alınan eserlere sıkça başvurmuş ve konuyu ele alırken farklı âlimlerin çeşitli çalışmalarından geniş çapta alıntılar yapmıştır. Hâtemü'l-velîyi açıklarken faydalandığı âlimler arasında Tirmizî, Abdulkadir Geylânî, İbnü'l-Arabî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, İsmâil Hakkı Bursevî ve Said Nursî gibi isimler bulunmaktadır.¹⁶⁰

Öngüt'ün görüşüne göre, Hâtemü'l-velî ile mehdînin geliş zamanları arasında yalnızca kısa bir süre bulunacaktır. Bu dönemde hakikati arayan ve nasipdar olan kişiler, Öngüt'ün kitaplarına sarılacak ve bu kaynaklardan faydalanacaktır. Öngüt, Hâtemü'l-velînin ardından onun konumunda olan başka bir velî gelmeyeceğini belirtir; mehdînin ise bu boşluğu dolduracak yegâne şahsiyet olacağını ifade eder. Ona göre Hâtemü'l-velîden

¹⁵⁶ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 8, 107-112.

¹⁵⁷ Süleyman Uludağ, "Velî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 43/26.

¹⁵⁸ Metin Yurdağ, "Hatm-i Nübüvvet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 16/478.

¹⁵⁹ Ömer Öngüt, *Hatmü'l Evliyâ Kitabı* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2004), 20-22.

¹⁶⁰ Ömer Öngüt, *Sırru'l-Esrâr Rütbe-i Bâlâ* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2010), 157.

sonra her ne kadar gelecekte velîler zuhur etse de bunların konumu Hâtemü'l-velînin makamına ulaşamayacaktır. Bu bağlamda Öngüt, takipçilerine gelecekte başka bir rehber aramaksızın mevcut öğretilere sıkı sıkıya bağlı kalmalarını öğütlemekte ve hakikat yolundaki istikrarı vurgulamaktadır.¹⁶¹

Ömer Öngüt'e göre, Hâtemü'l-velînin Allah ile ilişkisi özel bir mahiyet taşır ve bu durum, büyük bir sır olarak tanımlanır. Bu sırrın insan aklı tarafından anlaşılmasının mümkün olmadığını belirtmektedir. Öngüt'e göre, bu hal Allah'ın seçkin kullarına bahşettiği özel bir lütuf ve nimettir. Ona göre, Hâtemü'l-velî, Allah ile arada hiçbir perde olmaksızın Allah ile hemhal olma makamına sahiptir. Bu özel ilişki, onun Allah'tan doğrudan bilgi almasını sağlar. Ancak bu bilginin mahiyeti ve içeriği yalnızca Allah ile Hâtemü'l-velî arasında kalır. Öngüt, insanların bu kavramı anlamakta yetersiz kalacağını, bunun hem akıl hem de ilim açısından kavranması zor bir mesele olduğunu ifade eder.¹⁶²

Ona göre, Hâtemü'l-velî zuhur ettikten sonra, geçmişte yaşamış olan bütün velîler, her ne kadar hakiki anlamda velîlik sıfatını taşımaya devam etseler de artık aktif bir manevi hüküm ve tasarrufa sahip değildirler. Öngüt, bu durumu diğer velîlerin tecelli ve görevlerinin Hâtemü'l-velîde toplanmasıyla açıklar. Her bir velîde ayrı ayrı tecelli eden ilahi vazifelerin, son ve tamamlayıcı velî olan Hâtemü'l-velîde cemedildiğini belirtir. Bu noktada Hâtemü'n-nebî ile kıyaslama yapar ve nasıl ki tüm peygamberlerin görevleri ve risaletleri son peygamber olan Hz. Muhammed'de toplandıysa, tüm velîlerin vazifeleri de Hâtemü'l-velîde toplanmıştır. Son peygamberde olduğu gibi onun zuhuru ile de diğer velîlerin hükmünün sona ereceğini belirtir.¹⁶³

Ömer Öngüt'ün bu konuda en dikkat çekici görüşü Hâtemü'l-velînin özelliklerini zikrederek burada kendisini işaret etmesidir. Hâtemü'l-velîyi Hz. Muhammed'in hadislerinden yola çıkarak altı işaretle tanımlamış ve bu işaretlerin kendisinde bulunduğunu iddia ederek detaylı açıklamalar yapmıştır.¹⁶⁴ Bu işaretler şu şekildedir:

a. Batıda Doğması

Öngüt'e göre, Hâtemü'l-velînin doğum yeri hadislerde işaret edilen “batı” bölgesidir. Bu bağlamda kendisinin Yugoslavya'nın Yenipazar şehrinde doğmuş olmasını bir kanıt olarak sunmaktadır.

¹⁶¹ Ömer Öngüt, *Sözler ve Notlar 10* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 2000), 412-413.

¹⁶² Öngüt, *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar*, 177.

¹⁶³ Öngüt, *Cevâhirullah 1*, 365.

¹⁶⁴ Müntesipleri de Öngüt'ü Hâtemü'l-velî olarak görmekte ve Öngüt'ün kabrine “Hâtemü'l-Evliyâ Ömer Öngüt -Kuddise Sırruh- Efendi Hazretleri” ifadesi yazılmıştır. Bk. Ek-1.

b. Kinde Kabilesinden Olması

Öngüt, Hâtemü'l-velînin Kinde kabilesinden olduğunu onun özellikleri arasında sayarak kendisinin de Hz. Muhammed'in soyundan geldiğini ve bu soyun Kinde kabilesiyle olan bağını vurgulamaktadır. Dedesi Şeyh Ahmed Efendi'nin Hz. Muhammed'in neslinden olduğu ve Medine şeyhi olarak Yugoslavya'ya geçici bir sebeple gittiğini, ardından ailesinin Türkiye'ye yerleştiğini ifade ederek bu işareti kendisiyle ilişkilendirmiştir.

Öngüt kendi ifadeleriyle soyu hakkında şunları dile getirmektedir:

“Hazret-i Fâtıma validemizin soyundan geldiğim için, Hazret-i Ali Efendimiz dedem olması hasebiyle; ayrıca Hazret-i Ebû Bekir Sıddık Efendimiz'in yolunun yolcusu olduğum için; dolayısıyla Hafî ve Cehrî iki yoldan geldiği için, Allah-u Teâlâ bu fazileti, bu nuru Hâtem'de toplamış. Yani iki nur Hâtem'de toplanmış durumdadır. Hâtemü'l-velîlik hem nesep itibârı ile hem de mânevî yol ciheti ile birleşiyor. Bu hususlar gizlidir, beşerin idrâkinin dışındadır. Allah-u Teâlâ dilediğini dilediğine veriyor.”¹⁶⁵

c. Ayağının Sakat Olması

Hâtemü'l-velînin fiziksel bir işareti olarak hadislerde yer alan “ayağının sakat olması” meselesine değinen Öngüt, sağ ayağının sakat olduğunu belirtmiş ve bu durumu Peygamber'in işaret ettiği bir özellik olarak kabul etmiştir.

d. Bayraklılar'ın Başına Geçmesi

Bayraklılar, Öngüt'e göre Hz. Muhammed'in bizzat adını verdiği bir topluluktur ve İslam'ın nurunu yaymayı, insanları Allah ve Resulü'ne yönlendirmeyi gaye edinmişlerdir. Öngüt, Bayraklılar'ın başına geçerek onların iman kurtarma mücadelesini başlattığını ve Hz. Muhammed'in sünnetini ihya etmeyi amaçladığını ifade etmektedir. Ayrıca, bu topluluğun sapkın imamların ve mezheplerin karşısında cesaretle durduğunu ve hakikati anlatmada çekinmediğini de vurgulamaktadır.

e. Hz. Mehdi'nin Doğduğunun Alâmeti Olması

Hâtemü'l-velî, Öngüt'e göre mehdînin çıkışının bir alâmetidir. İman kurtarma cihadını Hâtemü'l-velî başlatacak, ardından mehdî ve Hz. İsâ bu mücadeleyi tamamlayacaktır. Öngüt, bu üç şahsiyetin birbirine bağlı olduğunu ve manevi bir bütünlük içinde olduklarını ileri sürmektedir. Öngüt kendisine verilen vazifeyi “Doğrudan doğruya kudsi

¹⁶⁵ Hakikat Aylık İslâm Dergisi 302 (Kasım 2018).

ruhla desteklendiği için, Resulullah Aleyhisselâm'ın nurunu taşıdığı için ve Âyân-ı sâbitede de velî olduğu için ona verilen kemâlât çok büyüktür.” şeklinde tanımlamaktadır.

f. Ümmi olması

Ömer Öngüt, Hz. Muhammed'in ümmiliğini ve ilminin kaynağını Hâtemü'n-nebî ile Hâtemü'l-velî arasında bir benzerlik ilişkisi kurarak ele almaktadır. Öngüt'e göre Hz. Muhammed, hiçbir insandan eğitim almamış, okumayı ve yazmayı bilmeyen bir peygamberdir. Ancak onun ümmiliği bir eksiklik değil, doğrudan Allah'tan gelen ilmin bir göstergesidir. Öngüt'e göre ümmilik avam insanlar için kullanıldığında umumiyetle ilim eksikliğini ifade ederken, bir ümmnin okuyup yazanlardan daha bilgili olup çaba sarf etmeden ilahi bilgilerle donatılmış olması ve vehbî ilimlere sahip olması o kimsenin fitrat yüceliğine delalet eder.¹⁶⁶ Hâtemü'l-velînin de aynı şekilde ilminin kaynağının yalnızca Allah olduğunu savunan Öngüt'e göre Hâtemü'n-nebî nasıl Allah tarafından doğrudan görevlendirildiyse, Hâtemü'l-velî de aynı şekilde Allah'ın lütfuyla ve yönlendirmesiyle görevlendirilmiştir.¹⁶⁷ Öngüt, kendi ilmini de bu çerçevede değerlendirerek hiçbir yerden tahsil görmediğini ve başlangıçta hiçbir bilgiye sahip olmadığını dile getirmektedir. Buna rağmen kendisine gelen bilginin ilahi bir kaynaktan aktarıldığını, Allah'ın hazinesinden Hz. Muhammed'e gelen kanalın devam ettiğini ifade etmektedir.¹⁶⁸

Ömer Öngüt, bu işaretleri açıklarken Hâtemü'l-velînin kimliğinin doğru tespit edilmesinin önemine dikkat çekmiş ve bu işaretlerin sadece bir kişide bulunacağını belirtmiştir. Ayrıca, sahte Hâtemü'l-velî iddialarının önüne geçmek için bu işaretlerin ifşa edildiğini, bu bağlamda kendi iddialarının kesinlik taşıdığını savunmuştur. Öngüt'e göre, bu işaretleri kabul etmek imanla, reddetmek ise küfürle ilişkilidir.¹⁶⁹

Ömer Öngüt, Hâtemü'l-velînin Türkiye'ye gönderilmesinin ve burada vazifelendirilmesinin ilahi bir hikmete dayandığını ileri sürmektedir. Ona göre, Türkiye'nin bu rolü üstlenmesi, bölücü hareketlerin, mezhep türemelerinin ve büyük fitnelerin yoğun olarak bu coğrafyada yaşanmasıyla ilişkilidir. Öngüt, Türkiye'nin sadece coğrafi olarak değil, aynı zamanda İslâm'ın yeniden ihyası ve ıslahı için manevi bir merkez olarak seçildiğini savunur. Hâtemü'l-velînin burada vazifelendirilmesini, bozulan

¹⁶⁶ Ömer Öngüt, *Hazret-i Kur'an'da Yahudilerin Hristiyanların ve Münafıkların İçyüzü* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2007), 247.

¹⁶⁷ Öngüt, *Hatmü'l-Evliyâ*, 74-75.

¹⁶⁸ Ömer Öngüt, *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar*, 92.

¹⁶⁹ Öngüt, *Hatmü'l-Evliyâ*, 21-28.

dini anlayışların düzeltilmesi ve bölücü unsurların etkisiz hale getirilmesi açısından ilahi bir lütuf olarak değerlendirir.¹⁷⁰

Öngüt, Osmanlı Devleti'nin bir dönem İslâm'ın sancaktarlığını yaptığını ve hilafeti taşıdığını hatırlatarak, bu sürecin de velîlerle desteklendiğini ifade eder. Ancak, ahir zamanla birlikte fesat döneminin başladığını ve Türk milletinin manevi anlamda bir bozulma sürecine girdiğini dile getirir. Ona göre, iman ile küfür arasındaki sınırın belirsizleştiği böyle bir zamanda Allah, Türk milletinin bozulmamış fertlerini kurtarmak ve desteklemek amacıyla Hâtemü'l-velîyi bu beldeye göndermiştir. Öngüt ayrıca, Hâtemü'l-velînin gönderilmesinin Türk milletinin ıslahı ve Türk ordusunun manevi desteği için bir lütuf olduğunu da ifade eder. Bu misyon, milletin necip fertlerini ayırtmak ve onları ilahi yardımla desteklemek olarak görülmektedir.¹⁷¹

Ömer Öngüt Hâtemü'l-velîden bahsederken Hâtemü'n-nebî üzerinde de durarak karşılaştırmalarda bulunmuştur. Ona göre Hâtemü'n-nebî ve Hâtemü'l-velî tasavvuf geleneğinde önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda, her iki kavram arasında güçlü bir manevi bağ olduğu ifade edilmektedir. Hâtemü'n-nebî, peygamberlerin sonuncusu olarak ilahi nurlardan biri, Hâtemü'l-velî ise velilerin sonuncusu olarak diğer bir ilahi nur olarak tanımlanır. Öngüt'ün anlayışa göre, Hâtemü'n-nebîdeki ilahi feyz ve nur, Hâtemü'l-velîye aktarılmıştır.¹⁷² Her iki şahsiyetin de kaynağı, ilahi iradenin bir tezahürü olan bu nurdur. Bu nur, Hz. Adem'in yaratılışından önce var edilmiştir ve Allah tarafından sevilen ve seçilmiş bir varlıktır. Öngüt'e göre Hz. Muhammed nasıl ki her şeyden ve herkesten önce yaratılıp en son gönderildiyse, Hâtemü'l-velî de o zaman yaratılmış fakat bu zaman gönderilmiştir. Hâtemü'n-nebînin nurları, vahiy ve irşad kaynağı olarak tüm insanlığa rehberlik ederken, Hâtemü'l-velî ise bu nurları tamamlayıcı ve yaygınlaştırıcı bir görev üstlenmiştir. Öngüt, Hz. Muhammed'in peygamberlik misyonunun bir devamı olarak, bu manevi vazifeyi Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ali gibi sahâbîler aracılığıyla sürdürüldüğünü ve Hâtemü'l-velî ile nihai şekline ulaştığını belirtmiştir. Hâtemü'l-velînin bu görevdeki önemini, ilahi feyzin yayılmasını sağlamak ve insanlığa rehberlik etmek olarak tanımlanmıştır.¹⁷³

¹⁷⁰ Öngüt, *Hatmü'l-Evliyâ*, 77.

¹⁷¹ Öngüt, *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar*, 318.

¹⁷² Ömer Öngüt, *Cevâhirullah 2* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2006), 35.

¹⁷³ Öngüt, *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar*, 234-235.

2.4.3. Kıyamet Alâmetleri

Ömer Öngüt, kıyamet alâmetlerinin ortaya çıkmaya başladığına ve kıyametin yakın olduğuna sıkça vurgu yapmaktadır. Ona göre, âhir zaman âlimleri de kıyamet alâmetlerinden olup esas amaçları Müslümanları şüpheyne düşürerek küfre yönlendirmek, zihinlerini karıştırmak ve dinlerini, vatanlarını ellerinden almaktır. Kıyametin tam zamanının bilinmesinin mümkün olmadığını belirtmekle birlikte, büyük kıyamet alâmetleri gerçekleşmeden kıyametin kopmayacağını ifade etmektedir.¹⁷⁴ Kıyametin yaklaştıkça fitne ve fesat olaylarının artacağını, İslâm'ın yalnızca adının kalacağını ve Kur'ân'ın ise yalnızca bir yazı olarak varlığını sürdüreceğini dile getirmektedir. Ayrıca, zekât ibadetinin terk edilmesi, insanların kalplerinden imanın silinmesi ve yöneticilerin Allah'ın emirleri dışında hükümlerle hareket etmesi de kıyametin yaklaşmasının göstergeleri arasında sayılmaktadır.¹⁷⁵

Öngüt, kıyametin büyük alâmetlerini sıralarken Duhân, Deccâl, Hz. İsa'nın yeryüzüne inişi, Ye'cûc ve Me'cûc'ün ortaya çıkışı, Dâbbetü'l-arz, güneşin batıdan doğması, Hicaz bölgesinde büyük bir ateşin meydana gelmesi ve üç büyük yer çöküntüsünün yaşanması gibi olaylara dikkat çekmektedir. Hz. Muhammed'in son peygamber olarak gönderilmesini de kıyametin yaklaştığının bir göstergesi olarak değerlendirmektedir. Ayrıca, kıyametin yakın olduğuna dair ayet ve hadislerin bulunduğunu belirterek, küçük kıyamet alâmetlerini de sıralamaktadır. Bunun yanı sıra, ilmin ortadan kalkması, cehaletin yayılması, sarhoşluk veren içkilerin ve çalgı aletlerinin çoğalması, çobanların bina yapma yarışına girmesi, adam öldürme olaylarının artması, insanların hayattan bezmesi ve sahte peygamberlik iddiasında bulunan kişilerin ortaya çıkması da kıyametin küçük alâmetleri arasında sayılmaktadır.¹⁷⁶

Öngüt, hadislerde namaz, zekât ve cihad gibi ibadetlerin terk edileceğinin kıyamet alâmetleri arasında zikredildiğini vurgulamaktadır. Ona göre, önce küçük kıyamet alâmetleri ortaya çıkacak ve bu süreç, insanların küfre ve zalime boyun eğmesi sebebiyle gerçekleşecektir. Öngüt, kötü âlimleri toplumun en şerli insanları olarak görmekte ve onların çoğalmasını da kıyametin işaretleri arasında değerlendirmektedir. Bu bağlamda, küfür ve zulümle mücadeleyi kendine bir görev olarak addederek, mehdînin gelişinden

¹⁷⁴ Ömer Öngüt, *İnsan Dünya ve Ahiret* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2011), 201.

¹⁷⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar 4*, 205.

¹⁷⁶ Öngüt, *İnsan Dünya ve Ahiret*, 163-192.

önceki süreci yönlendirme ve insanları doğru yola davet etme sorumluluğunu üstlendiğini ifade etmektedir. Öngüt'e göre, kıyamet alâmetlerinin büyük bir kısmı halihazırda gerçekleşmiş olup hem Türkiye'de hem de dünya genelinde gözlemlenen gelişmeler, kıyamet sürecinin belirtileri ile örtüşmektedir. İnsanların hak yoldan saparak küfür yoluna girdiğini ileri sürmekte ve bu çerçevede mevcut toplumsal ve siyasal olayları kıyamet sürecinin bir parçası olarak değerlendirmektedir.¹⁷⁷

Ömer Öngüt, kıyamet alâmetlerinden biri olarak kabul edilen Dâbbetü'l-Arz'ın, ahir zamanda Allah'ın emirlerinin terk edildiği ve gerçek dinin tahrif edildiği bir dönemde, Allah'ın emriyle yerden çıkacak ilahi bir varlık olduğunu ifade etmektedir. Dâbbetü'l-Arz, takip edenin yetişemeyeceği, kaçanın ise kurtulamayacağı bir hızla hareket eden, olağanüstü özelliklere sahip bir varlık olarak tanımlanmıştır.¹⁷⁸ Öngüt'e göre, bu varlık, ilahi iradenin bir göstergesi olarak, dini bozan ve Allah'ın emirlerini terk eden insanlara karşı bir uyarıcı misyon üstlenecektir.¹⁷⁹

Bununla birlikte Öngüt, günümüzde sahte peygamberler, sahte mehdîler ve hatta sahte Dâbbetü'l-Arz iddialarıyla ortaya çıkan kişilerin varlığından bahsetmekte ve bu tür iddiaları tehlikeli sapmalar olarak nitelendirmektedir. Özellikle, kendisini Dâbbetü'l-Arz olarak tanıtan Nazmi Sakallıoğlu'nu¹⁸⁰ eleştiren Öngüt, onun İslâm dini için ciddi bir tehdit oluşturduğunu belirtmiş ve bu iddialarını küfür olarak değerlendirmiştir. Bu bağlamda Sakallıoğlu'nu tekfir ederek İslâm inancına zarar verdiğini ve inananları aldatmaya çalıştığını ifade etmiştir.¹⁸¹

Öngüt'ün vefatı sonrasında Türkiye'de ve dünyada yaşanan doğal afet, deprem ve savaşlar gibi hadiseleri haberleştiren Hakikat Aylık İslâm Dergisi'nin bu haberleri verirken Öngüt'ün kıyametin yaklaşmasıyla birlikte afetlerin artacağına dair sözlerine atıf yapmaları ilgi çekicidir. Öngüt'ün bugünleri haber verdiği belirtilerek kapakta ve başyazıda "Hiç şüphe yok ki önümüzde çok büyük hadiseler, çok büyük sıkıntılar olsa gerek. Bu otuz sene zarfında Allah-u âlem öyle hadiseler olacak ki; öyle şiddetli, tasavvura sığmayacak kadar öyle büyük harpler, öyle felâketler, öyle zelzeleler olacak ki

¹⁷⁷ Öngüt, *Sözler ve Notlar 2*, 578.

¹⁷⁸ İlyas Çelebi, "Dâbbet'ül-Arz", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/393-395.

¹⁷⁹ Öngüt, *Sözler ve Notlar 10*, 589-591.

¹⁸⁰ Nazmi Nizami Sakallıoğlu, "Ana Sayfa", *Dabbetü'l-Arz-1 Resmî Sitesi* (Erişim 1 Mayıs 2025).

¹⁸¹ Öngüt, *Sözler ve Notlar 4*, 423-427.

tasavvurun haricinde olacak!” şeklindeki sözlerine yer verilmiştir.¹⁸² Hâtemü’l-velînin zuhurunun kıyametin yaklaştığının delili olduğu belirtilerek Öngüt’ün haber verdiklerinin günden güne ortaya çıktığı vurgulanmıştır.¹⁸³ Öngüt’ün kendisinden sonraki devri “harabiyat devri” olarak isimlendirdiği, “Bizden sonra her şeyi bekleyin!” dediğine dikkat çekilmiştir.¹⁸⁴

2.4.4. Nüzûl-i Îsâ

Ömer Öngüt’e göre Hz. Îsâ, kıyametin büyük alâmetlerinden biri olarak ahir zamanda yeryüzüne inecektir. Öngüt, Kur’ân-ı Kerîm’de Hz. Îsâ’nın ölmediği ve cesediyle birlikte semaya yükseltildiğinin bildirildiğini ifade eder. Ona göre, Deccâl’in fitnesinin zirveye ulaştığı, Müslümanların büyük sıkıntılar çektiği bir dönemde Allah’ın emriyle yeryüzüne dönecek olan Hz. Îsâ, mehdîye tabi olacak ve onun önüne geçmeyecektir. Öngüt, bu durumu İslâm ümmetine vahdet ve adaletin yeniden tesis edilmesi olarak değerlendirir. Ayrıca Hz. Îsâ’nın Deccâl’i öldüreceğini ve İslâm’ın hakikatlerini yeniden hâkim kılacağını belirtir. Ömer Öngüt, bu inancın ümmetin ileri gelen âlimleri tarafından ittifakla kabul edildiğini, ancak bazı filozoflar tarafından reddedildiğini aktarır. Öngüt, kendisini Hz. Îsâ olarak tanıtan kişilerin iddialarını ise sahte ve gerçek dışı olarak değerlendirir. Bu tür iddiaları şeytanın bir fitnesi olarak gören Öngüt, Müslümanların bu tür sahte iddialara karşı dikkatli olmaları gerektiğini vurgular. Onun görüşüne göre, Hz. Îsâ’ya duyulan sevgi ve onun gelişine olan inanç, sahih kaynaklara dayalı olarak sürdürülmeli, sahte iddialardan uzak durulmalıdır.¹⁸⁵

2.4.5. Kader

Ömer Öngüt, Allah’ın her şeyi bildiğini, kişinin dünyada yapacaklarını, ahiretteki yerini ve tüm fiillerini bildiğini ve bunların hepsinin Levh-i Mahfûz’da kaydedildiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte, Öngüt’e göre, Allah’ın yalnızca kendisinin bildiği, Levh-i Mahfûz’da yer almayan bir takdir de vardır ve bu bilgi başka hiç kimse tarafından bilinmemektedir. İman-küfür, itaat-isyan, hayır-şer gibi durumların her birinin, insanın kabiliyetine göre Allah’tan talep ettiği şeyler olduğunu savunan Öngüt, insanın Allah’tan

¹⁸² *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 354 (Mart 2023).

¹⁸³ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 306 (Mart 2019).

¹⁸⁴ *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 211 (Nisan 2011).

¹⁸⁵ Öngüt, *Ahir Zaman Âlimleri* (Erişim 21 Ocak 2025).

ne dilediyse onun kendisine verildiğini belirtmektedir. İyilik isteyen kişiye iyilik, kötülük isteyen kişiye kötülük verilmiştir ki yarın kıyamet günü huzur-u ilahide kimse, “Sen bizi dünyada zorla yönlendirdin, bizim suçumuz ne?” diye soramasın. Allah’ın kullarının iyiliğini dilediğini vurgulayan Öngüt, Allah’ın hiç kimseye cebren kötülük yaptırmadığını, bu nedenle herkesin kendi arzusunun peşinden giderek özgür irade ile eylemlerini gerçekleştirdiğini ifade etmektedir.¹⁸⁶

2.4.6. Şefaât

Öngüt, şefaatin yalnızca Allah’ın izin verdiği kişiler tarafından yapılabileceğini ifade eder. Ona göre şefaate ehil olanlar, kıyamet günü günahkâr müminlere Allah’ın izniyle yardım edebilir. Ancak bu yardım, yalnızca şefaate uygun olan müminlere fayda sağlayacaktır. Şefaate ehil olmayanlar için hiçbir şefaatin aracılığı fayda etmez.¹⁸⁷

Ömer Öngüt, Hâtemü’l-velînin kıyamet gününde şefaât yetkisine sahip olduğunu ifade etmektedir. Ona göre Hâtemü’l-velî, Allah’ın vekili olduğu için ona duyulan sevgi, Hz. Muhammed’e duyulan sevgiyle eşdeğer kabul edilmelidir. Bu bağlamda, Hâtemü’l-velînin kıyamet gününde ümmetin kurtuluşunda etkili olacak bir şefaât makamına sahip olduğu belirtilmektedir. Öngüt’e göre Hz. Muhammed, ilahî lütufların tamamının tecelli ettiği bir peygamberdir ve genel şefaât yetkisine sahiptir. Ancak bu ilahî tecelliler, Hâtemü’l-velîye de aktarıldığı için ona da şefaât yetkisi verilmiştir. Öngüt, Hâtemü’l-velînin bu makamını ve nurunu doğrudan Hz. Muhammed’den aldığına işaret etmekte ve velâyet açısından onu diğer peygamberlerden üstün konumda değerlendirmektedir.¹⁸⁸

Ömer Öngüt, Edip Yüksel’in şefaati inkâr ettiğini ve şefaatin sadece bir tanıklık olduğunu iddia ettiği görüşlerini¹⁸⁹ eleştirmektedir. Öngüt, Allah’ın Hz. Muhammed’e şefaât etmesi için büyük lütuflarda bulunacağını ve bu vesileyle iman edenlerin kurtuluşa ereceğini ifade eder. Ancak Edip Yüksel’in bu gerçeği reddettiğini ve bu tutumunun küfre delalet ettiğini öne sürer. Öngüt, Hz. Muhammed’in şefaati sayesinde Allah’ın inananları şiddetli ve dehşetli azabın ağırlığından kurtaracağını vurgular. Şefaatin Kur’ân-ı Kerîm ayetlerinde ve hadislerde açıkça beyan edildiğini hatırlatarak, şefaatin bir iltimas ve affettirme talebinden ibaret olduğunu belirtir.¹⁹⁰

¹⁸⁶ Öngüt, *Sözler ve Notlar 2*, 79-81.

¹⁸⁷ Öngüt, *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar*, 129-134.

¹⁸⁸ Öngüt, *Sırru’l-Esrâr Rütbe-i Bâlâ*, 15-16.

¹⁸⁹ Edip Yüksel, “Şefaât – Kur’an’a Göre Gerçek Şefaât Nedir?”, *19.org* (Erişim 1 Mayıs 2025).

¹⁹⁰ Öngüt, *Âhir Zaman Âlimleri*.

2.4.7. Rü'yetullah

Ömer Öngüt, rü'yetullah kavramını müminler için cennetin en yüce ve eşsiz nimeti olarak tanımlar. Ona göre, müminler cennette mekândan münezzeh bir şekilde, Allah'ı zaman zaman görme şerefine nail olacaklardır. Bu büyük saadet, Allah'ın kendi cemalini görmekle onurlandırmayı dilediği kulları için özel bir lütuf ve ikramdır. Ona göre Allah, bu nimete kavuşmayı hak eden kullarında, görme liyakatini yaratacaktır. Cennet ehli için Allah'ı perdesiz bir şekilde görmek, cennetin diğer tüm nimetlerinden daha üstün bir mutluluk kaynağı olacaktır.¹⁹¹ Bu ulvi deneyim, cennet ehlinin diğer tüm nimet ve zevklerini gölgede bırakır; O'na baktıkları sürece başka hiçbir şeye yönelmezler. Öngüt, müminlerin her Cuma günü Allah'ın daveti üzerine huzuruna gideceklerini belirterek bu buluşmada, nurdan perdenin kalkıp Allah'ın dolunay gibi berrak bir şekilde görüleceğini ifade eder. Bu görüşmenin ardından müminlerin yüzleri daha da güzelleşmiş bir hâlde köşklere döneceklerini ekler.¹⁹²

2.4.8. Tenasüh

Ömer Öngüt'e göre İslâm dini, tenasüh (reenkarnasyon) fikrini kesin bir şekilde reddeder. Ona göre bu inanç, İslâm'ın temel esaslarıyla bağdaşmaz ve insanları Allah'tan uzaklaştırarak, dinin hesap ve mesuliyet anlayışını kökünden yıkmayı amaçlayan bozuk bir düşüncedir. Öngüt, bedenlerin yaratılmasından önce dünyaya gelecek olan insanların sayısının Allah tarafından takdir edildiğini, buna uygun olarak ruhların yaratıldığını ve her ruhun yalnızca kendisine ait olan bedene gönderildiğini ifade eder. Bu bağlamda, ruhlar dünyaya gelir, bedene girer, ölümle birlikte berzah âlemine geçer ve orada yeniden dirileceği güne kadar ahiretteki durumuna uygun bir şekilde bekler. Öngüt, ruhun bedenden bedene dolaştığı iddiasını açık bir sapkınlık olarak nitelendirir ve bu görüşün İslâm'ın hesap, sorumluluk ve ahiret anlayışını geçersiz kılmaya çalıştığını savunur. Ona göre, ruh birden fazla bedene girmiş olsaydı, ahirette hangi bedenden sorumlu tutulacağı sorusu cevapsız kalırdı. Dolayısıyla, bu iddia İslâm'ın temel inanç esaslarına aykırıdır. Öngüt, bu tür batıl inançları savunanların, yaratılışın hakikatini ve insanın acizliğini anlamadıkları için Yaratıcı'ya da âcizlik isnat ettiklerini belirtir.¹⁹³

¹⁹¹ Öngüt, *İnsan Dünya ve Ahiret*, 474.

¹⁹² Öngüt, *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar*, 351.

¹⁹³ Öngüt, *Âhir Zaman Âlimleri*.

3. BÖLÜM: “BÖLÜCÜLERLE MÜCADELE”: ÖMER ÖNGÜT’ÜN DİĞER KİŞİ VE GRUPLARA BAKIŞI

Bir cemaat lideri olarak Ömer Öngüt’ün fikir dünyasında çalışmamız açısından dikkat çekilmesi gereken husus, onun Türkiye’deki diğer bazı kişi ve gruplarla ilgili görüşleri ve onlara yönelttiği ithamlardır. Öngüt yukarıda incelediğimiz fikhî ve itikadî görüşlerine sohbetlerinde ve eserlerinde yer verirken kendi görüşlerini zikretmesinin yanında bazı kişileri de doğrudan hedef göstererek onları yalanlama ve delillerle çürütme çabası içerisine girmiştir. “Bölücülerle Mücadele” adı altında isimlendirdiği ve cihad olarak nitelediği bu eylemde oldukça dışlayıcı ve yer yer tekfire varan bir üslup ve tavır benimsediği görülmektedir. Bu başlık altında onun bir dini grup lideri olarak diğer gruplara karşı benimsemiş olduğu tavır ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu grupların isimleri Öngüt’ün onlara hitap ettiği şekliyle zikredilecektir. Aynı zamanda İslam dünyasında zuhur etmiş bazı İslam mezhepleriyle ilgili söylemlerine de yer verilecektir. Öngüt’ün “diğerlerine” karşı benimsediği tavır, arkasından sürüklediği kitlenin fikri yapısını anlamak için de önem taşımaktadır.

3.1. Fırkalaşma ve Bölünme

Ömer Öngüt, Müslümanların fırkalara ayrılmasının ve ayrılıkların körüklenmesinin İslâm’a büyük zarar verdiğini ifade etmektedir. Ona göre, İslâm’ın özü ve gücü, birlik ve beraberlik içinde olmaktan geçer. Müslümanların aralarındaki “senlik-benlik” çatışmalarının ise kardeşlik bağlarını zayıflattığını ve İslam toplumunun gücünü parçaladığını savunur.¹⁹⁴ Öngüt’e göre bu bölünmeler ve çekişmeler yalnızca toplumun iç huzurunu bozmakla kalmaz, aynı zamanda dini emirlerin ihlal edilmesine ve ağır manevî sonuçlar doğurmasına neden olur. Dinde ayrılık çıkarmanın ciddi bir suç olduğunu belirtirken, bu davranışların cezasının ahirete bırakılmadığı takdirde dünyada helak edilme şeklinde görülebileceğini ifade eder.¹⁹⁵

Ömer Öngüt, İslâm toplumu içinde bölücülük faaliyetlerinde bulunan kişilere yönelik ağır eleştirilerde bulunmuş, bu kimseleri hem din hem de toplumsal düzen için büyük bir tehdit olarak değerlendirmiştir. Öngüt’e göre bu kişiler, zâhiren İslâm’ın savunucusu gibi

¹⁹⁴ Öngüt, *İlahi Görüş Birliğine Davet*, 7-8.

¹⁹⁵ Öngüt, *Refah Dini’ne Mensup Mahmut Efendi’nin Mollalarına Cevaptır*, 86.

görünmekte ancak gerçekte dini ve vatanı parçalama amacı taşımaktadırlar. Öngüt, dış düşmanların tehlikesini açık bir cepheden geldikleri için belirli bir düzeyde anlaşılabilir bulurken, Müslüman görünümlü kimselerin tehlikesini daha büyük ve tehlikeli olarak tanımlamaktadır. Ona göre bu kişiler, görüşleriyle Müslümanlara güven telkin ederken içten içe daha büyük tahribatlara neden olmaktadır. Bu bağlamda, bu kişileri “müşrik” olarak nitelendiren Öngüt, onların hem dini yozlaştırıcı hem de toplumu bölücü eylemler içinde bulunduğunu savunmuştur. Ayrıca, bu tür kişilerin dünyayı ahirete tercih ettiklerini ve İslâm’ı bir araç olarak kullanarak dünyevi kazanç ve çıkar peşinde olduklarını ifade etmiştir.¹⁹⁶

Ömer Öngüt, Allah’ın dinini ayakta tutmak adına, diğer cemaatleri ve şahısları bölücülükle itham ederek bu gruplarla mücadele edilmesi gerektiğini ifade eder. Öngüt, bu mücadelenin İslâm’da büyük öneme sahip olan “cihad” kavramı çerçevesinde ele alınmasını savunur. Cihad, onun anlayışında, yalnızca dış düşmanlara karşı değil, aynı zamanda İslâm’ın bütünlüğünü tehdit eden unsurlara karşı da yürütülmesi gereken bir faaliyet olarak tanımlanır.¹⁹⁷

Ömer Öngüt, özellikle para konusundaki tavrı ile diğer cemaatleri eleştiri odağına almıştır. Cemaat ve grupların dini faaliyetleri maddi kazanç sağlamak için kullanmalarını eleştirmiş ve kendi anlayışında Allah rızası için hizmet etmenin, maddi bir karşılık talep etmemeyi gerektirdiğini ifade etmiştir. Bu çerçevede, kendi cemaatinde para istemediğini, talebelerden de ücret almadığını belirtmiştir.¹⁹⁸ Ona göre, dini hizmetleri menfaat aracı haline getirmek, Allah’ın kendilerine bahsettiği nuru ve bereketi kaybetmeye yol açabilir. Öngüt, Allah için çalışan kişilerin Allah tarafından destekleneceğine inanmış ve halktan ücret alan kimselerin ilahi bir karşılık beklememesi gerektiğini dile getirmiş; Allah’tan ecir yerine halktan ücret almayı tercih eden cemaatlerin dini samimiyetini sorgulanabilir bulmuştur.¹⁹⁹

Ömer Öngüt’ün görüşlerine göre infak ayetleri, bölücüler tarafından sıkça suistimal edilmektedir. Bu kişilerin, dini dünya çıkarlarına alet ederek Müslümanları maddi olarak sömürdüklerini ifade eder. Öngüt, Müslümanlardan toplanan paraların lüks ve haram harcamalara yönlendirilerek israf edildiğini ve İslâm’ın yasakladığı yollarla kullanıldığını

¹⁹⁶ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 4, 177.

¹⁹⁷ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 146-147.

¹⁹⁸ Öngüt, *Nûr-î Muhammedî*, 100.

¹⁹⁹ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 15.

iddia eder. Bu durumu emanete ihanet olarak nitelendiren Öngüt hem infak kavramının yanlış uygulanmasının hem de harcamalarda yapılan israfın, İslami değerlerle bağdaşmadığını vurgular. Özellikle, İslâm'ın infak anlayışını kendi çıkarlarına hizmet edecek şekilde çarpıtanların, toplumda ahlaki ve ekonomik bir yozlaşmaya sebep olduklarını dile getirir.²⁰⁰

Ömer Öngüt, cemaatlerin halkı hizmet adı altında kandırarak kendi menfaatlerine çalıştıklarını eleştirmektedir. Kendisine göre cemaatler, yurtlar, kurslar ve binalar açmakla övünseler de bu binaların gerçekte Allah rızası için yapılmadığını savunur. İddiasına göre, bu tür projeler halktan zorla toplanan paraların artığıyla inşa edilmektedir. Eğer cemaatler bu paraları toplamak için bu tür yapıları inşa etmeseler, zaten maddi destek bulamayacaklardır. Öngüt, bu tür yapılar ve paralarla elde edilen imkânların, cemaat liderlerine saltanat sürme imkânı tanıdığını ve halkın da derviş hayatı yaşadıkları iddialarını ileri sürdüğünü vurgular. Ancak, Öngüt'e göre, Allah katında imansız hizmetin bir değeri yoktur ve bu tür hizmetlerin gerçek manada bir karşılığı bulunmamaktadır.²⁰¹

Ömer Öngüt, kıyamet alâmetlerinden biri olan Deccâl'in açık işaretlerle geleceğini, doğrudan "Allahlık" iddiasında bulunarak kendini belli edeceğini ifade ederken, bazı dini liderlerin ya da cemaat önderlerinin Deccâl'den bile daha tehlikeli olduğuna dikkat çeker. Bu kişilerin İslâm'ın lideri veya kurtarıcısı gibi görünerek samimi Müslüman kitleleri kendilerine çektiğini ancak zamanla kendi din anlayışlarını oluşturduklarını öne sürer. Öngüt'e göre, bu imamlar, İslâm'ın yasakladığı bazı eylemleri helal sayarak dini kendi çıkarlarına göre şekillendirmiş, böylece hem inanç sistemini çarpıtarak insanları imanlarından uzaklaştırmış hem de maddi çıkar elde etmiştir. Bu nedenle Öngüt, bu liderleri Deccâl'den bile tehlikeli bulur. Onun nazarında bu kişiler, İslâm'ın özüne aykırı hareket eden, sahte bir "hak dostu" görünümüne bürünerek saf Müslümanları aldatmakta ve onlara dünya ve ahiret açısından zarar vermektedir.²⁰²

Her bir ismi ayrı bir din olarak gören Öngüt, kendisine "Süleymancı, Nurcu, Kaplancı" gibi isim verenlerin hepsinin İslâm'dan ayrı bir din olduğunu söyler. Onların kitapları ayrıdır ve kendi kitaplarına göre hareket ederler.²⁰³ Öngüt, diğer cemaatlere karşı eleştirel bir tutum sergilese de İslam dünyasının genelinde ya da Türkiye'de yaşayan kitlelere

²⁰⁰ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 7, 412-413.

²⁰¹ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 3, 519.

²⁰² Hakikat, "Ömer Öngüt - Mücadelesi" (Erişim 27 Ekim 2024).

²⁰³ Öngüt, *Her İsim Bir Dindir*, 5-6.

yönelik toplu bir tekfir anlayışı benimsememektedir. Bu yönüyle, bazı Selefi gruplarda rastlanan yaygın ve toplu tekfir uygulamalarının, Öngüt Cemaati'nde bulunmadığı ifade edilebilir.

3.1.1. 73 Fırka Hadisi

Hiz. Muhammed'e atfedilen ve İslâm ümmetinin 73 fırkaya ayrılacağı; bunların yalnızca birinin kurtulacağı, diğerlerinin cehenneme gideceğini belirten ve “iftirak hadisi” şeklinde meşhur hadis²⁰⁴ tarih boyunca mezhep-siyaset bağlamında derin etkiler doğurmuştur. Hadise göre Müslümanlar 73 fırkaya ayrılacak; biri cennette, 72'si cehennemde olacaktır. Bu inancın temelinde, hadis literatüründe söz konusu rivayetlere sıklıkla yer verilmesi yatmaktadır. Rivayetlerin bu denli yaygınlaşması, neredeyse her Müslümanın bu hadisin muhtevasından haberdar olmasını sağlamıştır. Söz konusu rivayetler, bir yandan tarih boyunca meydana gelen mezhebî ayrılıkların meşruiyet zemini olarak değerlendirilirken, diğer yandan da Müslümanlar arasında birlik ve beraberliğe aykırı bir görünüm arz etmektedir. Tarihsel süreçte Müslümanların erken dönemlerde bölünmeye başladıkları ve kısa bir süre içerisinde karşılıklı tekfir ve tadlil faaliyetlerine yöneldikleri bilinmektedir. Bu gelişmelerin, daha sonra birtakım itikadî mezheplerin teşekkülüne zemin hazırladığı da tarihsel bir gerçekliktir. Mezhepsel ayrışmalarda her bir fırkanın kendisini haklı, diğerlerini ise bâtıl olarak nitelendirmesi doğaldır. Ancak bu yaklaşımın aşırıya kaçması durumunda, bir grubun diğerini tekfir ederek cehennemlik ilan etmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Nitekim İslâm düşünce tarihinde yaşanan gelişmeler, bu sürecin somut örneklerini yansıtmaktadır.²⁰⁵

Ömer Öngüt “73 fırka hadisi” diye meşhur olan bu hadise değinerek, kurtuluşa erecek olan fırkaya (fırka-i nâciye) insanları davet ettiğini ifade etmektedir. Öngüt, bu hadis doğrultusunda “Kitabımız birdir o halde Allah ve Resulünde birleşmemiz gerekiyor” diyerek, Müslümanların tek çatı altında birleşmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Öngüt, bu fırkanın Allah'a ve Resulüne davet ettiğini, Allah'ın kulu olup O'na hizmet ettiklerini vurgulamaktadır. Buna karşılık, dalalette olan diğer fırkaları ise şeytanın hizmetinde

²⁰⁴ Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd İbn Mâce, *es-Sünen*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Riyad: Dâru'l-Hadâre, 2015), “Fiten”, 17; Ebû İsâ Muhammed b. İsâ et-Tirmizî, *es-Sünen*, thk. Beşşâr b. Avvâd Ma'rûf (Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996), “Fiten”, 18; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, thk. Şuayb el-Arnaût vd. (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1999), 3/145.

²⁰⁵ Ahmet Keleş, “73 Fırka Hadisi Üzerine Bir İnceleme”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 5/3, (2005), 44-45.

olmakla nitelendirmekte ve bu grupların “cihad” olarak adlandırdıkları şeyin aslında yalnızca para, makam ve mevki elde etme çabası olduğunu savunmaktadır.²⁰⁶

Ömer Öngüt, İslâm dünyasında birliği bozarak farklı mezhep ve fırkalara ayrılan grupları sert bir şekilde eleştirir ve bu ayrılığın hem dünyevi hem de uhrevi açıdan ciddi sonuçlar doğuracağını belirtir. Ona göre, “diğer 72 fırka” Allah’ın yolundan saparak doğru yolu terk etmiş ve bu yüzden Allah tarafından büyük bir azaba müstahak olmuştur. Bu bağlamda, Müslümanların zalimlerden olmamak için Allah’ın emrettiği şekilde bir araya gelerek yekvücut olmaları gerektiğini vurgular. Öngüt, İslâm dünyasında birliği sağlamak ve mezhepsel bölünmelerin önüne geçmek adına, Müslümanların 73 fırkadan ayrılarak “Fırka-i Nâciye” olarak adlandırılan hak yolda birleşmeleri gerektiğini vurgular. Öngüt, bu ilahi uyarıyı dikkate almayarak kendi cemaat liderlerini ya da imamlarını yüceltip tapınma nesnesi haline getirenleri, İslâm’ın özünden uzaklaşmış ve İslâm ile bağı koparmış kişiler olarak tanımlar. Ona göre, İslâm’ın birleştirici ve saf öğretisine dönülmediği takdirde, bu tür davranışlar dinin temel prensipleriyle bağdaşmaz.²⁰⁷

Ömer Öngüt, “Fırka-i Nâciye” kavramını İslâm’da hak yolunda yürüyen, Allah’a tam teslimiyetle bağlanmış olan ve sayıca az bulunan bir topluluk olarak tanımlar. Bu kimselerin özellikleri arasında Allah’a gönülden bağlılık, ilahi hükmü beklemek ve sürekli bir dua ve iltica halinde bulunmak yer alır. Öngüt’e göre Fırka-i Nâciye mensupları, tefrika ve ihtilaflardan uzak durarak, tüm mahlûkata şefkat ve merhametle bakabilen, ruhen olgunlaşmış bireylerdir. Bu topluluğun sahip olduğu ilmin, ilahi ilhama dayandığını vurgular. Bu ilim, geleneksel bilgi kalıplarına sığmayan bir nitelik taşır ve yalnızca Allah’ın dilediği kullarına nasip edilen bir lütuf olarak görülür. Öngüt’e göre bu kimseler, Hz. Muhammed’in ahlâkıyla ahlâklanmış, onun manevi terbiyesi altında gelişmiş ve “Fırka-i Nâciye” olarak nitelendirilmişlerdir.²⁰⁸

Öngüt, diğer 72 fırkanın özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Kurdukları dini kuvvetlendirmek için İslâm’mış gibi görünüp Müslümanları soyup mallarını gasp ederler.
- İslâm dininden ayrılmış ve farklı bir isimle ortaya çıkmışlardır.

²⁰⁶ Öngüt, *Sözler ve Notlar 4*, 324-325.

²⁰⁷ Öngüt, *Sözler ve Notlar 5*, 214-222.

²⁰⁸ Öngüt, *Sözler ve Notlar 10*, 74-75.

- Dini parçalamak için birer imam tayin etmişlerdir. Bu imamların her biri ayrı bir din kurmuştur.
- Hz. Peygamber'in hadislerindeki beyanları hafife alırlar.
- Sözleri, davranışları ve yaşamları İslâm dinine uymaz.²⁰⁹

Kendi grubunu kurtuluşa eren fırka, diğer grupları ise yoldan sapanlar olarak değerlendiren Öngüt'ün 72 fırkayı sayarken yer verdiği bu özellikler onun Öngüt cemaati dışındaki gruplara bakışını özetlemektedir. Aşağıda bazılarını zikredeceğimiz bu gruplar Öngüt'ün dünyasında İslâm dairesi dışında sayılarak söz ve fiillerinin İslamla bağdaşmadığı, dini parçaladıkları hatta bilerek Müslüman kisvesi altında göründükleri şeklindeki ithamlarla karşı karşıya bırakılmıştır.

3.2. “İlk Dalâlet Fırkaları”

Ömer Öngüt, İslâm tarihinde Müslümanlar arasında yaşanan bazı üzücü olayların, sapkın itikada sahip kimseler tarafından istismar edildiğini ve bu kişilerin Müslümanları bölüp parçalamayı hedeflediklerini ifade etmektedir. Ona göre bu tür bireyler, ortaya attıkları bozuk fikirlerle kendilerine tabi olanları Hak yoldan saptırarak dalaletle sürüklemektedir. Tarihsel bağlamda, İslâm dünyasında Hâricîlik, Şîilik ve Mu'tezile gibi fırkaları “sapkın” ve “dalâlet fırkaları” şeklinde nitelendirerek, bunların asırlar boyunca ifsat edici faaliyetlerde bulunduklarını ve fitne-fesatlarını sürdürdüklerini vurgulayan Öngüt, bu bozulmaların günümüzde de farklı isimler ve yöntemlerle devam ettiğini savunmaktadır.²¹⁰ Hz. Peygamber'in vefatı sonrası ilk ortaya çıkan ayrışmalar olarak Hâricîler, Şîiler ve Mu'tezile hakkındaki görüşlerinin günümüzdeki gruplara bakışını da beslediği söylenebilir. Nitekim Öngüt bu grupları ve fikirlerini anarken kendi döneminde eleştiri yönelttiği bazı grupların aslında tarihte örneklerinin olduğunu ve cemaatinin bu ayrışmalara karşı dikkatli olması gerektiğini vurgulamayı amaçlamış olmalıdır.

3.2.1. Hâricîler

Hâricîler, İslâm tarihinde özellikle Sıffin Savaşı sırasında hakem olayına itiraz ederek Hz. Ali'ye karşı çıkan ve bu anlaşmazlık sonucunda ondan ayrılan bir grup olarak

²⁰⁹ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 8, 357-362.

²¹⁰ Öngüt, *İslâm İlmihali*, 113.

tanımlanmaktadır.²¹¹ Ömer Öngüt'e göre Hâricîler, Hz. Osman'a karşı isyan eden ve onun öldürülmesini meşru gören kimseler tarafından şekillenen bir yapıya sahiptir. Bu grup, tabiîn döneminde belirgin bir şekilde ortaya çıkmış ve kendi fikirlerini yaymak konusunda son derece kararlı bir tavır sergilemiştir. Ona göre Hâriciler, mezheplerini savunma adına hadis uydurmakta tereddüt etmemiş, kendilerine muhalefet edenleri mümin olarak kabul etmemiştir. Takva ve ihlas söylemlerine rağmen Öngüt'e göre, bu grup sapkınlıkları, inançlarını zorla kabul ettirme çabaları ve taşkınlıklarıyla öne çıkmıştır. Ayrıca, görüşlerini kabul ettirmek için atılgan ve dindar bir görüntü sergilemişler, ancak sorumsuz davranışlarıyla toplumsal düzeni bozmuşlardır. Bu özellikler, Hâricîlerin, İslâm dünyasında ayrışma ve fitneye yol açan önemli bir fırka olarak değerlendirildiğini göstermektedir.²¹²

3.2.2. Şîilik

Şîilik, Hz. Ali'ye ve ehl-i beyt soyuna bağlılık gösteren bir grup olarak ortaya çıkmış ve zamanla mezhepsel bir kimlik kazanmıştır.²¹³ Ömer Öngüt'e göre, Şîilik, Hz. Osman'ın hilafeti döneminde başlamış, ancak esas gelişimini Hz. Ali'nin hilafeti sırasında, onun doğrudan bir katkısı olmaksızın göstermiştir. Hz. Ali'nin şehadeti sonrasında Şîa, farklı görüş ve eğilimlere sahip bir mezhep olarak şekillenmiştir. Ehl-i Beyt'e bağlılıkta aşırı bir tutum sergilemiş ve bu durum, grup içerisinde farklı fırkaların oluşmasına yol açmıştır. Öngüt, Şîiler arasında mutedil gruplar olduğu gibi, aşırıya giderek İslâm'ın ana akidesinden uzaklaşan fırkaların da bulunduğunu ifade etmektedir. Aşırılık noktasında, bazı Şîî fırkaların Hz. Ali'yi ilahlık mertebesine çıkardığı, diğerlerinin ise onu peygamberlik derecesine yükselterek Hz. Muhammed'den üstün gördüğü belirtilmektedir. Öngüt'e göre, bu tür aşırı görüşlere sahip Şîî fırkalar, tarih boyunca Müslümanlar arasında bölünme ve fitneye neden olmuş ve İslam dünyasında büyük sıkıntılara yol açmıştır.²¹⁴

²¹¹ Ethem Ruhi Fıglalı, "Hâricîler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 16/175-178.

²¹² Öngüt, *İslâm İlmihali*, 113.

²¹³ Mustafa Öz, "Şîa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/121-123.

²¹⁴ Öngüt, *İslâm İlmihali*, 113-114.

3.2.3. Mu‘tezile

Mu‘tezile, Emeviler döneminde ortaya çıkmış ve özellikle Abbasi hilafeti döneminde uzun süre İslâm dünyasında etkili olmuştur.²¹⁵ Ömer Öngüt, bu fırkanın sapkın görüşleriyle İslâm âlemini meşgul ettiğini belirtir. Mu‘tezile’nin ilk dönem mensuplarının, görüşlerinde felsefenin etkisi altında kaldıkları, ileri sürdükleri yöntemlerin çoğunu felsefeden aldıkları ifade edilmektedir. Öngüt’e göre, bu durum, onların yaptıkları kıyas ve delillerde açıkça görülmektedir. Mu‘tezile mensuplarının, Müslüman kimliklerini öne çıkarmalarına rağmen, aslında korku, menfaat beklentisi ya da fitne çıkarma amacıyla gerçek inançlarını gizledikleri ileri sürülmektedir. Öngüt, bu fırkanın Müslümanların arasına sızarak onların inançlarını şüpheye düşürecek fikirleri yaymaya çalıştığını ifade eder. Bu durum, İslâm dünyasında ciddi bir tehlike olarak görülmüş ve Mu‘tezile’ye karşı fıkıh ve hadis âlimleri yoğun bir mücadele vermiştir. Mu‘tezile, bazı dönemlerde siyasi iktidarlara yakın ilişki kurarak nüfuz elde etmiş ve bu durum, Ehl-i Sünnet ulemâsının baskı ve eziyet görmesine yol açmıştır. Öngüt, Mu‘tezile mensuplarının, bu mücadele sırasında bazı âlimleri katlettiklerini ve Ehl-i Sünnet’in inançlarını savunma mücadelesini daha da zorlaştırdıklarını belirtmektedir. Bu bağlamda, Mu‘tezile’nin İslâm tarihindeki etkisi hem inanç hem de siyaset açısından önemli bir tartışma konusu olarak değerlendirilmektedir.²¹⁶

3.3. Diğer Kişi ve Gruplara Yönelik Eleştiriler

Bu başlık altında Ömer Öngüt’ün çeşitli cemaat ve fırkalara yönelik eleştirileri ele alınacaktır. Öngüt, bu grupları çoğunlukla itikadî sapmalar, Kur’ân ve Sünnet merkezli anlayıştan uzaklaşma ve siyasi-ideolojik çıkarları din kisvesi altında yürütme gerekçesiyle eleştirmiştir. Hangi cemaatleri, hangi gerekçelere dayanarak tekfir ettiğini ve bu eleştirilerin arka planını ortaya koymaya çalışacağız.

3.3.1. Süleymancılar

Süleymancılık, Süleyman Hilmi Tunahan’ın (ö. 1959) öncülüğünde ortaya çıkan ve ona izafe edilen cemaatin adıdır. Türkiye’nin toplumsal şartları içerisinde ortaya çıkmış fakat

²¹⁵ İlyas Çelebi, “Mu‘tezile” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 31/391-401.

²¹⁶ Öngüt, *İslâm İlmihali*, 114.

günümüzde gerek yurtiçinde gerek yurtdışında yaygın bir örgütlenme ağı bulunmaktadır.²¹⁷ Türkiye’de ekonomik ve toplumsal güce sahip cemaatlerden birisi olan Süleymancılık, Ömer Öngüt’ün farklı sebeplerle itham ettiği gruplardandır.

Ömer Öngüt, Süleymancı cemaate yönelik oldukça sert eleştirilerde bulunmuştur. Bu eleştirilerini özellikle Kalblerin Anahtarı Külliyyatının uzantısı olan cep kitaplarından “Dinleri Süleymancılık, İmanları Para, Has Huyları Gasp, Meslekleri de Dilencilik Olan Süleymancıların İcyüzü” isimli kitabında detaylı bir şekilde dile getirilmiştir. Kitabın başlığından dahi anlaşılacağı üzere Öngüt, Süleymancılarının dinî ve ahlaki duruşunu, maddi çıkar temelli bir yapıya indirgediğini savunmaktadır. Eleştirilerinin merkezinde, cemaatin dine dayalı söylemlerinin özünden sapmış olduğu ve para merkezli bir anlayışla hareket ettiği iddiası yer almaktadır.

Ömer Öngüt, “Sizden bir ücret istemeyen o kimselere tâbi olun; onlar doğru yoldadırlar.”²¹⁸ ayetini referans alarak, cemaatlerin maddi çıkar odaklı faaliyetlerini eleştirmektedir. Ayette geçen ifadelerle dayanarak para toplayan cemaatlerin doğru yolda olmadığını savunmaktadır. Öngüt’e göre, bu tür cemaatler Allah’ın emirlerine ve İslâm’ın özüne aykırı hareket etmekte, bu ayete iman etmemektedirler. Ayrıca, bu cemaatlere maddi destek sağlayan kişilerin de dolaylı olarak İslam dininin zarar görmesine katkıda bulunduklarını belirtmektedir. Öngüt, bu bağlamda, maddi çıkarla hareket eden grupların İslâm’a zarar verdiğini ve dini değerleri zedelediklerini iddia etmektedir.²¹⁹

Ömer Öngüt, Süleymancı cemaatini siyasi ve maddi çıkarlar temelinde eleştirmektedir. Öngüt’e göre, Süleymancılar, hangi parti iktidara gelirse gelsin, siyasi güçlere sırtını dayayarak varlıklarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Cemaatin birkaç talebe üzerinden İslâm dinini öğrettikleri izlenimi verdiğini belirten Öngüt, gerçekte “Süleymancılık dinini” aşılamaaya çalıştıklarını öne sürmektedir. Ayrıca, bu dini örtü altında cemaatin her türlü maddi çıkar odaklı faaliyetlerini sürdürdüğünü savunmaktadır. Öngüt, talebelere yardım bahanesiyle zekat, öşür, fitre, kurban derisi gibi maddi katkılar topladıklarını ve aynı zamanda talebelerden de para aldıklarını iddia etmektedir. Halkın ise bu cemaatin gerçek niyetini anlamadığını ve onları hala samimi Müslümanlar olarak gördüğünü ifade etmektedir.²²⁰

²¹⁷ M. Ali Kirman, *Türkiye’de Bir “Yeni Dinî Cemaat” Örneği Olarak “Süleymancılık”* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000), 159.

²¹⁸ Yâsîn 36/21.

²¹⁹ Ömer Öngüt, *Süleymancılarının İcyüzü* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2018), 11-13.

²²⁰ Öngüt, *Süleymancılarının İcyüzü*, 108.

Ömer Öngüt, Süleyman Hilmi Tunahan'ın kendisinden sonra vekil bırakmamasını, bu yolun devam etmemesi gerektiğinin bir işareti olarak değerlendirmiştir. Öngüt'e göre, Süleyman Hilmi Tunahan bu kararı ile yolunun yanlış ellere düşmesini ve kötüye kullanılmasını engellemeye çalışmıştır. Tunahan'ın böyle bir tedbir almasında, kendisinden sonra bu topluluğun dini, ekonomik ve toplumsal anlamda büyük bir bölücülüğe sebep olabileceği endişesinin etkili olduğunu ifade eder. Günümüz Süleymancıların, Süleyman Hilmi Tunahan'ın adını ve mirasını kendi çıkarları için putlaştırdığını iddia etmektedir. Ona göre, bu putlaştırma sevgi temelli bir bağlılık değil, topluluğun gücünü sağlamlaştırmak ve ekonomik kazanç elde etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Öngüt, bu grubu, dinin özünden uzaklaşarak imanı maddi çıkarlara dönüştürmekle eleştirmiş ve topluluk üzerinde ciddi dini ve ahlaki eleştirilerde bulunmuştur.²²¹

Ömer Öngüt, Süleymancı cemaatinin dışlayıcı ve ayrımcı tutumlara sahip olduğunu iddia ederek, Yahudilerin kendi ırkları dışındaki insanları dinlerine kabul etmedikleri gibi, Süleymancıların da diğer cemaatleri sapkınlık ve küfür içinde gördüklerini ileri sürmüştür. Öngüt'e göre, Süleymancılar, kendi cemaatlerine mensup olmayanların arkasında namaz kılmayı bile reddetmekte ve cemaat dışına çıkanları dini ve dünyevi anlamda mahvolmuş olarak kabul etmektedir. Öngüt özellikle, cemaatten ayrılacak bir talebenin hem dünyada hem de ahirette belini doğrultamayacağına dair telkinlerde bulunduklarını belirtmektedir. Ayrıca, cemaatin zengin ve nüfuzlu kişilerle bağlarını güçlendirmek amacıyla, çeşitli yöntemlere başvurduğu, rüyalar üzerinden manipülasyon yaptığı, iftar ve ziyafetler düzenlediğini öne sürmektedir.²²²

Öngüt, Süleymancı cemaatinin lideri konumundaki Kemal Kaçar'ın "Faiz alınabilir" şeklinde bir beyanının olduğunu ve bununla Kur'an ayetlerini inkar ettiğini iddia etmektedir. Öngüt'e göre faizi helal sayan bu açıklama, Kaçar'ı küfre düşenler arasına sokmakta ve ona tabi olanları da aynı şekilde küfre sürüklemektedir.²²³ Öngüt'e göre faizin helal olduğunu ilk kez Süleymancılar dile getirmiş ve bu konuda çığır açmışlardır. Öngüt, Süleymancıların faizin kapılarını açarak imanı zayıf olanların bu kapıdan

²²¹ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 361.

²²² Öngüt, *Süleymancıların İçyüzü*, 121.

²²³ Öngüt, *Her İsim Bir Dindir*, 8.

uzaklaşmasına neden olduklarını ifade eder. Faiz ve diğer mali hususlarda topladıkları para ve öşürlerle bu çıkışın öncüsü olduklarını ileri sürer.²²⁴

3.3.2. Refahçılar

Ömer Öngüt her ne kadar siyasetle ilgilenmediğini belirtse de Milli Görüş hareketi içerisinde çıkan bir siyasi parti olan Refah Partisi ve destekçilerini hedef alarak genel başkanı olan Necmettin Erbakan’a ağır eleştirilerde bulunmuştur. Öngüt, Erbakan’ın Bolu’da yaptığı bir konuşmasında “Burada bir veli varmış! Refah’a hizmet mi etti de veli oldu?” şeklindeki ifadesine²²⁵ atıfta bulunarak bu sözlerin altında iki önemli anlamın gizli olduğunu belirtmiştir. Ona göre birincisi, uluhiyet iddiası; ikincisi ise Refah Partisi’ni adeta yeni bir din olarak ilan ettiğini düşündüren bir beyanıdır. Öngüt, Erbakan’ın Refah Partisi dışında bir partiye oy verenleri “patates dininden saydığını” söylemiş²²⁶ ve bu sözlerle küfre düştüğünü iddia etmiştir.²²⁷ Ayrıca, ona tabi olanların da aynı şekilde küfre düştüklerini, bu kişilerin hem kendilerini hem de amellerini kaybettiklerini belirtmektedir. Öngüt’e göre, bu kimseler küfürlerinde ısrar ederlerse hem dünya hem de ahirette lanete uğrayacaklardır. Bu nedenle, pişman olup tövbe etmeleri gerekir.²²⁸ Öngüt’e göre, Erbakan’ın hitapları ve politikaları İslâm’ın temel prensiplerinden sapmalar barındırmakta ve Refah Partisi’nin ideolojisi, İslâm’ı olduğu gibi yansıtmak yerine, onun yerine geçtiği iddia edilen bir “Refah dini” oluşturmaktadır.²²⁹ Öngüt’e göre Erbakan, “Hak geldi, batıl gitti.”²³⁰ söylemini kullanarak dini bir misyon yüklenmiş ve bunun sonucunda samimi Müslümanları kendine çekmiştir. Öngüt, Erbakan’ın çevresinde geniş bir kalabalık toplandığını, fakat zamanla bu topluluğun maddi kazanç peşinde olduğunu iddia etmiştir. Bu bağlamda, ona göre Erbakan’ın kurduğu hareket, İslâm’ın saf inanç esaslarını saptırarak kendi anlayışını “yegane İslâm” olarak tanıtmış ve bu durum, Öngüt’ün tabiriyle imanı maddi çıkarlarla değiştiren bir tutum olarak değerlendirilmiştir. Öngüt’ün burada, özellikle Erbakan’ın siyasi ideolojisinin dini argümanlarla iç içe geçirilmesi ve İslâm’ın kendisinden uzaklaşarak yeni bir yorum

²²⁴ Ömer Öngüt, *İslâm Dini ve Vehhâbîlik Dini* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2002), 469.

²²⁵ Anayasa Mahkemesi Kararı, “Siyasi Partiler Kararları”, 1/1 (1998), (Erişim 1 Mayıs 2025).

²²⁶ Ergün Poyraz, *MNP’den FP’ye İhanetin Belgeleri* (Ankara: MK Yayıncılık, 1998), 34.

²²⁷ Hakikat, “Hakikat Dergisi” (Erişim 17 Ocak 2025).

²²⁸ Öngüt, *Her İsim Bir Dindir*, 10-13.

²²⁹ Öngüt, *Sözler ve Notlar 1*, 151.

²³⁰ Kanal 7 Arşiv, “Necmettin Erbakan: ‘Hak Geldi Batıl Zail Oldu’”, *YouTube* (6 Ağustos 2021), 00:00:36-00:00:42.

geliştirilmesi tehlikesine dikkat çekmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Nitekim ifadelerine göre, dini bir parti kendisini İslam ile özdeşleştirdiği zaman, cemaat ve lideri ilahlaştırılarak Müslümanların inançlarından sapmasına yol açmış, böylece dini değerlerin yerini dünyevi kazançlar almıştır.²³¹

Öngüt ayrıca Erbakan'ın Alevîlere yönelik "Kardeşimizdir." ifadesini kullandığını ve bu ifadesiyle Allah'ın emirleriyle çeliştiğini ve küfre düştüğünü iddia etmektedir. Öngüt'e göre Kur'an, müminlere kâfirleri dost edinmeme emrini net bir şekilde bildirirken, Erbakan'ın Yahudi ve Hristiyanları Müslümanlarla eşit görmesi bu emre aykırıdır ve inkâr anlamına gelir. Bu bağlamda, Öngüt'ün eleştirileri, İslâm'ın iman ve küfür sınırlarını koruma vurgusuna dayanmakta, siyaset ve dinin bir arada yürütülmesi gerektiğine inanan yaklaşımları açık bir şekilde reddetmektedir. Öngüt, İslâm'ın kesin hükümlerinin siyasal düzlemde esnetilmesini veya yorumlanmasını tehlikeli bir sapma olarak görmüş ve bu tür yaklaşımları şiddetle eleştirmiştir.²³² Bu eleştiriler, dinin siyasi amaçlarla kullanılmasına karşı duyduğu hassasiyeti ve bu hassasiyetin dini bütünlük üzerindeki önemine işaret etmektedir.

3.3.3. Kaplancılar

Cemalettin Kaplan, Türkiye'de uzun süre imamlık, vaizlik, Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığı, Adana Müftülüğü gibi görevlerde bulunduktan sonra 1981 yılında emekli olmuş ve Almanya'ya giderek orada dernek faaliyetleri yürütmeye başlamıştır.²³³ Kaplan, İslâm ümmetinin bir an dahi halifesiz ve imamsız kalmasının dinen caiz olmadığını savunmuş ve bu görüşü doğrultusunda çeşitli İslâmi gruplara birlik çağrısında bulunmuştur. Bu düşüncesinin bir yansıması olarak, 1992 yılında Anadolu Federe İslam Devleti'ni ilan etmiş, ardından 8 Mart 1994 tarihinde Hilafet Devleti'ni kurduğunu duyurarak kendisini halife ilan etmiştir.²³⁴

Ömer Öngüt, Cemalettin Kaplan'ı ağır bir şekilde eleştirmektedir. Öngüt'e göre, Cemalettin Kaplan sahte hilafet iddiasında bulunan, dini ve vatanını küçük düşürerek Müslümanlara zarar vermiş bir şahsiyettir. Bu eleştirilerde, Kaplan ve oğlunun Almanlar tarafından desteklendiği, din üzerinden menfaat elde ederek "Kaplancılık" olarak

²³¹ Hakikat, "Ömer Öngüt - Mücadelesi".

²³² Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 499-501.

²³³ Cemaleddin Hocaoglu Kaplan, *İslam'ın Temel Hükümleri* (Köln: İslam Yayınevi, 1984), 192-193.

²³⁴ Cemaleddin Hocaoglu Kaplan, *Şûra ve Emîrü'l-Mü'minîn* (Köln: 1994), 38-39.

adlandırılan bir anlayışı yaymaya çalıştıkları vurgulanmaktadır. Öngüt, Kaplan'ın “iman hırsızlığı” yaparak saf ve temiz Müslümanların imanını zedelediğini ve topladığı büyük miktardaki paralarla hem kendisinin hem de oğlunun dini çıkarları için değil, maddi menfaat için çalıştığını ifade etmektedir. Öngüt ayrıca Kaplan'ı ve takipçilerini fâsık olarak nitelendirmekte ve onların İslâm'a zarar veren bir grup olduklarını söylemektedir.²³⁵

Ömer Öngüt, Cemalettin Kaplan'a dair görüşlerinde, Kaplan'ın İslâm'ı ve Türkiye'yi hedef alan zararlı bir figür olduğunu öne sürmektedir. Öngüt'e göre, Kaplan, iyi niyetli bir kişi gibi görünmeye çalışsa da asıl amacı İslâm'a ve Türkiye'ye zarar vermek üzerine kuruludur. Özellikle Almanya'da faaliyet gösteren Kaplan'ın, Türk bayrağına ve Türkiye'ye yönelik aşağılayıcı ifadeler kullanması ve bu doğrultuda propaganda yapması,²³⁶ Öngüt tarafından açık bir küfür ve vatana ihanet olarak değerlendirilmektedir. Bu tutumun, İslâm'ın toplumsal birliğe ve bölünmeye karşı koyan ilkeleriyle çeliştiği, dolayısıyla Kaplan'ın eylemlerinin hem dini hem de milli değerler açısından kabul edilemez olduğu ifade edilmektedir. Öngüt, Kaplan'ın bu tür söylem ve eylemlerini, bir dinî ihanet girişimi ve kendi anlayışına dayalı bir din oluşturma çabası olarak yorumlamaktadır.²³⁷

3.3.4. Nurcular ve “Narcılar”

Said Nursi (1876–1960), Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyet Türkiye'sine uzanan süreçte yaşamış önemli bir İslâm âlimidir. “Bediüzzaman” unvanıyla tanınan Nursi, özellikle Risale-i Nur Külliyyatı ile tanınır. İlmi birikimi, güçlü hitabeti ve sosyal meseleler karşısındaki duruşu sayesinde geniş bir takipçi kitlesi oluşturmuş; dinî-sosyal düşünce dünyasında derin etkiler bırakmıştır.²³⁸ Said Nursi'nin başlattığı dinî-fikrî akım olan Nurculuk, Cumhuriyet döneminde doğup gelişen dini ihyâ hareketidir. Ömer Öngüt, Nurcular'a olan eleştirisini Fethullah Gülen üzerinden yapmıştır. Fethullah Gülen hareketi, genel itibarıyla Nurculuk geleneğinden doğmuş olmakla birlikte, zaman içerisinde Said Nursi'nin düşünsel mirasından önemli ölçüde sapmalar göstermiştir.

²³⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar 10*, 555-556.

²³⁶ Erkan Perşembe, “Almanya'da Türklere Ait Dini Kuruluşlar”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (1996), 178.

²³⁷ Öngüt, *Her İsim Bir Dindir*, 14-15.

²³⁸ Alparslan Açıkgenç, “Said Nursi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2018), 35/565-572.

Nihayetinde, 15 Temmuz 2016'daki askerî darbe teşebbüsünde hareketin merkezi bir rol oynaması, sadece Türkiye kamuoyunda değil, Nurcu çevrelerde de ciddi bir kırılmaya yol açmıştır. Birçok Nurcu grup, bu yapının Said Nursi'nin çizgisinden saptığını ve onun ismini artık istismar ettiğini dile getirmiştir.

Ömer Öngüt'ün, Nur Cemaatine ilişkin eleştirilerinin Fethullah Gülen üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Gülen'i Nur cemaatinden ayrı bir kategoride, Said Nursi'yi ise ayrı bir bağlamda ele almıştır. Said Nursi'yi "Nur yolunda bir zat" olarak nitelendirirken, vefatının ardından ortaya çıkan Nurculuk hareketinin ve Fethullah Gülen'in, onun adını kullanmalarına rağmen aslında onun yolundan sapmış olduğunu ifade etmektedir.²³⁹

Ömer Öngüt'e göre Said Nursi, Allah'ın zahirî ilim, tarikat ilmi ve marifetullah ile donattığı faziletli bir zattır. Bütün gayesi imanı kurtarmak ve imanlı Müslümanlar yetiştirmek olup, hayatı boyunca Allah'ın ve Peygamber'in emirlerine gönülden bağlı kalmış, istikametten asla sapmamıştır. Ömrünün sonuna kadar bu yolda mücadele etmiş, her türlü cefaya katlanmış, ancak dinde ve imanda en küçük bir taviz dahi vermemiştir. Ona tabi olanlar da harama ve helale büyük bir hassasiyet göstermiş, asla kimseden para toplamamış ve dilenmemiştir. Ona göre Said Nursi ibadete son derece düşkün olup, siyasetten şiddetle kaçınmış ve talebelerini de siyasetten menetmiştir. 1960 yılındaki vefatından sonra, ona yakın olanlar yolunu izlemeye çalışmış, birçok sahada hayırlı hizmetler yapmışlardır. Ancak Öngüt'e göre bu birliktelik uzun süre devam etmemiş, Said Nursi'nin vefatının ardından ona tabi olanların bir kısmı takva yolunu benimserken, bazıları siyasetin içine sürüklenmiş, kimileri şöhret peşine düşmüş, kimileri ise dünya nimetlerine dalmıştır. Sonuç olarak, bu büyük zatın hakiki izinden gidenler kurtuluşa ermiş, ancak bu yolda sebat edenlerin sayısı zamanla giderek azalmıştır.²⁴⁰

Öngüt'e göre, Nurculuk, Said Nursi ve onun yolunda olanlarla sınırlı kalmıştır. Günümüzde kendilerini "Nurcu" olarak tanımlayanların, hakikatte Said Nursi'nin izinden gitmediklerini ve bu nedenle artık onlara "Nurcu" denemeyeceğini ifade ederek onları "Narcı" olarak isimlendirir.²⁴¹

²³⁹ Ömer Öngüt, *Hainlerin İçyüzü* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2009), 499.

²⁴⁰ Öngüt, *Hainlerin İçyüzü*, 500-501.

²⁴¹ Ömer Öngüt, *İslam Dini'ne ve Vatanımıza İhanet Eden Hainlerin İç Yüzü* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2009), 499- 501.

Ömer Öngüt, Fethullah Gülen'in Said Nursi'nin yolunda olduğu iddialarını kabul etmemektedir. Nursi'nin, maddi beklentilerden uzak durduğunu ve her lokmasının helal olmasına dikkat ettiğini belirten Öngüt, Fethullah Gülen'in ise bu çizgiden saptığını ileri sürmektedir. Dolayısıyla cemaatin maddi faaliyetleri de bu bağlamda Öngüt'ün eleştirdiği hususlardandır. Tıpkı diğer cemaatlere yönelik eleştirilerinde olduğu gibi, Nur cemaatinin de toplu yemek organizasyonları adı altında halktan para topladığını ve bu yolla haram kazanç elde ettiğini öne sürmektedir. Öngüt'e göre bu tür davetler ve yenen yemekler İslâm'ın helal-haram sınırlarını ihlal etmektedir.²⁴²

Ömer Öngüt, Gülen'in basın-yayın organlarında verdiği röportajlar ve beyanlar aracılığıyla, kadınların başlarını örtmelerinin iman meselesi kapsamında bir zorunluluk arz etmediğini dile getirmesini de eleştirmektedir. Daha önce de ifade edildiği üzere Gülen'in, temel iman meseleleri dururken teferruat konularına odaklanılmaması gerektiği yönündeki söylemlerini Öngüt, "Narcılık" dinine göre yapılan açıklamalar olarak nitelendirmektedir. Zira, İslâm dininde tesettür farz olup, bu hususu teferruat olarak nitelendirmek, İslâm'ın sınırlarını aşmak anlamına gelmektedir. Ayrıca Öngüt, Asr-ı Saâdet döneminde Benî Kaynuka Yahudilerinden bir kuyumcunun mümin bir kadının tesettürüne el uzatmasının savaş sebebi sayıldığını ve bu olayın, Yahudi erkeklerinin öldürülmesiyle sonuçlandığını örnek göstererek, tesettürün İslâm'daki önemini vurgulamaktadır.²⁴³

Ömer Öngüt, Fethullah Gülen'in tarikatlar hakkında yaptığı beyanlarına yönelik eleştirilerde de bulunmaktadır. Öngüt Gülen'in, "Tarikatlar bir dönemdeki misyonlarını yerine getirmişlerdir, artık zaman fertlerin değil, cemaatin zamanıdır." şeklindeki sözlerini "necip tarikatlara karşı bir duruş" olarak görüp eleştirmektedir. Öngüt'e göre, bu yaklaşım, tarikatların İslâm tarihinde oynadığı önemli rolü göz ardı etmektedir. Nitekim, Said Nursi her daim tarikatların önemine vurgu yapmıştır. Öngüt, Gülen'in sözlerinin, Nursi'nin bu görüşlerine aykırı olduğunu ve İslâmi geleneğin önemli bir parçası olan tarikatlara karşı haksız bir eleştiri içerdiğini savunmaktadır.²⁴⁴

Ömer Öngüt, Fethullah Gülen'in Fener Rum Patrikhanesi Başpiskoposu Patrik Bartholomeos ile gerçekleştirdiği hoşgörü toplantılarını sert bir dille eleştirmektedir. Öngüt, Gülen'in bu toplantılarda Hıristiyan temsilcilerini bir araya getirdiğini ve Patrik

²⁴² Öngüt, *Narcıların İç Yüzü*, 72-79.

²⁴³ Öngüt, *Sözler ve Notlar 7*, 409-412.

²⁴⁴ Öngüt, *Narcıların İç Yüzü*, 33,34.

Bartholomeos ile dostane bir ilişki kurarak kucaklaştığını, karşılıklı hediyeler verdiklerini belirtmektedir. Öngüt'e göre, bu tür yakınlaşmalar, İslâm'ın düşmanlarıyla dost olmayı yasaklayan Kur'ân ayetlerine aykırıdır. Gülen ve takipçilerinin, İslam düşmanı olarak nitelendirilen kimselerle dostluk kurmasını, Allah'ın müminleri kâfirleri dost edinmemeleri konusunda uyardığı ilkelere karşı bir ihlal olarak görmektedir. Patrik Bartholomeos'un, Öngüt tarafından "İslâm ve Türkiye'ye zarar veren bir figür" olarak tanımlanması, bu dostluğun kabul edilemez olduğunu göstermektedir. Öngüt, Hristiyanlarla yapılan bu tür yakınlaşmaların İslâm'dan taviz vermek anlamına geldiğini ve hoşgörü adı altında İslâm'ın küçük düşürüldüğünü ileri sürmektedir. Hz. Muhammed'in gayrimüslimlere ancak tebliğ amacıyla gittiğini vurgulayarak, Bartholomeos'un İslâm karşıtı faaliyetleri nedeniyle büyük bir tehlike oluşturduğunu belirtmektedir.²⁴⁵

Ömer Öngüt şimdiye kadar ortaya koymuş olduğumuz tekfirci tavrını Gülen'e karşı da göstermiştir. Fethullah Gülen'i "hoşgörü" kavramını öne çıkararak çevresindekileri rahatça İslâm'dan uzaklaştırmakla suçlayarak kendi ifadeleriyle "küfre sokmuş" bir şahsiyet olarak tanımlamıştır.²⁴⁶ Bu yaklaşımını "şeytanı bile hayrete düşürecek bir hilekârlık" olarak nitelendiren Öngüt, Gülen'in bu faaliyetlerinin dinin temel ilkelerine ters düştüğünü iddia etmiştir. Ayrıca Öngüt, Gülen'in ve bu tür faaliyetlere öncülük edenlerin, İslâm'dan uzaklaşmalarının cehennem ile sonuçlanacağını ifade etmiştir.²⁴⁷

Ömer Öngüt'ün Fethullah Gülen hakkındaki görüşleri, 2016 yılındaki darbe girişimi sonrasında müntesipleri tarafından vurgulanan önemli bir konu olmuştur. Bu çevrelere göre, Öngüt, Gülen ve cemaatinin vatan haini olduklarına ve dış güçlerle ilişkili olduklarına yönelik açıklamalarda bulunmuş, özellikle 1994'ten itibaren yayınlanan çeşitli dergi, makale ve kitaplarında bu uyarıları dile getirmiştir. Müntesipleri, Öngüt'ün Gülen hareketinin gerçek yüzünü yıllar öncesinden öngördüğünü savunur ve Öngüt'ün Gülen hareketi ve benzeri bölücü gruplar tarafından tehdit ve iftira gibi karalama kampanyalarına maruz kaldığını iddia ederler. Bu iddialar, Öngüt'ün Gülen cemaati ve benzeri yapılarla ilgili eleştirilerinin, onların Türkiye'ye zarar verme potansiyeli taşıdığı inancıyla güçlendiğini göstermektedir. Müntesiplerine göre Öngüt, cemaatin devletin

²⁴⁵ Öngüt, *Narcıların İç Yüzü*, 53-71.

²⁴⁶ Öngüt, *Hainlerin İçyüzü*, 489-491.

²⁴⁷ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 7, 433.

ulusal güvenliğine karşı bir tehdit oluşturduğunu önceden sezmiş ve bunu insanlara duyurmuştur.²⁴⁸

Öngüt, özellikle basın organlarının İslâm'a ve Müslüman değerlere yönelik eleştirel tavrını hatırlatarak, aynı basının Fethullah Gülen'e verdiği desteğin arkasında İslâmi değerlere hizmet etmeyen bir yapı gördüğünü savunur. Ona göre, Gülen'in çalışmaları İslâmiyet'i yüceltmekten ziyade farklı amaçlara hizmet ettiği için, basın tarafından olumlu bir şekilde yansıtılmaktadır. Öngüt, medya desteğini Gülen'in İslâm'dan uzak bir çizgi izlemesine bağlar. Medyanın İslâmi değerlere ve tesettür gibi temel dini sembollere savaş açarken, aynı zamanda Gülen'i desteklemesini ele alarak, bu desteğin ancak İslâm'a uzaklaşma ile açıklanabileceğini belirtir. Ayrıca, Said Nursi ile Gülen arasında bir kıyaslama yapar ve basının Said Nursi'yi eleştirirken Gülen'i övmesini, iki ismin İslâm'a yaklaşımlarındaki farkla ilişkilendirir. Öngüt'e göre, Said Nursi İslâm'a ve Müslümanlara hizmet etmeyi seçerken, Gülen'in Yahudi ve Hıristiyanlarla yakın ilişki kurarak farklı bir yön izlediğini ifade eder.²⁴⁹

Ömer Öngüt, Fethullah Gülen ve Nur Cemaati hakkındaki eleştirileri nedeniyle söz konusu cemaatin dikkatini çekmiştir. Öngüt'ün müntesiplerinin aktardığına göre, Nur Cemaati mensupları, onu ve takip ettiği yolu itibarsızlaştırmak amacıyla çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu bağlamda, Öngüt'ün adını gayrimeşru yapılarla ilişkilendirmeye çalıştıkları iddia edilmektedir. Ayrıca, bu süreçte kendisinin ve yakın çevresinin hastane ziyaretlerine kadar takip edildiği, telefonlarının dinlendiği ve vakfının çevresine kameralar yerleştirilerek giriş çıkışların izlendiği ileri sürülmektedir. Bunun yanı sıra, çeşitli taciz ve baskı girişimlerinin de yaşandığı öne sürülmektedir.²⁵⁰

3.3.5. Işıkçılar

Ömer Öngüt, kendisini İmâm-ı Râbbânî'ye (ö.1023/1624) dayandıran ve "Işıkçılık Cemaati" olarak yaygınlaşan Hüseyin Hilmi Işık ve onun takipçilerine yönelik eleştirilerinde, onların yazdığı eserler ve din anlayışları üzerinden önemli noktalara dikkat çeker. Hüseyin Hilmi Işık'ın, tarikat geleneğini yazdığı kitaplar yoluyla zahiren sürdürme çabası, Öngüt tarafından derin bir sorgulamaya tabi tutulur. Ona göre, Işık'ın bu çabaları yalnızca şekilsel düzeyde kalmakta ve takipçilerini İslâm'ın asıl prensiplerinden

²⁴⁸ Hakikat, "Ömer Öngüt - Mücadelesi" .

²⁴⁹ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 7, 492-493.

²⁵⁰ Yavuz, "Başyazı", *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 276 (Ocak 2025), 23.

uzaklaştırmaktadır. Öngüt, Işık ve onun yolunda gidenleri, dinin ruhani boyutunu ihmal ederek tamamen dünyevi bir bakış açısına kaymakla suçlar. Bu eleştirisinde, onların Allah'ın haram kıldığı faize daldıklarını, hadisleri göz ardı ettiklerini ve dinin temel prensiplerini terk ettiklerini belirtir. Bu durumu, yeni bir isim altında türeyerek İslâm'dan uzaklaşma ve farklı bir din anlayışı oluşturma çabası olarak değerlendirir.²⁵¹

Ömer Öngüt, Nakşibendiyye tarikatına bağlı önemli şahsiyetlerden Seyyid Abdülhakim Arvâsî'nin (ö.1943) vefatının ardından, onun yerine halef bırakmamasını manidar bulmuş ve bu durum üzerinden çeşitli eleştirilerde bulunmuştur. Hüseyin Hilmi Işık'ın, Arvâsî'nin çizdiği yolu yazdığı eserler aracılığıyla zahiren devam ettirme gayretini, maneviyat açısından sorunlu bir yaklaşım olarak değerlendirmiştir. Öngüt, bu tür çabaların, tarikatın özünden sapmalara yol açtığını ve bu süreçte bireylerin manevi hayatlarını olumsuz etkilediğini belirtmiştir.²⁵²

3.3.6. İsmailağa Cemaati

Ömer Öngüt, Çarşamba Cemaati olarak da bilinen Mahmut Ustaosmanoğlu öncülüğünde şekillenen İsmailağa Cemaatini eleştirirken, görünümünün İslâmi bir kimliği çağrıştırdığını ancak içsel niyet ve eylemlerinin İslâm'ın temel ilkelerine uygun olmadığını savunur. Bu eleştirisinde, cemaat üyelerinin kıyafetleriyle topluma güven vermeye çalıştığını fakat gerçekte yaptıkları bazı eylemlerin İslâm'ın ilkelerine aykırı olduğunu belirtir. Şeriatın, Allah'ın emir ve yasakları doğrultusunda yaşamayı zorunlu kıldığını savunan Öngüt, bu tarz davranışların dini, dünyevi çıkarlar uğruna kullanmak anlamına geldiğini ileri sürer.²⁵³

3.3.7. Yaşar Nuri Öztürk

Türkiye'de Kur'âncılık akımının temsilcilerinden olarak temayüz eden İlahiyatçı profesör Yaşar Nuri Öztürk de²⁵⁴ Ömer Öngüt'ün eleştirdiği isimlerdendir. Öngüt, Yaşar Nuri Öztürk'ün İslâm'a dair yorumlarını eleştirirken özellikle mucize ve keramet kavramlarına yönelik farklılıkları vurgular. Öngüt'e göre mucizeler, Allah tarafından peygamberlere, nübüvvetlerinin hakikatini halka göstermek amacıyla verilmiş olağanüstü olaylardır ve

²⁵¹ Öngüt, *Sözler ve Notlar*, 483-484.

²⁵² Öngüt, *Her İsim Bir Dindir*, 20.

²⁵³ Öngüt, *Refah Dini'ne Mensup Mahmut Efendi'nin Mollalarına Cevaptır*, 35-40.

²⁵⁴ Mehmet Ali Büyükkara, *Çağdaş İslami Akımlar* (İstanbul: Klasik Yayınları, 2016), 222.

bu mucizelerin yalnızca Allah'ın izniyle gerçekleştiğini belirtir. Kur'an'daki çeşitli ayetlere dayanarak, mucizelerin ilahi iradenin bir göstergesi olduğunu savunur. Bu bakış açısına göre, mucizeler doğrudan Allah'ın kudretiyle gerçekleşirken; velilerin gösterdiği kerametler de aynı ilahi gücün bir yansıması olup, bu kerametler peygamberlerin mucizelerine bir işaret niteliğindedir. Öte yandan, Yaşar Nuri Öztürk'ün, mucizeleri ve evliya kerametlerini “telekinezi” gibi bilimsel terimlerle açıklaması,²⁵⁵ Öngüt tarafından İslâm'ın özüne aykırı bir yorum olarak değerlendirilir. Öngüt'e göre telekinezi, Allah'ın insana verdiği düşünce gücünün, Allah'a yaklaşma ve onu anlama yerine, dünyalık kazanımlar ve ego tatmini için kullanılmasıdır. Öngüt, telekinezi kavramının İslâm'ın ruhuna uygun olmayan, daha çok nefsanî bir yönü olduğuna inanır. Bu nedenle, mucizeler ve kerametlerin ilahi irade dışında bir güçle açıklanmasını, iman açısından sakıncalı bulur ve bu tür yorumların küfre varabileceğini ifade eder.²⁵⁶

Ömer Öngüt, Yaşar Nuri Öztürk'ün Kur'an'daki İslâm kitabında yer alan bazı yorumlarını, özellikle Fîl vakasına dair açıklamalarını, Kur'an ayetleriyle çeliştiği gerekçesiyle eleştirmektedir. Öztürk'ün, Fîl Sûresi'ndeki “siccîl” ifadesini modern bir açıklama çerçevesinde veba mikropları olarak yorumlaması,²⁵⁷ Öngüt tarafından ayetin asli anlamından uzaklaşmak olarak değerlendirilir. Bu yorumun, Fîl vakasının mucizevi boyutunu göz ardı ettiğini düşünen Öngüt, ayetin ilahi bir doğaüstü olayı simgelediği görüşündedir ve bu tür yorumların ayetlerin anlamını değiştirebileceğini savunur. Ayrıca, Öngüt, bu tür yorumların “Muhalefet et, meşhur olursun” anlayışının bir yansıması olduğunu belirtmekte ve bu tür söylemlerin inançları zedeleyeceğini savunmaktadır. Bu bağlamda, Öztürk'ün ve onun gibi düşünen reformcuların ilahi mucizeleri açıklarken kullandıkları dilin, inanç açısından tehlikeli bir yol açtığını ifade eder.²⁵⁸

Yaşar Nuri Öztürk, reenkarnasyon inancının İslâm'da var olduğunu öne sürmektedir.²⁵⁹ Öngüt bu görüşü İslâmi inançlara göre son derece tartışmalı ve kabul edilmez bir düşünce olarak değerlendirir ve bu tür batıl inançların İslâm dininin özüne aykırı olduğunu belirtir. Ona göre, ruh göçü olarak adlandırılan bu fikir, sadece insanları Allah'tan uzaklaştırmakla kalmaz, aynı zamanda dinin hesap ve sorumluluk esaslarını da zayıflatmayı amaçlamaktadır. Öngüt, tenasüh fikrinin dinin özünden sapma ve insanları

²⁵⁵ Yaşar Nuri Öztürk, *Kur'an'ı Tanıyor Musunuz* (İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 2013), 66.

²⁵⁶ Ömer Öngüt, *Ahir Zaman Alimleri* (İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1999), 5-20.

²⁵⁷ Yaşar Nuri Öztürk, *Kur'an'daki İslam* (İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 1994), 44-45.

²⁵⁸ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 7, 345.

²⁵⁹ Yaşar Nuri Öztürk, *Çıplak Uyarı* (İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 1992), 200.

inançlarından koparma çabası olarak görüldüğünü ifade eder. Bu bağlamda, batıl inançların yayılması, bireylerin İslâmi değerleri sorgulamasına ve sonuç olarak inanç sistemlerini zayıflatmasına neden olabilecektir. Öngüt'e göre, bu tür sapkın fikirlerin peşinden gidenlerin asıl amacı, toplumun manevi değerlerini sarsmak ve dinî esasları zedelemektir.²⁶⁰

Öngüt'ün aktardığına göre Öztürk, mehdilik kavramını reddetmektedir.²⁶¹ Öngüt, Öztürk'ün mehdilik konusundaki görüşlerini eleştirerek, İslâm inancının bu önemli boyutunu reddetmesini İslâm'ın tarihi ve inanç yapısıyla çelişkili bulmaktadır. Ona göre mehdînin varlığına dair hadislerin ve bu hadislerin ortaya koyduğu genel kabul, Müslüman toplulukların inanç ve değer sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu nedenle, mehdî kavramının yadsınması, Müslümanların geleneksel inançlarını sorgulamalarına yol açabilmektedir.²⁶²

3.3.8. Edip Yüksel

Ömer Öngüt, Kur'ancı akımın temsilcilerinden Edip Yüksel'in Hz. Muhammed ve O'nun sünnetine yönelik eleştirel yaklaşımını İslâmi esaslarla çelişkili bulur ve bu durumu İslâm inancının temel unsurlarına bir meydan okuma olarak değerlendirir. Yüksel, yalnızca Kur'ân'ın rehber olarak yeterli olduğunu savunmakta ve hadis kaynaklarını reddetmektedir.²⁶³ Öngüt ise, İslâm inancının hem Kur'ân hem de sünnetle bir bütün olarak anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır. Hadis ve sünnetin inkâr edilmesinin, Hz. Muhammed'in söz ve davranışlarını geçersiz kılma tehlikesi taşıdığını ifade eder. Öngüt, Edip Yüksel'in namaz konusunda Kur'ân'ı yanlış yorumladığını²⁶⁴ ve İslâm'ın temel ibadetlerinden olan namazı küçümseyerek müşriklerin uygulamalarına yakın bir namaz anlayışını savunduğunu öne sürmektedir. Ona göre Hz. Muhammed'in sünneti hafife alınarak ibadetler basitleştirilmektedir. . Öngüt ayrıca, Edip Yüksel'in "sahte peygamber" olarak tanınan Reşad Halife'ye (ö. 1990) biat ettiğini, hatta onun temsilciliğini yaptığını dile getirir. Bu değerlendirmeye göre Öngüt, Yüksel'in Halife'nin takipçisi olduğunu ve bu bağlantının inanç açısından bir sapma teşkil ettiğini belirtmektedir.²⁶⁵

²⁶⁰ Öngüt, *Sözler ve Notlar 10*, 559-562.

²⁶¹ Öztürk, *Kur'ân'daki İslam*, 613.

²⁶² Öngüt, *Sözler ve Notlar 7*, 357-359.

²⁶³ Edip Yüksel, *Mesaj: Kur'an Çevirisi* (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 2013), 12.

²⁶⁴ Edip Yüksel, "Kur'an'a Göre Namaz", *19.org* (Erişim 2 Mayıs 2025).

²⁶⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar 10*, 569-574.

Esasen Ömer Öngüt'ün Edip Yüksel'e yönelik eleştirileri, Yüksel'in İslâm'ın temel ibadetlerini yerine getirmemesi, abdest ve namaz gibi ibadetlere riayet etmemesi üzerine odaklanır. Öngüt'e göre, İslâm'ın emirlerini uygulamayan ve günlük ibadetleri yerine getirmeyen bir kişinin İslam hakkında rehberlik yapmaya veya dini temsil etmeye kalkışması uygun değildir. Bu tür eksiklikler, Öngüt'ün ifadesiyle, nefsin aldatıcı etkisi ve şeytani eğilimlerin etkisiyle dinin özünden uzaklaşmaya yol açar. Edip Yüksel'in “Kur'ân ölümler için değil, diriler içindir.” söylemi,²⁶⁶ İslâm'da ölümler için yapılan dualar ve Kur'ân okumanın hikmeti konusunda farklı yorumlara sebep olmuştur. Ömer Öngüt bu yaklaşımı eleştirerek, ölümler için yapılan duaların ve Kur'ân okumanın, yaşayan müminlerin vefat edenlere sevap ve rahmet niyetiyle sunduğu değerli bir uygulama olduğuna dikkat çeker. Ona göre bu tür ibadetlerin reddedilmesi, hem İslâm toplumlarındaki köklü geleneklerin ve dinin buyruklarının yanlış anlaşılmasına sebep olur hem de ölümlerin ahirette faydalanacağı dualardan mahrum bırakılmalarına yol açar.²⁶⁷

3.3.9. Reşad Halife ve Selman Rüşdi

Selman Rüşdi, Hindistan doğumlu Britanyalı romancı olup, özellikle Şeytan Ayetleri adlı eseriyle İslâm dünyasında büyük tepki toplamış ve Hz. Peygamber'e hakaret ettiği gerekçesiyle küresel ölçekte eleştirilmiştir. Reşad Halife ise, “19 mucizesi” olarak bilinen 19'culuk akımını ortaya atan, Kur'ân'ın yalnızca matematiksel yapısıyla açıklanabileceğini savunan Mısırlı bir biyokimyager ve Kur'âncı yazardır. Ömer Öngüt, eserlerinde ve sohbetlerinde hem Rüşdi'yi hem de Halife'yi İslâm'a, Hz. Peygamber'e ve Kur'ân'a yönelik yaklaşımları sebebiyle sert biçimde eleştirmiştir.

Öngüt, bu kişilerin İslâm'a ve peygambere dil uzatarak iftira attıklarını, İslâm inancına göre peygambere iman etmeyen kişilerin Müslüman olarak kabul edilemeyeceğini savunmaktadır. Bu bağlamda, Selman Rüşdi ve Reşad Halife'nin de Müslüman olmadıklarını ifade eder. Ayrıca Öngüt'e göre bu kişilerin, İslâm'ın Batı'da artan etkisinden rahatsızlık duydukları için İslâm'a zarar vermeye çalıştıklarını belirtir. Bu çabalar arasında İslâm'ın temel öğretilerini saptırmak, Kur'ân'ı tahrif etme girişimleri ve peygamberi itibarsızlaştırma gibi faaliyetler yer alır. Öngüt, bu tür girişimlerin Hristiyanlık inancını yaymayı ve Müslümanları öz değerlerinden uzaklaştırmayı

²⁶⁶ Edip Yüksel, “Kur'ân ölümler için değil diriler içindir.”, X (26.09.2021), (Erişim 2 Mayıs 2025).

²⁶⁷ Öngüt, *Ahir Zaman Alimleri*, 75-95.

amaçladığını ileri sürer.²⁶⁸ Öngüt'ün diğer cemaatler ve bazı kişiler hakkındaki küfürle itham iddiaları düşünüldüğünde bu iki ismin Müslüman olmadığını iddia etmesi şaşırtıcı değildir.

3.3.10. Maymuncular

Ömer Öngüt, evrim iddialarıyla ilgili fikirlerini de paylaşmıştır. İnsanların maymundan türediği düşüncesinin bir Yahudi oyunu olduğuna dikkat çekmektedir. Bu görüşe göre, Allah'ın bazı Yahudileri, inat ve isyanları nedeniyle Kur'an'da "maymun ve domuz suretine" dönüştürdüğünü beyan etmesi,²⁶⁹ Yahudilerin bu durumdan kendilerini arındırma çabalarına yol açmıştır. Öngüt'e göre Yahudiler, kendi kavimlerinden uzaklaştırmak istedikleri bu durumu insanların geneline mal etme çabasıyla insanların maymundan geldiği görüşünü savunmuşlardır. Bu doğrultuda, bilimsel olarak da tartışmalı ve tepki çeken evrim teorisine katkıda bulunarak bu fikirlerini yaymayı amaçlamışlardır. Öngüt, bu iddiayı güçlendirmek amacıyla evrim teorisinin ortaya çıkışı ve yayılışının ciltler dolusu kitaplarla desteklendiğini, fakat bu çabanın arkasında dini değerleri sarsma niyeti bulunduğunu belirtir. Bu bağlamda, ona göre insan yaratılışı hakkında kesin bilgi ve beyan Kur'an'dadır ve ilahi kaynak dışında kalan bu tür iddialar Allah'ın yarattığı insanın değerine ve yaratılış hikmetine aykırıdır.²⁷⁰

Öngüt'e göre, insan Allah'ın en güzel şekilde yarattığı bir varlıktır ve bu yaratılış gerçeği Kur'an'da açıkça beyan edilmiştir. Bu inanca göre, Allah'ın insanı neden ve nasıl yarattığı konusunda herhangi bir mahlukun iddiası, ilahi bilginin yanında hükümsüz kalmaktadır. Öngüt, o kimselerin yaratılış üzerine fikir beyan etmelerinin büyük bir gaflet olduğunu belirtir. "Maymuncular" diye nitelediği, insanın maymun gibi canlılardan evrimleştiğini savunan bilim insanlarının amacının hakikati saptırmak olduğunu öne sürer ve onlara alim denmesinin büyük bir gaflet olduğunu belirtir. Bu bağlamda, "Eğer böyle bir şey mümkünse maymundan bir insan yapsınlar da görelim." diyerek evrimcilere meydan okuyarak bu kimselerin Allah'ın doğru yolunu çarpıtma niyeti taşıdıklarını savunur.²⁷¹

²⁶⁸ Öngüt, *Sözler ve Notlar 1*, 80-101.

²⁶⁹ el-Bakara 2/65; el-A'râf 7/166; el-Mâide 5/60.

²⁷⁰ Öngüt, *Sözler ve Notlar*, 23.

²⁷¹ Öngüt, *Sözler ve Notlar 1*, 54-57.

3.3.11. Hizbullah

Hizbullah, 1980'lerin sonunda Türkiye'de kurulan ve özellikle 1990'lı yıllarda illegal silahlı faaliyetleriyle gündeme gelen, İslâmî referanslarla hareket eden radikal bir yapıdır. Ömer Öngüt, Hizbullah'ı da İslâm'ın özünden sapmış bir oluşum olarak değerlendirmiş ve şiddet temelli yaklaşımlarını eleştirerek bu yapıyı İslâm'a zarar veren fırkalar arasında saymıştır.

Ömer Öngüt 1980'li yıllarda Türkiye'de etkin olan Kürt İslamcı grup Hizbullah hakkında fikirlerini paylaşırken “Hizbuşşeytan” ve “Hizbulvahşet” kavramlarını kullanarak, onların İslâm'a zarar veren ve insanlığa büyük zararlar dokunan bir hizip olduğunu ifade eder. Öngüt, “Hizbuşşeytan” kavramını Allah'ın adını kullanarak şeytanî bir hizipçilik yaptıkları için kullanmaktadır. Bu grubu saptırıcı, din adına yeni düzenler kurmaya çalışan, Allah'a isyan eden ve bu yönüyle Firavun'dan bile daha ileri giden kimseler olarak tanımlar. Onların şeytanın emir ve talimatları doğrultusunda hareket ettiklerini hem kendilerinin sapıtıp hem de başkalarını saptırmak için çalıştıklarını ifade eder. Öngüt, bu kişilerin hem dünya mutluluğundan hem de ahiret kurtuluşundan mahrum olduklarını belirtir. “Hizbulvahşet” ismini özellikle işledikleri büyük vahşetler nedeniyle vermiştir. Hizbullah adını kullanarak bu kimlikle vahşet işlediklerini, bunun hem İslâm'a büyük zarar verdiğini hem de kendi menfaatlerini bu şekilde temin ettiklerini ifade eder. Öngüt'e göre bu grup, haksız yere insan öldürmeyi yaygınlaştırarak İslâm'a büyük bir leke sürmektedir. Öngüt, bir mümini öldürmenin, Allah'ı inkârdan sonra en büyük günah olduğunu ve bunun dehşet verici bir afet olarak görülmesi gerektiğini vurgular. Hizbullah adını kullanarak bu kimlikle vahşet işlediklerini, bunun hem İslâm'a büyük zarar verdiğini hem de kendi menfaatlerini bu şekilde temin ettiklerini ifade eder.²⁷²

3.3.12. Diyanet İşleri Başkanlığı

Ömer Öngüt, İslâm'ın sosyal ve ahlaki düzenine dair birtakım önemli konularda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görüşlerini eleştirmektedir. Şahitlik konusunda, Diyanet'in kadın ve erkeğin eşit olduğu yönündeki fetvasını²⁷³ eleştirirken, erkeklerin kadınlardan bir derece üstün olduğunu ve bunun ilahi kaynaklı bir düzen olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu

²⁷² Ömer Öngüt, *Hizbullah'a Tabi Olanlar Hizbuşşeytan'a Tabi Olanlar Hizbulvahşet'e Tabi Olanlar* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2002), 17-35.

²⁷³ Hüseyin İzgi, *Güncel Dini Meseleler İstişare Toplantısı VI* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018), 315.

bağlamda, Diyanet'in eşitlik görüşünü, ilahi hükümlere aykırı bir yorum olarak değerlendirmektedir. Ayrıca miras hukukunda Diyanet'in kadın ve erkeği eşit kabul eden yorumlarının Allah'ın ayetlerini açıkça ihlal ettiğini ileri sürer. Öngüt, miras konusunda Kur'an'daki hükümlerin apaçık olduğunu ve bu tür yorumların ayetleri inkâr anlamına geldiğini savunmaktadır. Kadın-erkek ilişkilerinde tokalaşma gibi konulara da değinen Öngüt, bu tür fiilleri "el zinası" olarak değerlendirip Diyanet'in tokalaşmayı ile ilgili ifadelerini²⁷⁴ cevaz olarak algılamakla birlikte İslâm ahlakı ve kurallarıyla çeliştiğini belirtmektedir. Özetle, Öngüt, Diyanet'in bu tür fetvalarını İslâm'ın temel esaslarına aykırı ve ilahi buyrukları dikkate almayan yorumlar olarak değerlendirmektedir.²⁷⁵

Ömer Öngüt, 1992-2003 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı görevini üstlenen Mehmet Nuri Yılmaz'ın imam nikahının şart olmadığına dair verdiği fetvayı²⁷⁶ şiddetle eleştirir. Öngüt, Yılmaz'ın bu fetvasının dinin temel hükmüne aykırı olduğunu belirtir ve özellikle Allah'ın emir ve yasaklarının sadece O'na ait olduğunu vurgular. Ona göre, Yılmaz'ın fetvası delilsiz ve mesnetsizdir, çünkü İslâm'ın temel hükümleri kesinlikle sabittir ve değiştirilmesi veya esnetilmesi mümkün değildir. Öngüt, özellikle mehir konusunun önemine değinir. Mehir, dini nikahta erkek tarafından kadına verilmesi gereken mal veya para olarak tanımlanır ve bu, kadınların hakkıdır. Öngüt, mehiri reddetmek ve nikahı geçersiz kılmak suretiyle Allah'ın ayetlerinin inkâr edildiğini savunur. Buna dayanarak, Yılmaz'ı bu fetvası nedeniyle kafir olarak nitelendirir ve ona uyanları da aynı şekilde kafir sayar.²⁷⁷

3.3.13. İskender Evrenesoğlu

İskender Evrenesoğlu (ö. 2019), Türk asıllı vaiz, yazar ve tartışmalı dini liderdir. Dini sohbetler ve kitaplarla tanınmış, kendisine vahiy geldiğini ve bozulup tahrif edilmiş olan İslâm'ı yenilemek için Allah tarafından mehdi olarak görevlendirildiğini²⁷⁸ öne sürerek İslâm'da genel kabul görmeyen iddialarda bulunmuştur.

Ömer Öngüt, İskender Evrenesoğlu'nu sert bir şekilde eleştirerek, onun önce mehdilik, ardından peygamberlik iddiasında bulunduğunu ifade etmektedir. Öngüt, mehdilik

²⁷⁴ T24, "Diyanet'ten Tokalaşma Fetvası" (15.11.2008).

²⁷⁵ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 545-549.

²⁷⁶ Diyanet İşleri Başkanlığı, *Diyanet Aylık Dergi* 90 (Mart 1997), 41.

²⁷⁷ Öngüt, *Sözler ve Notlar* 5, 542.

²⁷⁸ İmam İskender Ali Mihr, *Risalet Nurları* (İzmir: Met Matbaacılık, 2017), 2.

alâmetlerinin hadis-i şeriflerde açıkça belirtilmiş olup, bu özelliklerin hiçbirinin Evrenesoğlu'nda bulunmadığına dikkat çekmektedir.²⁷⁹

Öngüt, Evrenesoğlu'nun İslâm'ın temel prensiplerine aykırı birçok davranışta bulunduğunu iddia etmektedir. Bu bağlamda, Evrenesoğlu'nun şarabı helal saydığı, kadınların başı açık ve tesettürsüz dolaşmasına izin verdiğini ve namazı hafife aldığını belirtmektedir. Bu davranışların Allah ve Resulüne isyan olarak görüldüğünü vurgulayan Öngüt, Evrenesoğlu'nun akli dengesine dair şüphelerini dile getirmiş ve onun bir “deli raporu” bulunduğunu öne sürmüştür. Öngüt, İslâm inancına göre gerçek bir mehdînin geleceğine olan inancını ifade etmekte, ancak Evrenesoğlu'nun mehdî olmadığını kesin bir dille belirtmektedir. Kendi tahminine göre, mehdînin ortaya çıkışının yaklaşık 30-40 yıl sonra gerçekleşeceğini ifade etmektedir.²⁸⁰

3.3.14. Nazmi Sakallıoğlu

Nazmi Sakallıoğlu, kendisini “Dâbbetü'l-arz, Profesör 1400” unvanıyla tanıtan ve özellikle Ehlibeyt merkezli İslâmi yorumlarıyla tanınan bir yazardır.²⁸¹ Sakallıoğlu, kendisinin Dâbbetü'l-arz olduğu yönündeki iddiasıyla kamuoyunda dikkat çekmekte; bu görüşlerini daha geniş kitlelere ulaştırmak amacıyla aynı isimle bir internet sitesi kurarak çeşitli yazılar yayımlamaktadır.²⁸²

Ömer Öngüt, Nazmi Sakallıoğlu'nun kendisini Dâbbetü'l-arz olarak ilan ettiğini söyleyerek bu durumu sert bir dille eleştirmekte ve bu iddiayı İslâm'a ve insanlığa karşı büyük bir tehlike olarak nitelendirmektedir. Dâbbetü'l-arz'ın Kur'ân ve hadislerde açıklandığı gibi, Allah'ın emriyle yerden çıkacak ilahi bir varlık olduğunu vurgulayan Öngüt, bu varlığın kendisine asa ve mühür verilerek Allah'ın belirlediği görevleri yerine getireceğini ifade etmektedir. Ona göre, Dâbbetü'l-arz'ın kim olduğunu bilmesi ve ilahi bir vazife ile gelmesi gerekmektedir, ancak Sakallıoğlu bu özelliklerden tamamen yoksundur. Öngüt, Sakallıoğlu'nun Alevî kimliğine vurgu yaparak, onun Kur'ân, Heyet Alevî Dedeleri isimli bir meal hazırladığını ve bu çalışmada birçok sapkın ve yanlış yoruma yer verdiğini belirtmektedir. Bu eserde, ayetlerin anlamlarının saptırıldığını, Alevîlik ile ilişkilendirilmek üzere tahrif edildiğini ve hatta Hz. Ali'ye ilahlık isnat

²⁷⁹ Öngüt, *Sözler ve Notlar 10*, 575-585.

²⁸⁰ Öngüt, *Ahır Zaman Âlimleri*, 7.

²⁸¹ Metin Sülün, “Çağdaş Alevî İnanç Önderlerinin Kur'an Algısı”, *Akademik Araştırmalar Dergisi* 5/20 (Şubat-Nisan 2004), 41.

²⁸² Nazmi Nizami Sakallıoğlu, *Dabbetü 'l-Arz 1*, (Erişim 2 Mayıs 2025).

edildiğini ifade etmektedir. Öngüt'e göre böyle bir beyan, açıkça küfürdür ve bu iddiayı savunan kişilerin de İslâm inancına göre kafir sayılacağını belirtmektedir. Ayrıca Öngüt, Sakallıoğlu'nun Ehlibeyt hakkında konuşmaya hakkı olmadığını ifade etmekte, Müslüman olmayan bir kimsenin Ehlibeyt konusundaki beyanlarını kabul edilemez bulmaktadır. Bu bağlamda, Sakallıoğlu'nun dini ve itikadi anlamda büyük bir sapkınlık içinde olduğunu ileri sürmektedir.²⁸³

3.3.15. Vehhâbîlik

Ömer Öngüt'e göre Vehhâbîlik, başlangıçta İslâm şeriatını ihya etme ve İslâm'a karışan bid'at ve hurafeleri temizleme amacıyla ortaya çıkmış bir hareket olmakla birlikte gerek itikadi gerek ameli meselelerde Ehl-i Sünnet âlimlerinin çoğuna muhalefet etmiştir. Öngüt, bu hareketin fikirsel temellerinin Takıyyüddîn İbn Teymiyye'ye (ö. 728/1328) dayandığını ve onun Allah'ın dinini yalnızca kendisinin düzeltebileceğini, Kur'ân-ı Kerîm'in manasını en doğru şekilde yalnızca kendisinin anlayabileceğini iddia ettiğini aktarır. İbn Teymiyye'nin, salih kullar ve peygamberler aracılığıyla Allah'a yaklaşmanın caiz olmadığını savunduğunu, bu sebeple dönemindeki birçok âlim tarafından eleştirilip, dalalete düştüğünün ispat edildiğini belirtir. Kurucu isim Muhammed b. Abdülvehhâb'ın (ö. 1792) ise İbn Teymiyye'nin fikirlerinden etkilenecek kendi görüşlerini geliştirdiği ve bu çerçevede kendisini müçtehid ilan ederek, fikirlerini yaymak için siyasi iş birliklerine başvurduğunu ifade eder. Özellikle Dir'iye Emiri Muhammed b. Suûd (ö. 1765) ile ittifak kurarak hareketine siyasi ve maddi bir güç kazandırdığına değinen Öngüt, bu ittifakın Vehhâbîlik hareketini bir isyan hareketine dönüştürdüğünü, Arap yarımadasında siyasi hâkimiyet kurma hedefiyle Osmanlı Devleti'ne karşı cephe alındığını söyler. Vehhâbîlerin, kendi inançlarına uymayanları tekfir ederek, kanlarını ve mallarını helal kabul ettiklerini belirten Öngüt, bu tavrın Hâricîlerle benzerlik gösterdiğini ifade eder. Ayrıca, bu hareketin sadece Arabistan yarımadasında değil, Hac döneminde etkilenen hacılar aracılığıyla farklı coğrafyalara da yayıldığını vurgular.²⁸⁴

²⁸³ Öngüt, *Sözler ve Notlar 10*, 587-589.

²⁸⁴ Ömer Öngüt, *İslâm Dini ve Vehhâbîlik Dini* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2002), 17-32.

3.3.16. Hıristiyanlık ve Yahudilik

Ömer Öngüt'ün eleştirileri yalnızca Türkiye merkezli cemaat ve şahıslara yönelik olmayıp, zaman zaman Hıristiyanlık ve Yahudilik gibi diğer dinlere yönelik tenkitlerine de eserlerinde yer vermektedir. Bu eleştirilerini ise çoğunlukla söz konusu dinlerin İslâm'a ve Müslümanlara verdiği zararlar üzerinden temellendirmektedir.

Ömer Öngüt, “hoşgörü” ve “diyalog” kavramlarının günümüzde çoğu zaman İslâmi sınırların dışına taşarak, Müslüman toplumlar için tehlikeli sonuçlar doğurabilecek birer araç haline geldiğini ileri sürmektedir. Ona göre, bu tür faaliyetler İslâm'a aykırı inançların toplum içinde meşruiyet kazanmasına zemin hazırlamakta ve küfür unsurlarının İslam toplumuna sızmasına neden olmaktadır. Özellikle misyonerlik faaliyetlerine dikkat çeken Öngüt, bu durumdan faydalanan kimi Hıristiyan din adamlarının, yıllardır ulaşamadıkları hedeflere diyalog adı altında ulaşma ümidine kapıldıklarını ifade etmektedir. Öngüt'e göre, bu süreçte birçok genç, misyonerlerin tuzaklarına düşerek din değiştirmekte; kullanılmayan eski kiliselerde yeniden ayinler düzenlenmekte ve yeni kiliselerin açılması için izinler alınmaktadır. Bu gelişmelerin hem İslâm dini açısından hem de Türkiye'nin toplumsal bütünlüğü açısından büyük tehditler barındırdığını savunmaktadır.²⁸⁵

Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yoğunlaşan misyonerlik çalışmalarına²⁸⁶ dikkat çeken Öngüt, Kürtçe ve Türkçe İncil dağıtımı yoluyla Hıristiyanlık propagandasının sistemli bir biçimde sürdürüldüğünü belirtmektedir. Bu faaliyetlerin yalnızca bireysel inanç değişimlerine değil, aynı zamanda İslam beldesi olan bir coğrafyanın Hıristiyanlaştırılması yönünde algı yaratılmasına da hizmet ettiğini vurgulamaktadır. Ömer Öngüt, Müslümanlara karşı herhangi bir hoşgörü beslemeyen bu yapıların, diyalog maskesi altında İslam'dan uzaklaşmış bireyleri kolaylıkla etkilemeyi hedeflediklerini ileri sürmektedir. Ayrıca, İslâmi değerlere sahip çıkan kesimlerin uluslararası kamuoyunda olumsuz bir şekilde lanse edilmesinin de bu sürecin bir parçası olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda, hoşgörü ve diyalog söylemleriyle yürütülen bazı faaliyetlerin hem dini hem de milli bütünlüğü zedeleyici nitelikler taşıdığına dikkat çekmektedir.²⁸⁷

²⁸⁵ Ömer Öngüt, *Biz Küfrü Hoşgörenlerden Değiliz* (İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2005), 5.

²⁸⁶ *Tercüman*, “Misyoner Kısıkaçı” (1.06.2004).

²⁸⁷ Hakikat, “Hakikat Dergisi”.

Ömer Öngüt, Yahudi ve Hristiyan toplumlarının tarihsel süreç boyunca Müslümanlara yönelik tutumlarını eleştirerek, bu iki din mensuplarının hiçbir dönemde samimi bir şekilde Müslümanlara dostane yaklaşmadıklarını ileri sürmektedir. Ona göre, Yahudi ve Hristiyan topluluklar, kendi inanç sistemleri doğrultusunda birbirleriyle iş birliği yaparak Müslümanlara karşı daima ortak bir cephe oluşturmuşlardır. Bu durumun, inanç temelli bir dayanışmadan kaynaklandığını savunan Öngüt, söz konusu din mensuplarının küfürde ve sapkınlıkta birleşerek İslâm'a karşı birleşik bir güç oluşturduklarını ifade etmektedir. Ömer Öngüt'e göre, Yahudiler ve Hristiyanlar, kutsal metinlerinde müjdelenen peygamberi uzun süre beklemiş, ancak bu peygamberin kendi soylarından gelmesini arzulamışlardır. Öngüt, bu beklentinin iman temelli değil, kişisel çıkar ve arzulara dayalı olduğunu ifade eder. Ona göre, Hz. Muhammed'in Hz. İsmail soyundan gönderilmesi, Yahudi ve Hristiyan topluluklarında memnuniyetsizlik doğurmuş, açık delillere rağmen Hz. Muhammed'i inkâr etmelerine sebep olmuştur.²⁸⁸

Öngüt'e göre, Yahudiler kendi inanç dairesi dışında kalan kimseleri dost edinmezken, Hristiyanlar da benzer şekilde yalnızca kendi mensuplarıyla yakınlık kurmaktadır. Bu bağlamda, zahiren sergiledikleri dostane tavırların ve göstermelik yakınlaşmaların sahte olduğu ve samimiyetten yoksun bulunduğu görüşündedir. Müslümanların bu tür yaklaşımlara karşı dikkatli ve temkinli olması gerektiğini vurgulayan Öngüt, bu tür ilişkilerin gerisinde çoğunlukla başka niyetlerin yattığını ifade etmektedir. Ona göre, söz konusu dinî toplulukların Müslümanlara karşı olan tavırlarında görülen yumuşaklık, çoğu zaman geçici ve taktiksel nitelikler taşımaktadır. Bu nedenle, Müslümanların hakiki dostlukları yalnızca kendi inanç kardeşleri içerisinde aramaları gerektiğini savunmaktadır.²⁸⁹

²⁸⁸ Öngüt, *Yahudilerin, Hristiyanların ve Münafıkların İçyüzü*, 251.

²⁸⁹ Öngüt, *Biz Küfrü Hoşgörenlerden Değiliz*, 71-72.

SONUÇ

Bu çalışma, Ömer Öngüt'ün dinî düşünce yapısını, diğer dinî yapılara dair görüşlerini ve cemaatinin söylem ve faaliyetlerini yayımlanan eserler bağlamında ele almayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda, Öngüt'ün İslâm anlayışının kendine özgü bir çerçevede şekillendiği; özellikle itikadî meselelerde sert, dışlayıcı ve tekfirci bir yaklaşım benimsediği tespit edilmiştir. Diğer cemaatler, dini gruplar ve bazı kişilere yönelik eleştirileri, onun dinî söylemini şekillendiren temel unsurlar arasında yer almakta; bu tavır, cemaatin genel duruşuna da doğrudan yansımaktadır. Fıkıhî ve itikadî alanlardaki katı tutumu, Öngüt'ü Türkiye'deki birçok dinî yapıdan ayırtırmakta ve onu zaman zaman tartışmaların odağı hâline getirmektedir. İncelenen eserleri, onun dinî yaklaşımını sistematik biçimde yansıttığı gibi farklı görüşteki gruplara karşı “bölücü” ve “kafir” gibi sıfatlarla sert eleştiriler yönelttiğini de ortaya koymaktadır. Bu dışlayıcı dil ve yaklaşım, cemaatin diğer dinî yapılarla ilişkisini sınırlandırmış ve ayrışmayı derinleştirmiştir. Ömer Öngüt'ün “bölücü” olarak niteleyip tekfir ettiği cemaat ve gruplara yönelik eleştirilerinde öne çıkan ortak argümanları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Maddi çıkar odaklı yaklaşım: Cemaatlerin infak ve yardım hakkındaki ayetleri kendi çıkarları doğrultusunda yorumlayarak müntesiplerinden sürekli maddi destek talep etmeleri ve bu yolla dini duyguları istismar etmeleri.
- Kur'ân ve Sünnet'ten sapma: İslâm'ın temel ilkeleriyle bağdaşmayan düşünce ve uygulamaların meşrulaştırılması, Kur'ân ve Sünnet merkezli bir anlayıştan uzaklaşılması.
- Cemaat kimliğini dinleştirme: Her bir cemaatin kendi ismini ve yapısını adeta müstakil bir din gibi sunması. Bu düşünce Öngüt'ün *Her İsim Bir Dindir* adlı eseriyle de temellendirilmiştir.
- Toplumsal bölünmeye sebebiyet verme: Farklı dinî yapılar arasında ayrımcılığı derinleştiren söylemler aracılığıyla Müslümanlar arasında tefrika oluşturulması, ümmet birliğine zarar verilmesi.

Öngüt'ün eleştirileri yalnızca dini gruplarla sınırlı kalmamış, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bazı konularda verdiği fetvalara da şiddetle karşı çıkmıştır. Özellikle organ bağışı konusu, onun Diyanet'le karşı karşıya gelmesine sebep olmuş ve gündemde olduğu dönemde bu mesele önemli bir tartışma alanı oluşturmuştur. Bunun yanı sıra,

eleştirdiği çeşitli cemaatler ve şahıslarla zaman zaman mahkemelik olmuş ve hukuki süreçlerle uğraşmak durumunda kalmıştır. Ancak kendisini “bölücülerle mücadele etmekle görevli” biri olarak gördüğü için bu konuda herhangi bir geri adım atmamış, aldığı tehditlere rağmen eleştirilerine devam etmiştir. Öngüt’ün bu keskin söylemi ve mücadelecî yaklaşımı, cemaatinin dini kimliğinin temel unsurlarından biri haline gelmiştir.

Ömer Öngüt’ün dinî düşüncesinde, “Fırka-i Nâciye” (kurtuluşa eren fırka) vurgusunun merkezi bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Hz. Peygamber’e isnad edilen ve ümmetin 73 fırkaya ayrılacağını, bunlardan yalnızca birinin kurtuluşa ereceğini bildiren hadis, Öngüt tarafından sıkça referans verilen bir temel metin niteliğindedir. Öngüt, bu hadisten hareketle kendi cemaatini kurtuluşa eren fırka olarak tanımlamakta; diğer fırka ve cemaatleri ise dalâlet üzere olan, hak yoldan sapmış yapılar olarak görmektedir. Bu bağlamda *İlâhî Görüş Birliğine Davet* adlı eserinde, farklı mezhep ve cemaat mensuplarını tövbeye ve tevhid çatısı altında birleşmeye davet etmektedir. Ona göre hakikat bir tanedir ve bu hakikatin temsilcisi yalnızca Fırka-i Nâciye’dir. Öngüt, eleştirdiği yapıların mensuplarının da kurtuluş için bu doğru çizgiye dönmeleri gerektiğini, aksi halde yanlış yolda olduklarını belirtmekte ve bu görüşüyle sadece eleştiriyle yetinmeyip aynı zamanda bir “ıslah ve davet” çağrısında da bulunmaktadır. Bu yönüyle Öngüt’ün düşüncesi, sadece itikadi bir duruşu değil, aynı zamanda onun, ümmetin birlik ve beraberliğini kendi anlayışı etrafında tesis etme arzusunu da yansıtır.

Ömer Öngüt’ün dinî düşüncesinde en dikkat çeken hususlardan biri, kendi meşruiyetini hadislerle temellendirerek kendisini “Hâtemü’l-velî” olarak tanıtmasıdır. Müntesipleri de onu bu sıfatla kabul etmekte ve bu inanç, mezar taşına dahi “Hâtemü’l-Evliyâ Ömer Öngüt -Kuddise Sırruh- Efendi Hazretleri” şeklinde yansıtılmıştır. Öngüt, Allah tarafından kendisine üç önemli görev verildiğini ifade etmektedir. Bunlardan birincisi, dini ve vatani parçalamaya çalışan bölücü gruplarla mücadeledir. Bu bağlamda, çeşitli liderler etrafında örgütlenen yapıların Müslümanları kendi saflarına çekmeye çalıştığını ve toplumsal bütünlüğü tehdit ettiğini belirtmektedir. İkinci görev, ahir zaman ulemâsının gerçek yüzünü ortaya koymaktır. Öngüt’e göre, bu dönemde bazı din âlimleri ciddi bir sapkınlık içerisine düşmüş ve halkı da bu yolda peşlerinden sürüklemektedir. Üçüncü olarak ise, tasavvuf tarihinde tartışmalı bir konu olan vahdet-i vücûd meselesindeki anlaşmazlıkları nihayete erdirmekle vazifeli olduğunu belirtmektedir. Öngüt’ün sadece

bir cemaat lideri olarak değil, aynı zamanda kendisini tasavvuf geleneğinin bir devamı olarak konumlandığı bu anlayış, onun düşüncelerini anlamada merkezi bir yer teşkil etmektedir.

Hakikat Vakfı aracılığıyla yürütülen faaliyetler, Öngüt'ün fikirlerinin yayılmasını sürdürmekte ve cemaatin kendi çizgisini muhafaza etme çabasını yansıtmaktadır. Cemaatin, Öngüt'ün 2010 yılındaki vefatından sonra merkezi bir lider figürü ortaya çıkarmadığı, günümüzde belirgin bir liderlerinin olmadığı veya halka açık bir şekilde ilan edilmediği gözlemlenmektedir. Bu tavır, cemaatin yayın faaliyetleri ile davete/katılıma açık bir yapı olduğu izlenimi ile bir çelişki arz etmekte; cemaat hakkında istenilen bilgilere ulaşılamaması, müntesipler ile görüşülememesi, diğer gruplarla temas edilmemesi gibi sebepler cemaatin esasen kapalı yapısını ortaya koymaktadır.

Ömer Öngüt'ün düşüncelerini içeren yayın faaliyetleri, cemaatin temel iletişim araçlarından biri olmaya devam etmektedir. Bu kapsamda, *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*'nin Öngüt'ün vefatından sonra da yayımlanmaya devam ettiği ve içerik ile üslup açısından herhangi bir değişiklik göstermediği görülmektedir. Derginin, cemaatin söylemlerini şekillendirmeye ve Öngüt'ün mirasını sürdürmeye yönelik bir araç olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak, Hakikat Yayıncılık tarafından Öngüt'ün eserlerinin derlenerek yayımlandığı ve *Kalblerin Anahtarı Külliyyatı* serisinin genişletildiği tespit edilmiştir. Özellikle bu yayınların yabancı dillere çevrilerek basılması, cemaatin yurt dışında da yapılanmaya çalıştığı fikrini akıllara getirirse de bu konuda kesin verilere ulaşılamamıştır.

Cemaatin ticari faaliyetleri arasında yer alan Hakikat Kırtasiye, günümüzde Türkiye'nin 18 farklı şehrinde şubelere sahiptir. Kırtasiye mağazalarında temel kırtasiye ürünlerinin yanı sıra Öngüt'ün kitapları da satılmakta ve genellikle her alışverişte ücretsiz olarak *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*'nin son sayısı müşterilere sunulmaktadır. Hakikat Kırtasiye'nin dikkat çeken bir diğer yönü ise, uzun yıllar boyunca yalnızca nakit ödeme kabul etmesi olmuştur. Ömer Öngüt'ün faiz konusundaki katı görüşleri nedeniyle kredi kartı ile yapılan alışverişler “faizli işlem” olarak değerlendirilmiş ve bu nedenle kartla ödeme kabul edilmemiştir. Ancak, 2024 yılı itibarıyla esnaf için ödeme kaydedici cihaz kullanımının zorunlu hale getirilmesi nedeniyle mecburi olarak kartlı ödeme sistemine geçildiği görülmüştür.

Öngüt Cemaati'nin merkezî yapısı Sakarya'da konumlanmış olup, Hakikat Vakfı binası Sakarya'nın Beşköprü Mahallesi'nde yer almaktadır. Cemaatin özel dini günlerde yoğun katılımı bir araya geldiği ve Türkiye'nin çeşitli şehirlerinden, hatta yurt dışından misafirlerin geldiği bildirilmektedir. Beşköprü Mahallesi'nde yalnızca cemaat mensuplarının oturduğu özel bir sitenin bulunduğu ve cemaat üyeleri için bu bölgede ikamet etmenin önemli bir statü göstergesi olduğu bilinmektedir. Hatta, cemaat mensuplarının sadece bu amaçla şehir dışından ve yurt dışından Beşköprü'ye taşındığı da ifade edilmektedir.

Bu veriler, Öngüt Cemaati'nin günümüzde yayıncılık, ticaret ve sosyal yapılanma alanlarında faaliyetlerine devam ettiğini, Ömer Öngüt'ün mirasını ve söylemlerini muhafaza etmeye yönelik bir strateji izlediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, cemaatin merkezi lider eksikliği, yapısının gelecekte nasıl şekilleneceği konusunda belirsizlikler barındırmaktadır.

Bu çalışma, daha önce akademik anlamda derinlemesine incelenmemiş olan Ömer Öngüt ve Öngüt Cemaati'ni ele alarak, cemaatin dini görüşlerini, diğer cemaatlerle ilişkisini ve faaliyetlerini analiz etmiştir. Çalışmanın temel dayanakları, cemaatin kendi yayın organları olan internet sitesi, basılı eserler ve Hakikat Aylık İslâm Dergisi olmuştur. Elde edilen veriler, bu konuda farklı akademik araştırmalar yapılmasına olanak sağlayacak niteliktedir. Özellikle cemaatin tarihsel gelişimi, sosyolojik yapısı, dini anlayışı ve Türkiye'deki diğer dini oluşumlarla ilişkileri üzerine ileri çalışmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca, cemaat mensuplarıyla yapılacak saha çalışmaları ve sözlü tarih araştırmaları, konunun farklı boyutlarını anlamak açısından önemli katkılar sunacaktır. Bu tez çalışmasının, ilerleyen süreçte konuya dair yapılacak akademik araştırmalara katkı sağlamasını ve yeni çalışmalar için bir temel teşkil etmesini temenni ederim.

KAYNAKÇA

- Açıkgenç, Alparslan. “Said Nursi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/565-572. Ankara: TDV Yayınları, 2018.
- Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, thk. Şuayb el-Arnaût vd. (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1999).
- Ahmetoğlu, Şahin. “İslam Mezhepleri Tarihi’nde Karizmatik Liderlik Anlayışı: Hz. Ali Örneği”. *Milel ve Nihal* 7/3 (Eylül-Aralık 2010), 167-188.
- Akıncı, Şahin vd. “Türk Halkının Organ Bağışı Konusundaki Bilinç, Tutum ve Davranışları, Organ Bağışına Etki Eden Faktörler ve Çözüm Önerileri”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20/1 (2025), 1-47.
- Algar, Hamid. “Nakşibendiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/335-342. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Bardakçı, M. Necmettin. “İsmail Hakkı Bursevî’nin Musa-Hızır Kıssası Yorumunun İlim-Marifet Uygunluğu Açısından Değerlendirmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (1998), 81-103.
- Bilgiseven, Amiran Kurtkan. “Önemi, Tarifi, Konusu ve Özellikleri ile İlm-i Ledün”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 4 (1997), 9-52.
- Bulut, Hasan. “Tasavvufî Bir Bakış Açısıyla Nefis”. *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 1 (Bahar 2020), 165-188.
- Bulut, Ramazan. “Dini Gruplarda Karizmatik Otoritenin Sosyal Temsilleri”. *Rusuh Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/2 (Aralık 2022), 246-256.
- Büyükkara, Mehmet Ali. “Dinî Grup Yapılarında Dine İlişkin Muhtemel Anlama ve Temsil Sorunları”. *Usûl İslâm Araştırmaları* 7/7 (Haziran 2007), 107-136.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *Çağdaş İslami Akımlar*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2016.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *Türkiye’de Dini Liderlik*. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2024.
- Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anka Yayınevi, 2005.
- Çakmakoglu, M. Mustafa. “Abdullah Bosnevî’nin Fusûsu’l-Hikem Şerhinde Velayet Düşüncesi”. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 2 (2014), 126-246.
- Çelebi, İlyas. “Dâbbet’ül-Arz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/393-395. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Çelebi, İlyas. “Mu‘tezile” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/391-401. Ankara: TDV Yayınları, 2020.

Demirli, Ekrem. “Vahdet-i Vücûd” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/431-435. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Diyanet İşleri Başkanlığı. “Organ Nakli ve Bağışı Caiz midir?”. *Din İşleri Yüksek Kurulu*. Erişim 22 Şubat 2025. <https://kurul.diyanet.gov.tr/Cevap-Ara/993/organ-nakli-ve-bagisi-caiz-midir>

Diyanet İşleri Başkanlığı. *Diyanet Aylık Dergi* 90 (Mart 1997).

Efe, Adem. *Dinî Gruplar Sosyolojisi: Isparta Örneği*. İstanbul: Dönem Yayıncılık, 2013.

Evciman, Semih. “Hafıza Mekânlarının ve ‘Hafıza-Bireylerin’ ‘Bir Aradılığı’ ve Hafıza-Kimliğin Sürekliliği: Türkiye Caferileri Örneği”. *Ege Sosyal Bilimler Dergisi* 3/1 (2022), 1-33.

Fığlalı, Ethem Ruhi. “Hâricîler” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/175-178. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 1 (Ekim 1993).

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 4 (Ocak 1994).

Hakikat Aylık İslâm Dergisi, 202 (Temmuz 2010). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/202-sayi>

Hakikat Aylık İslâm Dergisi, 203 (Ağustos 2010). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/203-sayi>

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 204 (Eylül 2010). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/204-sayi>

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 210 (Mart 2011). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/210-sayi>

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 211 (Nisan 2011). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/211/hatem-i-veliden-sonraki-harabiyat-devri>

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 217 (Ekim 2011). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/217-sayi>

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 243 (Aralık 2013). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/243-sayi>

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 246 (Mart 2014). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/246-sayi>

Hakikat Aylık İslâm Dergisi 275 (Ağustos 2016). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/275-sayi>

- Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 302 (Kasım 2018). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/302-sayi>
- Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 305 (Şubat 2019). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/305-sayi>
- Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 306 (Mart 2019). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/306-sayi>
- Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 322 (Temmuz 2020). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/322-sayi>
- Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 354 (Mart 2023). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/354-sayi>
- Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 356 (Mayıs 2023). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/356-sayi>
- Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 370 (Temmuz 2024). <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/370-sayi>
- Hakikat. “Âhir Zaman Âlimleri”. Erişim 21 Ocak 2025. <https://www.hakikat.com/cep-kitaplari/ahir-zaman-alimleri>
- Hakikat. “Duyurular”. Erişim 30 Kasım 2024. <https://www.hakikat.com/duyurular>
- Hakikat. “Hakikat Dergisi”. Erişim 2 Şubat 2025. <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi>
- Hakikat. “Hakikat Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfı”. Erişim 02 Şubat 2025. <https://www.hakikat.com/tanitim/hakikat-egitim-kultur-ve-yardimlasma-vakfi>
- Hakikat. “Hakikat Kırtasiye”. Erişim 30 Aralık 2022. <https://www.hakikat.com/hakikat-kirtasiye>
- Hakikat. “Hakkımızda”. Erişim 28 Ekim 2024. <https://www.hakikat.com/hakkimizda>
- Hakikat. “Nikahta Mehir”. Erişim 10 Haziran 2025. <https://www.hakikat.com/takvim-yapragi/nikahta-mehir>
- Hakikat. “Ömer Öngüt- Eserleri”. Erişim 10 Ağustos 2022. <https://www.hakikat.com/omer-ongut/eserleri>
- Hakikat. “Ömer Öngüt- Hayat-ı Saadetleri”. Erişim 30 Aralık 2022. <https://www.hakikat.com/omer-ongut>
- Hakikat. “Ömer Öngüt- Manevi Şahsiyeti”. Erişim 10 Ağustos 2022. <https://www.hakikat.com/omer-ongut/manevi-sahsiyeti>

- Hakikat. “Ömer Öngüt- Mücadelesi”. Erişim 10 Ağustos 2022. <https://www.hakikat.com/omer-ongut/mucadelesi>
- Hakikat. “Ömer Öngüt- Vasiyetleri”. Erişim 10 Ağustos 2022. <https://www.hakikat.com/omer-ongut/vasiyetleri>
- Hakikat. “Tasavvufun Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri”. Erişim 21 Ocak 2025. <https://www.hakikat.com/kalblerin-anahtari-kulliyati/tasavvufun-asli-hakikat-ve-marifetullah-incileri>
- Hakikat. “Yabancı Dildeki Yayınlarımız”. Erişim 30 Aralık 2022. <https://www.hakikat.com/yabanci-dildeki-yayinlarimiz>
- Halil Fevzi Kuddise Sırruh Efendi Hazretleri. *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*, 110 (Kasım 2002). Erişim 23 Mayıs 2025. <https://www.hakikat.com/hakikat-dergisi/110-sayi>
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Riyad: Dâru'l-Hadâre, 2015).
- İbnü'l-Arabî. *Fusûsu'l-Hikem*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1999.
- İzgi, Hüseyin. *Güncel Dini Meseleler İstişare Toplantısı VI*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018.
- Kanal 7 Arşiv. “Necmettin Erbakan: Hak Geldi Batıl Zail Oldu”. *YouTube*. Yayın Tarihi 6 Ağustos 2021. https://www.youtube.com/watch?v=s_PttkC1akQ
- Kaplan, Cemaleddin Hocaoglu. *İslam'ın Temel Meseleleri*. Köln: İslam Yayınevi, 1984.
- Kaplan, Cemaleddin Hocaoglu. *Şûra ve Emîrû'l-Mü'minîn*. Köln: 1994.
- Kavak, Abdulcebbar. “Mevlânâ Halid el-Bağdâdi'ye Göre İrşad ve Mürşid-i Kâmil”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/22 (Haziran 2019), 5-22.
- Keleş, Ahmet. “73 Fırka Hadisi Üzerine Bir İnceleme”. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 5/3 (2005), 25-45.
- Kirman, M. Ali. *Türkiye'de Bir “Yeni Dinî Cemaat” Örneği Olarak “Süleymancılık”*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000.
- Kur'ân Yolu*. Erişim 1 Aralık 2024. <https://kuran.diyanet.gov.tr>
- Küçük, Sezai. “Geçmişten Günümüze Mevlevilik”. *Demokrasi Platformu Dergisi* 6 (Bahar 2006), 77-122.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. “Senetü'l-Hüzn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/519-520. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Mihr, İmam İskender Ali. *Risalet Nurları*. İzmir: Met Matbaacılık, 5. Basım, 2017.

- Ömer Öngüt. “Çocukluk ve Gençlik Yılları”. Erişim 23 Mayıs 2025.
<https://www.omerongut.com/hayat-i-saadetleri/cocukluk-ve-genclik-yillari/>
- Öngören, Reşat. “Şeyh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/50-52. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öngören, Reşat. “Tarikat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/95-105. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Öngüt, Ömer. *Cemalettin Kaplan ve Oğlunun İçyüzü*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1991.
- Öngüt, Ömer. *İlahi Görüş Birliğine Davet*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 3. Basım, 1991.
- Öngüt, Ömer. *Şeytan Fırkasına Uymamanız İçin Vasiyetimdir*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1995.
- Öngüt, Ömer. *Gerçek Mürşid Hazret-i Allah'tır*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 2. Basım, 1996.
- Öngüt, Ömer. *Hakiki Mutasavvıflar, Hakiki Vahdet-i Vücutcular ve Sahteleri*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 1996.
- Öngüt, Ömer. *Her İsim Bir Dindir*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 5. Basım, 1996.
- Öngüt, Ömer. *Refah Dini'ne Mensup Mahmut Efendi'nin Mollalarına Cevaptır*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 1996.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 2*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 2. Basım, 1996.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 3*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 2. Basım, 1996.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 4*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 2. Basım, 1996.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 5*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 2. Basım, 1996.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 8*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 1. Basım, 1998.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 6*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 3. Basım, 1999.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 7*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2. Basım, 1999.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 9*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2. Basım, 1999.
- Öngüt, Ömer. *Ahir Zaman Alimleri*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 5. Basım, 1999.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 10*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 1. Basım, 2000.
- Öngüt, Ömer. *Tasavvufun Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri*. İstanbul: Hakikat Neşriyat, 2000.

- Öngüt, Ömer. *Allah-u Teâlâ'nın Hükmü İslâm'ın Hukuku*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 3. Basım, 2001.
- Öngüt, Ömer. *Hizbullah'a Tabi Olanlar Hizbuşşeytan'a Tabi Olanlar Hizbulvahşet'e Tabi Olanlar*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2002.
- Öngüt, Ömer. *İslâm Dini ve Vehhâbîlik Dini*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2. Basım, 2002.
- Öngüt, Ömer. *Hatmü'l-Evliyâ Kitabı*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2. Basım, 2004.
- Öngüt, Ömer. *Biz Küfrü Hoşgörenlerden Değiliz*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2005.
- Öngüt, Ömer. *Cevâhirullah 2*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2006.
- Öngüt, Ömer. *Hazret-i Kur'an'da Yahudilerin Hıristiyanların ve Münafıkların İçyüzü*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 3. Basım, 2007.
- Öngüt, Ömer. *Cevâhirullah 1*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2. Basım, 2009.
- Öngüt, Ömer. *Hainlerin İçyüzü*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 3. Basım, 2009.
- Öngüt, Ömer. *İslâm Dini'ne ve Vatanımıza İhanet Eden Hainlerin İç Yüzü*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 3. Basım, 2009.
- Öngüt, Ömer. *Saadete Erenler Felâkete Kayanlar*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2. Basım, 2009.
- Öngüt, Ömer. *Hâin Tezgâh*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2010.
- Öngüt, Ömer. *Sırru'l-Esrâr Rütbe-i Bâlâ*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 2010.
- Öngüt, Ömer. *Sözler ve Notlar 1*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 9. Basım, 2010.
- Öngüt, Ömer. *Hakikat ile Delaleti Bilmemiz Lazım*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 12. Basım, 2011.
- Öngüt, Ömer. *İnsan Dünya ve Ahiret*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 21. Basım, 2011.
- Öngüt, Ömer. *İslâm İlmihali*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 27. Basım, 2011.
- Öngüt, Ömer. *Süleymancıların İçyüzü*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 13. Basım, 2018.
- Öngüt, Ömer. *Küfrü Hoş Gören Narcılar'ın İçyüzü*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 10. Basım, 2019.
- Öngüt, Ömer. *Nûr-î Muhammedî*. İstanbul: Hakikat Yayıncılık, 20. Basım, 2022.
- Öz, Mustafa. “Şîa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/121-123. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

- Özel, Ahmet. “Dârülharp”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/536-537. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Özel, Ahmet. “Dârülİslâm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/541-543. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Çıplak Uyarı*. İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 5. Basım, 1992.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Kur’ân’daki İslam*. İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 1994, 6. Basım 1994.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Kur’ân’ı Tanıyor Musunuz*. İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 5. Basım, 2013.
- Perşembe, Erkan. “Almanya’da Türklere Ait Dini Kuruluşlar”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (1996), 157-180.
- Poyraz, Ergün. *MNP’den FP’ye İhanetin Belgeleri*. Ankara: MK Yayıncılık, 1998.
- Sabah. “Korkunç Fetva”. (30.11.2004).
<https://arsiv.sabah.com.tr/2004/11/30/gun102.html>
- Sabah. “Tekzibe Sarıldı Davaya Takıldı”. (22.02.2005).
<https://arsiv.sabah.com.tr/2005/02/22/gnd110.html>
- Sakallıoğlu, Nazmi Nizami. “Ana Sayfa”. *Dabbetü’l-Arz-1 Resmî Sitesi*.
<http://www.dabbetularz1.com/>
- Sakallıoğlu, Nazmi Nizami. *Dabbetü’l-Arz 1 Resmî Web Sitesi*.
<http://www.dabbetularz1.com/>
- Sülün, Metin. “Çağdaş Alevî İnanç Önderlerinin Kur’an Algısı”. *Akademik Araştırmalar Dergisi* 5/20 (Şubat-Nisan 2004), 21-42.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Düzce İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. “Kûtbü’l-Aktâb Halil Fevzi Hazretleri”. <https://duzce.ktb.gov.tr/TR-208756/kutbul-aktab-halil-fevzi-hazretleri.html>
- T24. “Diyanet’ten Tokalaşma Fetvası”. (15.11.2008).
<https://t24.com.tr/haber/diyanetten-tokalasma-fetvasi,9856>
- Tatlılıoğlu, Durmuş. “Tasavvuf ve Tarikatlara Sosyolojik Bir Bakış”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 9/1 (2009), 99-128.
- Tercüman. “Misyoner Kışkacı” (1.06.2004).
- Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ. *es-Sünen*. thk. Beşşâr b. Avvâd Ma’rûf (Beyrut: Dârü’l-Garbi’l-İslâmî, 1996).
- Türer, Osman. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi*. İstanbul: Seha Neşriyat, 1998.

- Uludağ, Süleyman. “Abdülkâdir-i Geylânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/234-239. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Uludağ, Süleyman. “Mutasavvıf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/279. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Uludağ, Süleyman. “Mürid”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/47-49. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Uludağ, Süleyman. “Velî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/25-28. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Weber, Max. *Sosyoloji Yazıları*. çev. Taha Parla. İstanbul: Deniz Yayınları, 13. Basım, 2011.
- Weber, Max. *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme*. çev. Özer Ozankaya. Ankara: İmge Yayınları, 1995.
- Yavuz, İsmail. “Başyazı”. *Hakikat Aylık İslâm Dergisi* 376 (Ocak 2025).
- Yılmaz, Hasan Kâmil. “Esad Erbilî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/147-148. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3. Basım, 2000.
- Yurdağ, Metin. “Hatm-i Nübüvvet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/477-479. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Yüksel, Edip. “Kur’an ölümler için değil diriler içindir.” X, 26 Eylül 2021. https://x.com/edipyuksel/status/1442398523899592706?s=46&t=Aj7Ed_0OYNVNMw2oF11JBg
- Yüksel, Edip. “Kur’an’a Göre Namaz.” 19.org. <https://19.org/tr/tag/kurana-gore-namaz/>
- Yüksel, Edip. “Şefaât – Kur’an’a Göre Gerçek Şefaât Nedir?”. 19.org. <https://19.org/tr/sefaat/>
- Yüksel, Edip. *Mesaj: Kur’an Çevirisi*. İstanbul: Ozan Yayıncılık, 6. Basım, 2013.

EK

Ek 1: Ömer Öngüt'ün Türbesine Ait Fotoğraflar²⁹⁰

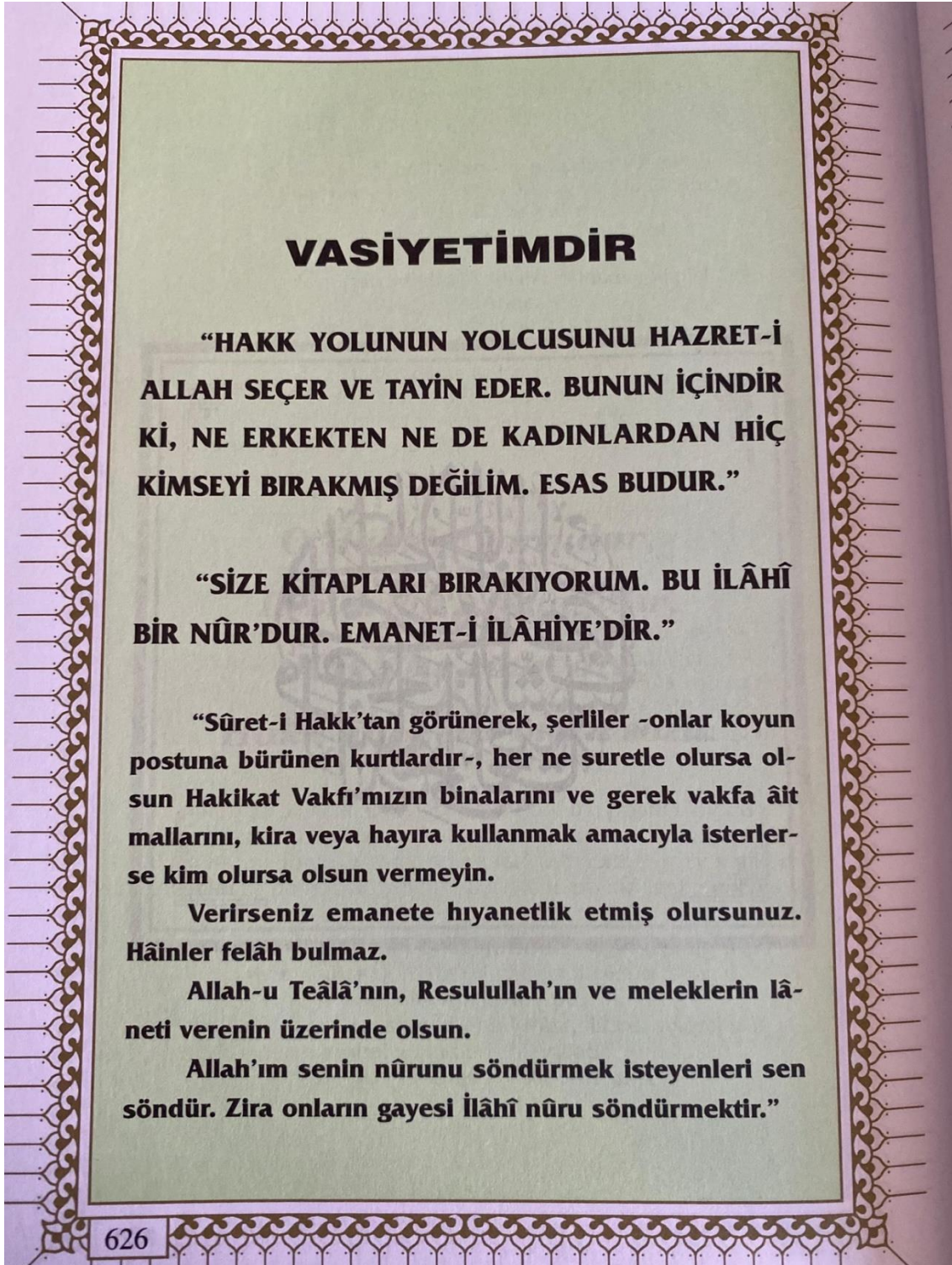

²⁹⁰ Bu Ek'te yer alan fotoğraflar 3 Mayıs 2025 tarihinde tarafımca saha araştırması kapsamında çekilmiştir.

²⁹¹ Öngüt, *Nûr-î Muhammedî*, 626-629.

Niyet-i hâlisâ ile sırf rızâ-i Bâri için çalışanlara,
Allah-u Teâlâ dünya saâdetini ahiret selâmetini lütfetsin.
Dünyada da âhirette de
lütuf birlik ve beraberliğinden ayırmasın.

Hâinlik yapanları Allah-u Teâlâ bizden uzaklaştırsın.
Bu kapı Allah kapısıdır.
Hiçbir kapıya hiçbir yola benzemez.

Niyet-i hâlisâ sahibi olanlar,
hiçbir şeye tenezzül etmezler. Hâin olanlar,
hiçbir ölçü hiçbir sınır tanımazlar.
Kâlpleri mühürlendiği için, gözleri hiçbir şeyi görmez.

Bize göre yol kesilmiştir.
Hazret-i Mehdi'yi gözleyin. O niyetle olun, o niyetle ölün.
Çıkacak sahte mürşidlere, müridlere aldanmayın.
İyi bilin ki âhirette hiçbir sahibiniz olmaz.
Yolun haricine çıkan bizden değildir.

Bir idareci ancak kendi mıntkasının idarecisidir.
Seçilecek kimse; ihlâslı, çalışkan, fedakâr olacak.
Her mıntka kendi idarecisini, idareci de kendi iki yardımcısını
seçecek. Bir idareci diğer idareciye karışmaya sahib-i salâhiyet
değildir. Şu kadar var ki: Her memleketin idarecisi de vakfa
bağlıdır. Direktifini vakıftan alır.

Bu yol cihad yoludur. Vakfın idaresini ihlâs ile düşünen
bizdendir, biz de onu düşünürüz. Allah-u Teâlâ dilediği kadar
destek verir. Kendi menfaat ve çıkarının peşinde koşan vakfı
düşünemez, biz de onu düşünmeyiz, bizden de saymayız.

Bu gibileri hiçbir zaman idareci mevkiine getirmeyin.
Zira, bütün icraatları kendi menfaatine çevirir.
Bu yol Allah yoludur.
Bu kapıya ancak rızâ-i Bâri yolunda çalışan fayda verir.
Burayı ve buranın işlerini
Hazret-i Allah'a emanet ediyorum.

Çalışırken takvâ yolunu seçin.
Takvâ Hakk'a yöneltir,
Diğer yollar halka yöneltir.

Talebe az olsun, öz olsun.
Aç duralım, avuç açmayalım.
Süsü lüksü içimize sokmayalım.

İyi olan verir, almaz.
Kötü ise, menfaat için çalışır, o da bize yaramaz.

Kimseden istemeyin, geleni reddetmeyin.
Başka kuruluşlardan geleni ise, kabul etmeyin.

Dünya hayatı ve israf yolunda olanlara vazife vermeyin.
İhlâsı yaşayanları seçin.
Zira yarın, sizi borçlu çıkarır.
İhlâslısını seçin, velev yaptığı iş az olsa da.

Sert, ters, şahsiyet ve enâniyet güdenlerden çekinin.
Zira onlar parçalayıcıdır, ileride bölücülük yapabilirler.

Her doğan ölür. Her gelen gider. Her yeni eskir.
Dünya bir sahnedir; bugün benim, yarın senin.

Kimde tecellî edeceğini ancak O bilir.
Emanetini dilediğine ihsan eder.
Her kim gönlünde bunlardan mādâsını yaşatırsa,
kendi dalâletine delâlet eder.
Dâvâda dâvâyı bırakalım. Kendisini beğeneni Hakk'ın
beğenmeyeceğini bilmiş olalım.
Hep istemeyene verilmiştir.

Bu yol vesilesi ile
Hakk Teâlâ'nın ihsan ettiği nimetinin kıymetini bilin
ve şaşkınlık geçirip sağa sola dağılmayın.

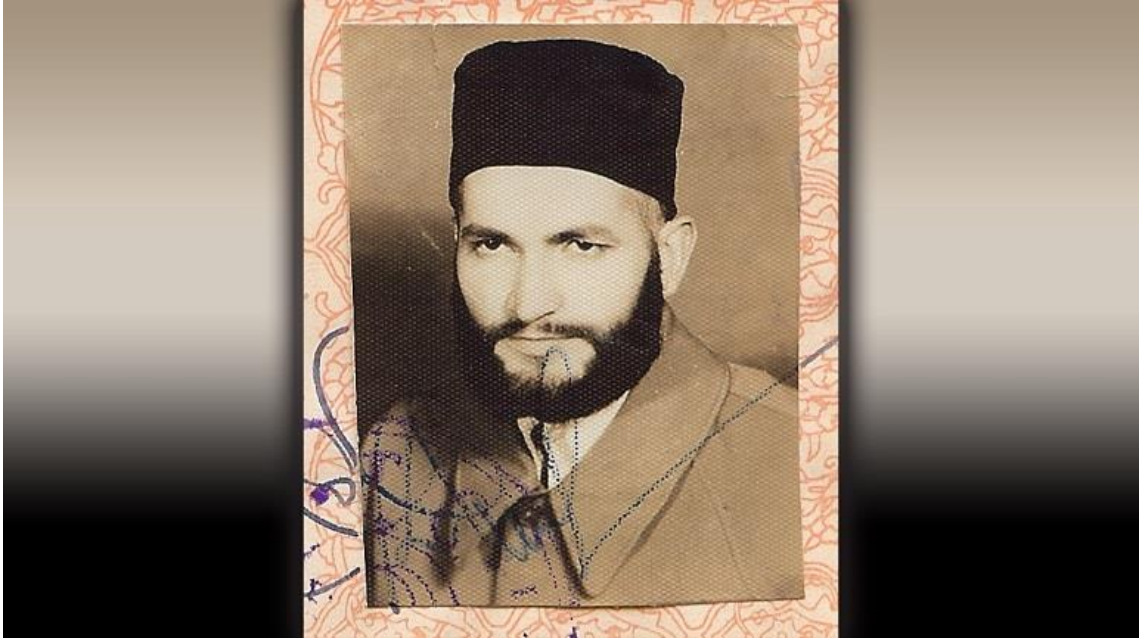
Hazret-i Allah'ın bütün sevdiklerini sevin ve duâlarını alın.
Fakirleri muhakkak okşayın.

Cenazenin arkasında feryat ile ağlamak
Hadis-i şerif ile men edilmiştir.
Bu sebeple, biz âhirete gittiğimizde bizim için üzülmeyin.
Ölümün mahlûku Hâlik'ına ulaştıran en güzel bir vasıta
olduğunu düşünün.

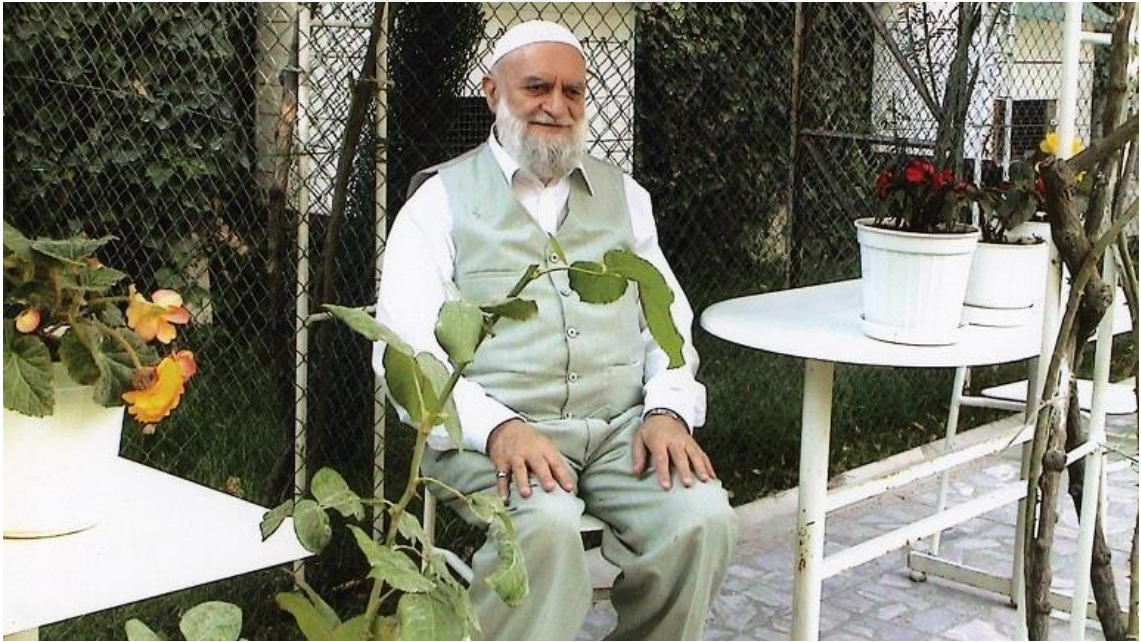
Cenaze yıkama işleri en sevdiğimiz yakın ihvanlarca
yürütülsün. Cenaze idare şekli de
en itimat ettiklerimizce yapılsın.

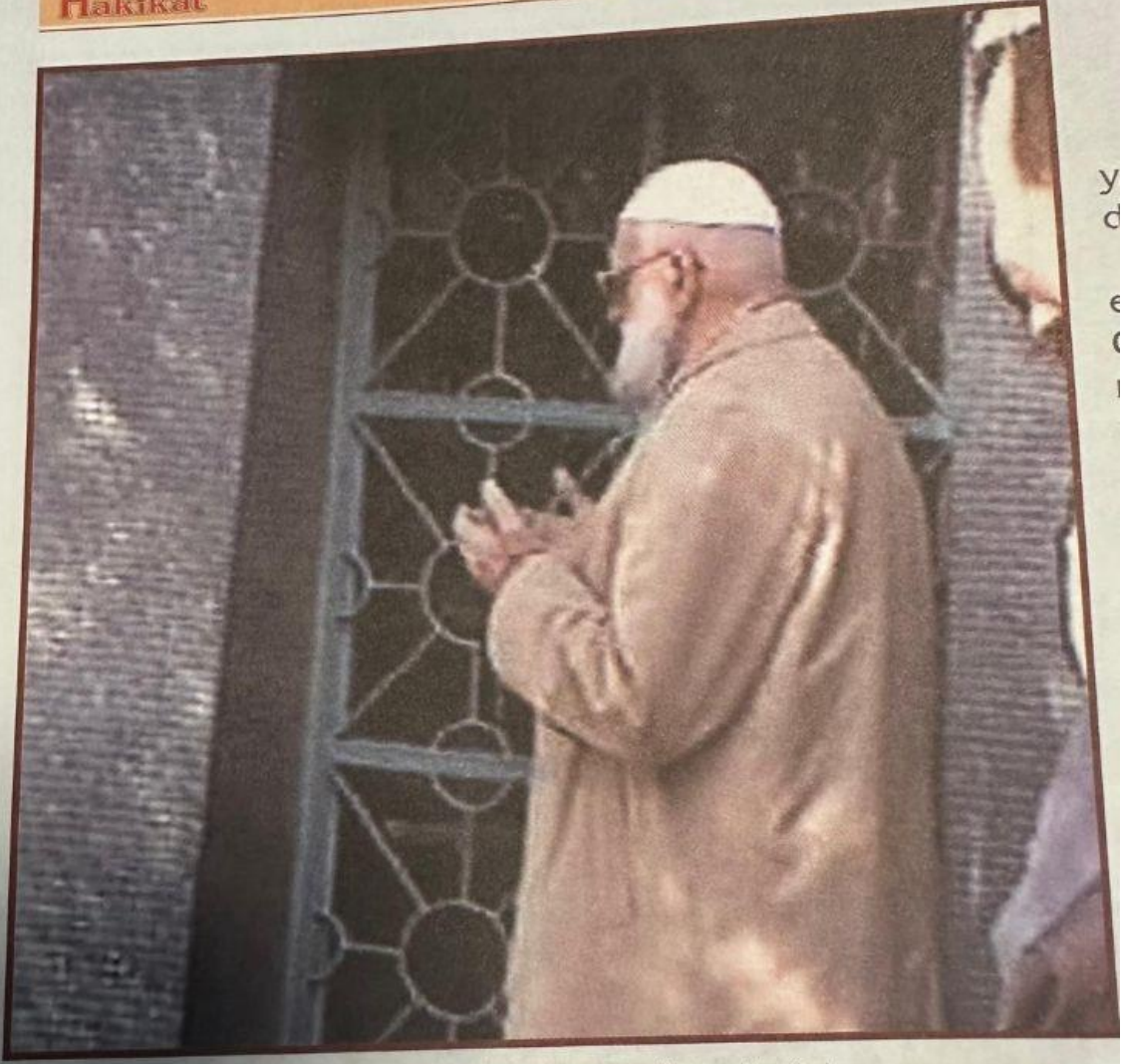
İçimden öyle geldi ki;
Cenâb-ı Hakk nasib ederse, lütuf ve ihsanda bulunursa
muhabbetle selâm verenden dahi geçmeyiz.
Sevdiklerimizi Hazret-i Allah'a emanet ederiz,
sevmeyenleri Hazret-i Allah'a havale ederiz.
Bunu âdeta kabrimizin başına koyun...

Ek 3: Ömer Öngüt'ün Fotoğrafları²⁹²

²⁹² Bu Ek'teki fotoğraflar <https://www.hakikat.com/omer-ongut/hatira> ve *Hakikat Aylık İslâm Dergisi*'nden alınmıştır.

Halil Fevzi -kuddise sirruh- Hazretleri'nin
türbe-i şerif'ini ziyaret ederlerken. Düzce

²⁹³ Hakikat Aylık İslâm Dergisi'nin 1993 tarihinde yayımlanan ilk sayısına ait görsele TDV İslam Araştırmaları Merkezi'nde (İSAM) erişim sağlanmıştır.

Ek 5: Hakikat Aylık İslâm Dergisi'nin Gündemle İlgili Hazırlanan Kapaklarından Örnekler

Hakikat 275. Sayı

"ALLAH KATINDA DİN İSLÂM'DIR." (ÂL-İ İMRAN: 19)
 Bir tek Âyet-i kerime'yi dahi inkâr eden kâfirdir.
 "İmansız vatan, vatansız iman muhafaza edilmez..."

Hakikat

Aylık İslâm Dergisi 3 TL Yıl: 25 Sayı: 290 KASIM - 2017

"Dikkat Ederseniz, İşgal Altındaki Müslümanların Tek Ümidi Türkiye'dir. En Çok Buraya Gönül Bağlarlar. Ümitleri ve Gönülleri Bu Vatandır." (Ömer Öngüt -Kuddise Sırruh-)

Küffar Devletleri Müslümanların Ümit Kaynağı Olan Türkiye'yi Yıkmağa Çalışıyor. Bu İman-Küfür Savaşıdır. Din ve Vatan Müdafaasıdır. Biz de Onları Yıkmağa Çalışmayacak mıyız!

"Fatih'in Torunları Hoşgeldiniz!"
 (Suriye İdlip Halkı Türk Askerini Böyle Karşıladı.)

TÜRK ORDUSU SAHAYA İNDİ

<http://www.hakikat.com.tr>

Hakikat 290. Sayı

Hakikat 370. Sayı

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Rukiye ÖKDEM	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	İlahiyat Fakültesi
Bölümü	İlahiyat
Makale ve Bildiriler	
1. Vidinlioğlu, Saliha - Ökdem, Rukiye. “Sultanbeyli’de Bulunan Cemevleri Arasında Yaşatılan Alevîlik Üzerine Bir Değerlendirme”. <i>e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi</i> 16/1 (Haziran 2023), 356-399.	